

CALENDARI CATALÀ

DEL ANY

1873,

ESCRIT PELS MES CONEGUTS ESCRIPTORS Y POËTAS
CATALANS, MALLORQUINS Y VALENCIANS,

COL·LECCIONAT Y PUBLICAT

PER

FRANCESCH PELAY BRIZ.

Any nové de sa publicació.

BARCELONA:

ESTAMPA DE LO PORVENIR,

A càrrec de J. Botina, Tallers 81.

8932.

TAULA.

Títol.	Pág.	Títol.	Pág.
Banquet.	5	De la confesio de la mas del viuyar	
Bona sortida.	6	Rey, etc.	67
La canot dels mariners.	47	En Jusep.	75
Aradit.	49	A la josa Catalunya.	76
Parays d' un' muela.	49	Remota.	77
Engel.	29	Locute.	80
Trance double.	23	La illa del rey	88
Riglas de la tempra.	25	Vale tota.	92
L' amollos.	27	Mont d' en Marcell.	93
Refugio.	30	Les tres gallinas.	94
Llibre a la Verge.	30	Patris, l'aleu, amor.	95
La fest-Pasell.	31	La segona.	98
En la mormont de non M. Kersch.	34	Na Francisco.	98
La tan-pa-tan-tan.	35	Des Qijast.	99
Reu voutit.	37	En Douche.	101
Desemparant.	37	¿Que tenia cab?	103
Na Margarita.	40	La recepta d' en Guillen.	105
Le penesver.	44	Alouguat.	107
Via a mont.	45	La parla del royat.	108
La morm de Valieres.	47	Un cab de garmatias.	111
Mont de Gier.	48	La mont de Aeri.	112
L' amon cotemprova.	50	Nits d' amor.	115
Versatib.	54	La prames del.	116
La lingua patra.	54	Mis amor.	119
Permanents pollics.	57	Tinat la Manch.	120
Isentia.	61	A la linea.	122
La muela d' amor.	63	L' alen a la Bocat.	125
L' crants.	68	Robert de la infamia.	126
Carra non.	68	Al clorre las fallas.	127
L' amor y non tenet.	68		

FIRAS, MERCATS Y FESTAS MAJORS.

FIRAS DE CATALUNYA.

Janer. 1 Artes, Posa y La Bisbal. 4 Amer, Monlleu y Montfay. 7 Aguada. 14 Sant Eilari. 17 Borjas de Urcell, Balgrat, Navata, Palenós, S. Cebad, S. Quirre de Besora y Santa Pau. 18 Besala, 20 Arbucias, S. Folin de Pallarols y 8 Pero de Totsaló. 21 Castellet. 22 Espura de Francoll y Faradell. 23 Cervera, 24 Sort y Gersera. 25 Torrellas y S. Pol de Mar. Movibles, segon diumenge Tarrasa. Quasi diumenge Pla.

Febrer. 1 Claramunt, Cardellias, Malaró, Molins de Rey, Calonge, Sant Llorenç dels Pilsos y pobla de Claramunt. 8 Posa, 20 Fígueras y Tortelló. 24 Crespia. 25 Cervera y Santa Coloma de Farnés. Movibles. Primer diumenge, Balcarney y diumenge avana de Carnestoltes, Balaguer y Palaher-gell. Diumenge de Carnestoltes, Viladieu. Primer diumenge de Cuarema, San de Urcell. Diumes segon de Cuarema, Borja. Segon diumenge de Cuarema, Cardona. Segon diumenge de Cuarema, Salas, Capellades y 1 tercer diumenge de Cuarema villa de Gercia.

Mars. 3 Cardona y Santa Coloma de Farnés. 15 Alps. Movibles. Segon diumenge, Manresa. Tercer diumenge de Cuarema, Calat. Diumenge de Pasión, Ripoll. Diumes de id. Bellpuig. Diumes sant, Guisona.

833.1 Cal. 162m

Abril. 1 Mayats. 2 Calaf. 15 Lleida, Cers, Pobla de Segur y Prades. 16, 17 y 18 Agramunt. 25 Castelló, Martorell, Selva y Verdú. 27 Sallent. 28 San Sadurn de Noya. 28, 29 y 30 Píera. *Movibles.* Segon dia de Pasqua de Resurrecció, Palafrugell. Tercer dia de idem. Perelló y Noya. Sra. del Miracle. Diumenge després de Pasqua. Arenys de Mar y Tortosa. Dissabte següent, Calaf. Tercer diumenge després de Pasqua, Tarragona. Tercer diumenge y següent diürn, Sabadell. Primer diumenge, Vilabertran.

Maig. 1 Hostalrich, Olot, Tarrasa, Tàrraga, Perellada, San Felix Saserra y Vilafranca del Panadés. 2 Vilaber, Agramunt, Torredembarra, Figueras y Vich. 4 y 5 Vilaber. 8 Calella. 9, 10 y 11 Alcaseras. 11 y 12 Badalona. 14 San Llorenç dels Rius, 14 Tremp. 15 Arbocles, Balaguer, Cardener, Palamós y Torbú. 15 y 16 Torroella de Montgrí, Amer y Moya. 21 Manresa. 22 Llagostera y Pobla de Segur. 24 Molins de Rey y Tortellá. 25 Caldas de Malavella, Mataró y La Bisbal. 26 Palaü Tordera y Granollers. 27 Sant Antoni de Vilamajor y Santa Coloma de Queralt. 28 Artias del Vall de Aran. 31 Molins de Rey, Cospo y Arturcia. *Movibles.* Diumenge després de Santa Cruz, Tarrasa y Torredembarra. Dia de la Ascensió, Calaber, Lleida Manresa, San Cugat del Vallés y Tortellá. Diumenge després de la Ascensió, Alpús. Dijous, divendres y dissabte antes de Pasqua de Pentecostes, Tarrasa. Diumenge de Pentecostes, Folgarolas, Mataró y San Ginés de Vitasar. Segon dia de Pasqua, Molins de Rey, La Bisbal y Guissona. Tercer dia, Granollers y Noya de Ebra. Dimecres y dijous després de Pentecostes, Palafrugell y Artias del Vall de Aran. Dissabte idem. Cospo. Diumenge antes de Corpus, Arbocles. Dia de Corpus, Vilaber. El 20 Vilaber.

Juny. 2 Sort. 11 Talarán. 12 Castelló, Santa Pau y San Colom. 13 Calonge. 24 Pineda y Tremp. 25 La Bisbal, Tremp y Pons.

Juliol. 9 Arenys de Mar. 10 Santa Coloma de Queralt. 12 Calonge. 17 Mataró. 19 Vilaber. 21 Massanet de la Selva. 23 Amposta, Reus. Torroella de Montgrí y San Salvador de Ohi. *Movibles.* Segon diumenge del mes, Baparraguera. Tercer diumenge, Vilaber. Vilaber.

Agost. 1 Cervera y Prats de Rey. 2 Cervera, Mora de Ebra, Sallent y Manresa. 3 Cervera, Massanet de la Selva y Píera. 4 Tremp. 9 Olot. 10 Agramunt, Arbós, Castelló, Esploja de Francolí, San Llorenç Saball, Moya y Rudome. 15 Barbà. 16 Lleida y Caldes de Malavella. 17 Navara. 18 Bellpuig y Borjas de Urgeil. 24 Figueras, Prades, Hipoll, Solsona y Torroella de Montgrí. 27 Olesa de Montserrat. 28 Hostellu y Hostellach. 29 Granollers, Igualada, Tordes de Segre y Pineda. 30 y 31 Alcaseras. *Movibles.* Primer dissabte del mes, Prats de Rey y San Martí Sasganyas. Primer diumenge, Sallent y Manresa. Segon dijous, La Bisbal. Quart diumenge, Martorell.

Septiembre. 1 Alcaseras y La Bisbal. 2 Granollers. 3 Monistrol de Montserrat. 8 Balaguer, Calaf, San Cugat del Vallés, Viella y Vilamur. 14 Isona. 14 Almoner, Cardener, La Granadella, Torroella de Montgrí, Torbú, San Sadurn, Salardú, Perellada y Santa Coloma. 15 Viella. 14 Raga. 21 Berga. 22 Casa de la Selva. 24 Barcelona. 25 Mataró. 26 San Llorenç dels Rius. 29 Lleida, Hostalrich, Sampedor, Cortá y Vich. *Movibles.* Primer diumenge San Llorenç Saball. Primer diumenge y diürn, Badalona. Segon diumenge, Castelló. Tercer, Calella. Quart, Tortellá.

Octubre. 8 Viella. 10 Caldes de Noya. 11, 12 y 13 Bellver de Cerdanya. 13 Arbocles. 13 Esterrí de Aneu. 14 Besalú y Hipoll. 15 Camplleuani, San Joan de las Abadesas, Verdú, Hipoll y Verdú. 17 Hostalrich. 18 Figueras, Olot, Tremp y Vilafranca. 23 Tarrasa y Alcever. 25 Mora la Nova. 26 Cardona, Perellada, Pons y Vilafranca del Panadés. 29 Girna y Turbú. *Movibles.* Primer diumenge després de San Niquel, Tarrasa. Segon diumenge del mes, Alforja y Bratón. Tercer diumenge, Palafrugell. Quart diumenge, Tarrasa, La Bisbal y Manresa. Ultim diumenge, Altafulla y Pla de Gós.

Novembre. 1 Vilaller, Mayol, San Feliu de Saverri y Seo de Urgell. 2 Puigcerdá. Vilaller. Pobla de Lillet y Seo de Urgell. 3 Guisona. Vilaller, Pobla de Lillet y Seo de Urgell. 4 Pobla de Lillet. 5 Oñet. 6 Sant y Gaudosa. 11 Amer, Cervera, Vilatorrada y Solsona. 21 y 22 Banyolas. 23 Arborea, Cerdas y Pons. 27 Hostalrich. 30 Sabadell, Lladrona, Manresa, Olot, Organyà, Puigcerdá, Tara, San Feliu de Torelló y Torroella de Montgrí. **Fiambles.** Disminuye después de Luis Santa, Tortosa, Vilatorrada y Sellet. Según el tiempo, Gandesa, Arenys de Mar y San Quint de Mediona.

Diciembre. 1 San Feliu de Llobregat y Torroella de Montgrí. 4 Agramunt y Cardener. 5 Tarrasa. 6 Acer, Palafurçell, Cardener y Sarriá. 13 Arborea, Balaguer, Gualada, Hostalrich y Faradell. 21 Barcelona, Manresa, Cervera, Falset, Lleida, Montblanch, Olot, Vilatorrada, Tremp y Tarragona. 24 San Lorenzo Sabadell. 27 Pineda. **Monedas.** Primer domingo, Sabadell y Vilatorrada y según el tiempo villa de Gerona.

MERCATS.

Lo siguiente de cada semana: Agramunt, Lleida, Manresa, Olot, Reus, San Feliu de Llobregat, Tremp y San Martí de Saspeyolas. Lo domingos: Arborea, Gualada de Mombuy, Cervera, Gerona, Montblanch, Seo de Urgell y Vich. Lo lunes: Balaguer, Banyolas, San Coloni, Tarrasa, Torroella, Igualada y Vall. Lo martes: Agramunt, Cardener, Figueras, Gerona, Granollers, Lleida, Manresa, San Sadurn de Noya, San Riquel de Vilegoda, Vilaller, Palafurçell, Sora de Eura y Bellver. Lo miércoles: Cervera, Balaguer, La Bisbal, Olot, Seo de Urgell y Tara. Lo jueves: Balaguer, Gerona, Sabadell, Vall, Vich, Igualada y Vilatorrada del Panadés. Lo viernes: Artea de Segre, Badalona, Capellades, Castell, Esparraguera, Mataró, Mollet, Moya, Piera, Puigcerdá, Ripoll, Roda, Sant Pere de Ribesvilles, San Quint, Sabadell, San Quil del Vallés, Tarrasa, Santanar, Torroella, Calonge, Vall, Besalu y Bellver. — **MERCATS EXTRAORDINARIOS.** — 29 de julio y 10 de Noviembre, Calonge.

FIESTAS MAJORS.

Janer. 8 Tarrasa. 17 Vilatorrada. 20 Palafurçell. 22 Besalu. — **Febrer.** 12 Sarriá. — **Abril.** 16 Torroella. 29 y 30 San Ginés de Vilatorrada. — **Maig.** 4 San Ginés de Vilatorrada. 14 Tremp. 21 San Rey. — **Juny.** 3 Montblanch. 24 Vilatorrada. 28 Ramon. 30 Tarrasa. **Julio.** 1 Sabadell y Borta. 4 Vich. 9 Arenys de Mar. 20 Palafurçell. 22 Masquefa. 24 Lloret. 25 Monistrol de Montserrat y Reus. 26 Vendrell. 27 Mataró. 30 Bortas de S. Bertran. — **Agost.** 3. 4 y 5 Garriga. 8. Esteban Sastre, Tarrasa. 8. Pere de Ribesvilles, Alella y 5. Felix de Torelló. 4 S. Just de Barcen. 7 Papiol y Borda del Fay. 10 S. Feliu de Llobregat. 15 Gracia, Badalona, Montmeló, Martorell, Corbiera, Capellades, Bruch, Vilatorrada, Cardener, Gualada, Cornell, Torroella, Amer, Hospitalet, Sitaller y Manlleu. 24 Setjes. 24 Sora, Igualada y Vilatorrada. 25 S. Genís. 26 y 27 S. Genís de Vilatorrada. 27 S. Nicens de la Borta. 28 Previa. 29 San Juan de Bort y Manresa. 30. Ripoll y Vilatorrada. — **Septiembre.** 2 Tara. 3 Granollers. 5 Sabadell. 7 Vilatorrada. 8 S. Andreu de la Borta. Olot, Cadaguer, S. Adria de Bort, Vilatorrada y Tremp. 9 Piera. 12 Cornella. 14. S. Sadurn. 8. Gervasi y Borta. 17 Tiana. 22 Santa Coloma de Farnés. 23 Tarragona y Gualada. 26 Sellet. 29 Sarriá y Molins de Rey. — **Octubre.** 2 Hostalrich. 10 Cortes de Sarriá. 14 y 25 Banyolas. — **Noviembre.** 8 Balaguer. 12 S. Coloni. Palafurçell y Tarrá. 21 S. Martí. 23 S. Ginés de Llobregat. 26 S. Andreu de Palomar. — **Diciembre.** 11 Serra. 27 Pineda.

JANER.

Anyal unu é 31 dia.
Los dias s' allargan
1 h. 30 ms.

- 1 dim. s. **JOAN** s' ANY.
- 2 dij. s. **MACHO**.
- 3 div. sta. **GENOVEVA**.
- 4 dia. s. **TITO** hiebo.
- 5 dia. sta. **FRILLANA**.
- 6 a las 9 y 50 m.
de la nit. **Peris**.
- 6 dia. s. **LOS** RETS.
- 7 dim. s. **RAMON** de P.
- 8 dime. s. **ELADI** m.
- 9 dij. s. **JULIA** m.
- 10 div. s. **NICANOR** m.
- 11 dia. sta. **ROSARITA**.
- 12 dia. s. **AYDANI** m.
- 13 dia. s. **GUMERSTO**.
- 14 a las 1 y 32 m.
de la t. **Plujay**.
- 14 dim. s. **RICHARD** hiebo.
- 15 dime. s. **PAU** ber.
- 16 dij. s. **MARCELO**.
- 17 div. s. **ANTON** abal.
- 18 dia. s. **LA** c. de S. Pere.
- 19 dia. **LO** dols nom J.
- 20 dia. s. **SEBASTIA**.
- 21 dia. sta. **AGNES**.
- 22 a las 8 y 39 m.
de la nit. **Gela**.
- 22 dime. s. **VINCEN** esp.
- 23 dij. s. **ANLES**.
- 24 div. s. **YMOLEO**.
- 25 dia. **LA** c. de S. Pau.
- 26 dia. sta. **PAULA**.
- 27 dia. s. **JOAN** Gris.
- 28 dia. s. **JULIA**.
- 29 a las 1 y 36 m.
de la t. **Vario**.
- 29 dime. s. **V.** de Sales.
- 30 dij. sta. **MARTINA**.
- 31 div. s. **FRANCISCH**.

FEBRER.

Anyal unu é 28 dia.
Los dias s' allargan
1 hora 34 ms.

- 1 dia. s. **IGNACIO** hiebo.
- 2 dia. s. **LA** CANDE-
LERA.
- 3 dia. s. **BLAY**.
- 4 dim. s. **REMBERT**.
- 5 a las 10 y 14 m.
del mati. **Neuz**.
- 5 dime. sta. **AGNELA**.
- 6 dij. sta. **BURDELA**.
- 7 div. s. **RICAR**.
- 8 dia. s. **JOAN** de Mats.
- 9 dia. sta. **APOLONIA**.
- 10 dia. sta. **ESCOLASTICA**.
- 11 dia. **LOS** s. de Marta.
- 12 dime. sta. **KULARTA**.
- 13 a las 1 y 42 m.
del mati. **Venta**.
- 13 dij. s. **BENIGNE**.
- 14 div. s. **VALENTI**.
- 15 dia. s. **FRUSTI**.
- 16 dia. s. **HONEST**.
- 17 dia. s. **ROMULO**.
- 18 dim. s. **SINERO**.
- 19 dime. s. **MANUEL**.
- 20 dij. s. **NEUSCA**.
- 21 a las 11 y 32 m.
del mati. **Recalt**.
- 21 div. s. **SEBASTI**.
- 22 dia. s. **ABILL**.
- 23 dia. s. **PERE** Ramta.
- 24 dia. s. **MATEU** Ap.
- 25 dim. s. **TARAS**.
- 26 dime. **M.** de D. de
Gastalup de.
- 27 dij. s. **LENDRE**.
- 28 a las 3 y 21 m.
del mati. **Plujay**.
- 28 div. s. **ROSI**.

MARS.

Anyal unu é 31 dia.
Los dias s' allargan
1 hora 48 ms.

- 1 dia. s. **ROSENDO**.
- 2 dia. s. **SIMPLICI**.
- 3 dia. s. **ROMETRI**.
- 4 dim. s. **CUSTOMER**.
- 5 dime. s. **LEZARDI**.
- 6 dij. s. **OLAGUER** hiebo.
- 7 a la 1 y 34 m.
del mati. **Vario**.
- 7 div. s. **TOMAS** de A.
- 8 dia. s. **JOAN** de Den.
- 9 dia. s. **PANT** s. de H.
- 10 dia. s. **MELITO**.
- 11 dim. s. **CONSOLIDI**.
- 12 dime. s. **GREGORI**.
- 13 dij. s. **RODERICH**.
- 14 div. sta. **MARTIDE**.
- 15 a las 3 y 37 m.
del mati. **Neusca**.
- 15 dia. sta. **MADRONA**.
- 16 dia. s. **BERIBERT**.
- 17 dia. s. **PATRIEL**.
- 18 dim. s. **SALVADOR** d'
Borta.
- 19 dime. s. **JOSEPH**.
- 20 dij. s. **RICAR**.
- 21 div. s. **BENET** Prim.*
- 22 a las 10 y 28 m.
de la nit. **Venty**.
- 22 dia. sta. **DEODACIO**.
- 23 dia. **BENITO** J. Orjol.
- 24 dia. s. **YMOLEU**.
- 25 dim. s. **LA** ANUSCIA.
- 26 dime. s. **BRANDI**.
- 27 dij. sta. **LILIA**.
- 28 div. s. **SIXO**.
- 29 a la 1 y 3 m.
de la tarda. **B. t.**
- 29 dia. s. **BERTOLDO**.
- 30 dim. **PATROC** Gimsch.
- 31 dia. s. **MARCIAL**.

ABRIL. Añuel mas 5 30 dia. Los dias s' allargan 1 hora 10 ms.	MAIG. Añuel mas 5 31 dia. Los dias s' allargan 1 hora 10 ms.	JUNY. Añuel mas 5 30 dia. Los dias s' allargan mas al 21, 27 ms.
1 dia. sta. Yenasia. 2 dime. s. Franc. de P. 3 dij. s. Benet de P. 4 div. s. Isidoro. ☉ a las 6 y 45 m. de la l. Plujas. 5 dia. s. Yncus Ferrer. 6 dia. Bona. s. Celesti. 7 diñ. s. Espital. 8 dim. s. Alberi maz. 9 dime. sta. Gacilda. 10 dij. Nañ. s. Enquiel. 11 div. s. uñ. s. Llob. 12 dia. s. Victor. ☉ a las 10 de la nit. Revolt. 13 dia. Penja de Revu- cerat. 14 diñ. s. Teim. 15 dim. sta. Anastasia. 16 dime. sta. Eustracia. 17 dij. La II.ª M.ª de J. 18 div. s. Eleuteri. 19 dia. s. Bernabenes. 20 dia. sta. Agnes de M. P. ☉ a las 5 y 56 m. del mati. Vario. 21 diñ. s. Anselm. 22 dim. s. Cayo. 23 dime. s. Feod. p. de C. 24 dij. s. Fidel. 25 div. s. March. 26 dia. s. Gelo. ☉ a las 10 y 51 m. de la n. Vento. 27 dia. La divina Paol. 28 diñ. s. Vidal. 29 dim. s. Roberti. 30 dime. s. Peregrí.	1 dij. s. Segimon. 2 div. s. Algori. 3 dia. sta. Crea. 4 dia. sta. Mónica. ☉ a las 12 y 42 m. de la l. Bon. l. 5 diñ. s. Pio. 6 dim. s. Joan Anti- Ponton catinam. 7 dime. s. Estanices. 8 dij. La A. de s. M. A. 9 div. s. Gregori Nac. 10 dia. s. Antoni. 11 dia. s. Pons. 12 diñ. s. Pancra. ☉ a las 11 y 20 m. del m. Navola. 13 dim. s. Pere Regalat. 14 dime. s. Bonifaz. 15 dij. s. Isidre. 16 div. s. Joan Nep. 17 dia. s. Pasqual Bat. 18 dia. sta. Claudia. 19 diñ. s. Ro. ☉ a las 11 y 9 m. del m. Plujas. 20 dim. s. Basili. 21 dime. s. Secundi. 22 dij. ✠ L' Assenc. 23 div. s. Basilio. 24 dia. sta. Afra. 25 dia. s. Gregori. 26 diñ. s. Felip Neri. ☉ a las 9 y 29 m. del mati. Vario. 27 dim. La V. Beda. 28 dime. s. Just. 29 dij. sta. Teodosia. 30 div. s. Fernando. 31 dia. sta. Petronilla.	1 dia. Penja-sant. sant. Fortunat. 2 diñ. s. Eusebio. 3 dim. sta. Clotilde. ☉ a las 9 y 28 m. del m. Vento. 4 dime. s. Francisco Caracido. 5 dij. s. Saux. 6 div. sta. Candida. 7 dia. s. Nabimí. 8 dia. La Trinitat. 9 diñ. s. Prim. 10 dim. sta. Margurita. ☉ a las 10 y 10 m. de la n. Navola. 11 dime. s. Bernabé. 12 dij. ✠ Corpus. 13 div. s. Antoni de P. 14 dia. s. Basili. 15 dia. s. Modest. 16 diñ. s. Quirce. 17 dim. s. Ismael. ☉ a las 3 y 43 m. de la l. Calor. 18 dime. s. Arnando. 19 dij. s. Gervasi. 20 div. s. Silveri. 21 dia. s. Patrici. Este. 22 dia. s. Paulino. 23 diñ. sta. Agripina. 24 dim. s. Joan. ☉ a las 9 y 21 m. de la n. Vario. 25 dime. s. Guillem. 26 dij. s. Joan y s. Pan. 27 div. s. Ladislau. 28 dia. s. Llob papa. 29 dim. ✠ s. Pons y s. P. 30 diñ. s. Marcial.

JULIOL.

Anyal nos é 31 dia.

Los dias e' escursan
1 hora.

- 1 dim. sta. Leodor.
- 2 dim. La Visitació.
- 3 ☽ *à las 11 y 19 m. de la n. Bon t.*
- 4 dij. s. Tribi.
- 5 div. s. Laureano.
- 6 dim. s. Miguel del S.
- 7 dij. s. Isalas.
- 8 dij. s. Ferrn.
- 9 dim. sta. Isabel.
- 10 dim. s. Zenon.
- 11 dij. s. Cristofol.
- 12 ☽ *à las 6 y 42 m. del mati. Calor.*
- 13 div. s. Aberti.
- 14 dim. s. Felix.
- 15 dij. s. Anaclel.
- 16 dij. s. Bonaventura.
- 17 dim. s. Parich.
- 18 dim. M. D. del Car.
- 19 ☽ *à las 9 y 7 m. de la nit. Plujas.*
- 20 dij. s. Aleix.
- 21 div. s. Frederich.
- 22 dim. s. Yirens de P.
- 23 dim. s. Elias.
- 24 dij. sta. Praxedes.
- 25 dim. sta. Maria Mag.
- 26 dim. s. Libori.
- 27 dij. sta. Cestina.
- 28 ☽ *à las 10 y 12 m. del m. Vents.*
- 29 div. s. Jaume.
- 30 dim. sta. Ana.
- 31 dij. s. Pantaleó.
- 32 dim. s. Nascari.
- 33 dim. sta. Maria.
- 34 dim. s. Nen y Noa.
- 35 dij. s. Ignaci de L.

AGOST.

Anyal nos é 31 dia.

Los dias e' escursan
1 hora 36 ms.

- 1 dij. s. Pere y s. Felix.
- 2 ☽ *à las 2 y 38 m. de la t. Calor.*
- 3 dim. M. D. dels An.
- 4 dij. La I. de s. Este.
- 5 dij. s. Domingo.
- 6 dim. M. D. de las N.
- 7 dim. s. Just y Past.
- 8 dij. s. Gayetà.
- 9 div. s. Ciriac.
- 10 ☽ *à las 2 y 1 m. de la t. Vario.*
- 11 s. s. Roman schal.
- 12 dim. s. Lorens.
- 13 dij. sta. Plomema.
- 14 dim. sta. Clara.
- 15 dim. s. Sigolil.
- 16 dij. s. Eusebi.
- 17 div. s. La Anunció.
- 18 ☽ *à las 1 y 56 m. del mati. Vario.*
- 19 dim. s. Roch.
- 20 dim. s. Liberal.
- 21 dij. s. Joaquim.
- 22 dim. s. Mariano.
- 23 dim. s. Bernat.
- 24 dij. sta. Joana F.*
- 25 div. s. Euforià.
- 26 dim. s. Felip Benicio.
- 27 ☽ *à la 1 y 30 m. del mati. Il. t.*
- 28 dim. s. Bartomeu.
- 29 dim. s. Genis.
- 30 dim. s. Cofortino.
- 31 dim. s. Joseph de C.
- 32 dij. s. Agustí.
- 33 div. sta. Sabina.
- 34 dim. sta. Rosa de L.
- 35 dim. s. Ramon N.
- 36 ☽ *à las 3 y 57 m. del m. Dorts.*

SEPTEMBRE.

Anyal nos é 30 dia.

Los dias e' escursan
1 hora 46 ms.

- 1 dij. s. Llop.
- 2 dim. s. Antel.
- 3 dim. s. Nonio.
- 4 dij. sta. Rosalia.
- 5 div. sta. Ovidia.
- 6 dim. s. Fort.
- 7 ☽ *à las 3 y 18 m. de la n. Plujas.*
- 8 dim. sta. Regina.
- 9 dij. s. Llorenç.
- 10 dim. s. Gregori.
- 11 dim. sta. Pulqueria.
- 12 dij. s. Anaclel.
- 13 div. s. Leonel.
- 14 dim. s. Balaga.
- 15 ☽ *à las 2 y 19 m. de la t. Vents.*
- 16 dim. s. General.
- 17 dij. L. d. de Maria.
- 18 dim. s. Corneli.
- 19 dim. s. Pere Arbuc.
- 20 dij. s. Farriot.
- 21 div. s. Genari.
- 22 dim. s. Eustaquí.
- 23 dim. s. Mateu evang.
- 24 ☽ *à las 6 y 00 m. de la t. Trona.*
- 25 dij. s. Maurici.
- 26 dim. sta. Terça.
- 27 dim. s. N. D. de M.
- 28 dij. sta. N.ª del S.
- 29 div. sta. Justina.
- 30 dim. s. Cosme.
- 31 dim. s. Wenceslas.
- 32 dij. La V. S. M. Ar.
- 33 ☽ *à las 3 y 5 m. de la t. Vario.*
- 34 dim. s. Geroni.

OCTUBRE.	NOVEMBRE.	DECEMBRE.
Igual mes 31 dias. Los dias x' oscuran 1 hora 48 ms.	Igual mes 30 dias. Los dias x' oscuran 1 hora 16 ms.	Igual mes 31 dias. Los dias x' oscuran 10 m. uno al dia 22.
1 dñe. s. Remi. 2 dñ. L. Angel. 3 div. s. Gerart. 4 dñ. s. Frunisch. 5 dñ. s. Placit. 6 dñ. M. D. del Raser ☉ a las 5 y 51 m. del mati. Revolt. 7 dñ. s. August. 8 dñe. sta. Brigida. 9 dñ. s. Denis. 10 div. s. Fr. ^o de Borja. 11 dñ. s. Nicasi. 12 dñ. M. D. del Pilar. 13 dñ. s. Eduart. ☉ a las 6 y 35 m. del mati. Bon ta. 14 dñe. s. Galtat. 15 dñe. sta. Teresa. 16 dñ. s. Gato. 17 div. sta. Eduvigis. 18 dñ. s. Lluch ex. 19 dñ. s. Pere de Alca. 20 dñ. sta. Irene. 21 dñe. sta. Ursula. ☉ a las 11 y 4 m. del mati. Vario. 22 dñe. sta. Maria. S. 23 dñ. s. Pere Pasqual. 24 div. s. Rafel. 25 dñ. s. Cript. 26 dñ. s. Evarist. 27 dñ. sta. Crisela. 28 dñ. s. Simó y Judas ☉ a las 12 y 19 m. de la n. Plujas 29 dñe. s. Narcis. 30 dñ. s. Claudi. 31 div. s. Quist.	1 dñ. ☿ Toti s. X. 72. 2 dñ. Los maris. 3 dñ. s. Armonjol. 4 dñ. s. Carlos Borr. ☉ a las 3 y 37 m. de la t. Fets. 5 dñe. s. Sacarias. 6 dñ. s. Sever bisbe. 7 div. s. Florenci. 8 dñ. Los 4 m. coronats. 9 dñ. Lo P. de M. D. 10 dñ. s. Andreu Avel. 11 dñ. s. Mens. ☉ a las 12 y 57 m. de la n. Gobra. 12 dñe. s. Martí. 13 dñ. s. Edmunda. 14 div. s. Serapi. 15 dñ. s. Eugeni. 16 dñ. s. Elpidi. 17 dñ. sta. Gertrudis. 18 dñ. s. Maxim. 19 dñe. sta. Isabel R. 20 dñ. s. Felix de V. ☉ a las 3 y 46 m. del mati. Fets. 21 div. La Presentació. 22 dñ. sta. Cecilla. 23 dñ. s. Climent. 24 dñ. sta. Flora. 25 dñ. sta. Colarina. 26 dñe. s. Conrat. 27 dñ. s. Primitiu. ☉ a las 8 y 22 m. del mati. Gola. 28 dñ. s. Gregori. 29 dñ. s. Saburni. 30 dñ. s. Andreu. 31	1 dñ. s. Eloy. 2 dñ. sta. Bibiana. 3 dñe. s. P. ^o Xavier. 4 dñ. sta. Barbara. ☉ a las 4 y 29 m. del mati. Vario. 5 div. s. Sabas. 6 dñ. s. Nicolau de B. 7 dñ. s. Ambrós. 8 dñ. ☿ La Purísima. 9 dñ. sta. Leocadia. 10 dñe. M. D. Loreta. 11 dñ. s. Tomás. ☉ a las 10 y 3 m. de la n. Plujas 12 div. s. Simón. 13 dñ. sta. Lucía. 14 dñ. s. Pompey. 15 dñ. s. Roseli. 16 dñ. sta. Alina. 17 dñe. s. Lathier. 18 dñ. M. D. de la O. 19 div. s. Nemesi. ☉ a las 6 y 38 m. de la nit. Bon t. 20 dñ. s. R. ^o de Silos. 21 dñ. s. Tomás. Ferr. 22 dñ. s. Senon. 23 dñ. sta. Victoria. 24 dñe. s. Desñ. 25 dñ. ☿ Nabal. 26 div. s. Esteve. ☉ a las 4 y 14 m. de la t. Neut. 27 dñ. s. Joan ap. 28 dñ. Los Ignocents. 29 dñ. s. Tomás C. 30 dñ. La Y. de s. Jan. 31 dñe. s. Silvestre y sta. Coloma.

BONS RECORTS.

Comensant est article, com tenim acostumat, parlant de las obras que's son publicadas, devem ferho donantnos l' enborabona. Lo erudit y scient bibliotecari de aquesta Universitat, lo mestre en gay saber En Marian Agulló, ha comensat á publicar sa *Biblioteca catalana* d' obras triadissimas que han de ser molt profitosas per l' ensenyanga dels joves y entreteniment de savis filòlechs. Ja de temps s' esperava est bell aplech cu lo quin devia figurarhi lo ja may com se deu alabat *Tirant lo blanch*, que diu Cervantes en son immortal *Quixot*; y ab lo dit libre de cavallerias, lo *Genesi d' escriptura*, aquest baix la direcció d' En Miquel V. Amer, los *Feyts d' armes de Catalunya*, de Bernat Bonades, y la *Crónica del senyor rey En Jaume lo conqueridor*, ab ests quatre llibres s' es comensada la publicació.

Sabem que darrera d' aquests ne vindrán d' altres almenys tan estimables y, potser, menys coneguts. No ha cap gens de dubte de que la publicació de ditas obras ab l' importancia que ja tenen d' ellas mateixas y la que ademés li donaran las eruditas notas y comentaris judiciosos que ben segur las il·lustraran, serán prou per esvahir molts preocupacions qu' encara viuben entre certa gent sobre la veritable válua de nostra literatura, y que, ademés, ajudarán ben be á fer creixe l' amor á estudiar-nos que ja comensen á tindre los de fora casa. La mes coral enborabona, donchs al director y al editor (*) d' tal publicació.

(*) La estampa es á carrech del conegut editor N.º Alvar Verdague, y encara que tractantse de dit senyor, sia per donés parlar del bon gust y aceri de la edició, ab tot volem dirli que á nostre juhi, es de la millor y mes propiament apartat que ha estat á Raychona.

També han eixit *Lo Rondallayre* (segona sèrie), d' En Francisco Maspons; *Lo Coronel d' Anjou*, d' En F. P. Briz; *Las Orfanías d' mare*, d' En J. d' Argüello; lo volum dels *Jochs florals*; *Los campos y 'la prata* (traducció del francès); y *Un poemé de margaridas* y lo *Niu d' abellax*, aplech d' epigramas donat à llum per En Constanti Llombart (Valencia.)

Ademés estan per sortir *Las venjanzas del rey Pere*, d' En F. P. Briz; un aplech de poesias d' En F. Uchac; *Cants de ma terra*, d' En J. F. Sanmartin, (de Valencia); un «Legendari» per Maspons, una col·lecció de poesias de Na Maria de Bell-lloch titolat *Salobregua*, y una *Revista* publicada per un lletrat que al present s' ocupa treballant en una escullida biblioteca.

També à la Habana s' ha estampat un volum de poesias catalanas del difunt poeta En Francisco Camprodon.

Y ara que parlem de revista, nos oblidavam d' esmentar que segueix publicantse *La Resurrecció*, y qu' enguany ha eixit à Mallorca un periòdich bilingüe ab lo titol de «Revista Balear.» En lo nombre XIII d' est darrereta havem vist un notable treball del catedràlich y mestre en gay saber En J. Ll. Pons sobre las poesias d' En Bartomeu Ferrà, treball del quin nos prenem la llibertat de traduhir los següents trossos:

«Condempnel en hora bona (à En Ferrà) l' esprit erréneo d' unitat hispànica, condempnento las escolas cosmopolitas; feréscanto 'ls idólatras de la maltractada llengua de Cervantes; ni una ni altres farán cosa que contribuesca à esborrar las narracions poéticas, los sentits cants lirics que ou y apren embadalit lo poble de Catalunya, ni à enfonsar en l' oblit lo teatre verament nacional allí fundat, ab sos dramas, sos actors y son públich cada cop ab més daté per aplaudir sos costums y passions rectament interpretats.»

«Mes no podia traduhir en un idioma estranger (permetis la frase) los sentiments intims nascuts al escalf de sa llar, las observacions locals, los costums tipics dels barris de Palma. Tot agó posat en castellà semblaria tan exòtich com los acudits del *Perret de Málaga* expressats en francès, ó com *Quixot* ó 'ls *Romances del Cid* en frases mallorquinas.»

«Ideas y frases naixen plegadas: plegadas deuben florir. Per go 's coneix la dislocació en las obras literarias concebudas, diemho així, en un idioma y expressadas en altre: defecte que 's veu en los versos llatins de nostres avís: causa de la fredor poética dels que componia vint anys enrera en castellá, pocas vegadas castis, la joventut estudiosa de las Illears y Catalunya.»

Mes ne traduhiriam si no 'ns manqués espay; y aixís recomanem l' article á nostras llegidors com á cosa que 's mereix posarhi esment.

Los il·lustrats crítics francesos MM. Pau Meyer y Gastó Paris, que tantas vegadas han tractat ab defenició del nostre moviment literari en las columnas de la *Revue d'histoire et de litterature* d'algunas obras catalanas, entre ellas las *Cançons de la terra*, *Lo llibre dels poetas* y algunas altres, enguany en la nova revista que baix sa entesa direcció ven la llum á París ab lo títol *La Romania*, també s' han ocupat ab favor de *Lo Rondallayre* d' En F. Maspons.

També en la revista proveegula que surt á Montpellier ab lo títol *Revue des langues romanes*, s' ha parlat sovint de nostres escriptors y fins d' algun de nostres poetas se 'n són publicats apreciables treballs en vers.

Aixís mateix en una nova é interessantíssima publicació italiana *Conti e racconti del popolo italiano, pubblicati per una di D. Comporetti ed A. D' Azcon*, se fa cita y relació moltes vegadas de la obra del Sr. En Manel Milà «*Romancero*» y de las ja citadas «*Cançons de la terra*».

En los teatres s' han representadas moltes comedias catalanas ja vellas las unas, y bona cosa de noves que han sigut quasi totes ben aplaudidas. Contents no som de lo que hi ha; mes, pensant que no 's fa tot lo que 's podria, almenys, en lo nombre d' obras, á causa del exclusivisme de que sempre 'ns havem plangat, no podem menys, d' exclamar: ¡lástima que certs homens estimen mes sa personalitat que l' art y la patriá!

II.

Los Jachs florals s' han celebrat en lo saló de la Llotja comensant ab un discurs d' En J. de Letamendi, president del consistori, al quín seguí la memoria del Sr. secretari En J. Coroleu, després s' obri 'l plech que acompanyava la poesia merxendorf de la flor natural, y llavors fou cridat En Frederic Soler sòn autor, qui feu regina de la festa á la senyoreta Na Maria Humbert, sa cosina. Los títols de las poesias premiadas y 'ls noms de sos autors, son los següents:

Flor natural: «*Lo Baster del Esquírol*», d' En F. Soler. — *Englantina d' or:* «*La jornada del Bruch*», d' En F. Ubach. — *Primer accésit:* «*La naixença d' En Jaume de Arago, dit lo conqueridor*», d' En P. d' A. Penya. — *Segon accésit:* «*Lo compte Baras*», d' En F. Pirozzini. — *Viola d' or y argent:* no s' adjudicà. — *Medalla d' argent oferta per la Deputació de Girona:* «*A Marian Alzare*», d' En J. Martí. — *Medalla d' argent ofert per la Deputació de Tarragona:* «*Fructós en las arenas, ó 'l martir de Tarragona*», de N' Antoni Bofarull. — *Medalla d' argent oferta per la Deputació de Lleyda:* *Romans namament tret del tercer llibre que rofí la ciutat de Lleyda l' any 1646*, d' En F. Corbella y Ramon. — *Accésit:* «*La gran defensa de Lleyda*», d' En J. Martí. — *Medalla d' aram oferta á la millor novel·la per l' Ateneu Catalá:* no s' adjudicà. — *Accésit:* «*Las Orfexas de mare*», d' En J. d' Argullol. — «*Lo Caragrató*», d' En J. Martí. — *Brot d' olivera ofert per «La Jove Catalunya» y medalla d' or á la millor memoria sobre l' oratoria catalana sagrada, ofrena d' un Sr. Prebete:* no s' adjudicaren.

Per acabament de la festa, lo Sr. mantenedor En Wenceslau Querol llegí una bella poesia, que 'ns recordà la magnífica *Valencia y Barcelona* d' En Teodor Llorente, en la que parafrasejà molt be los tres mots de pàtria, fe y amor, que son lo lema del consistori. Donem l' enhorabona á dit Sr. per aquesta innovació tan feliçment comensada, desitjant que tots los qui 'l succehirán en aquest encàrrech ho fassan tan be com ell.

Una cosa hi hagué en la festa d'enguany que 'ns admirà molt: l' escut d' Espanya junt ab altres de torras y lleons dis-

tribulats pel saló. ¿Qué hi tò que veure aqò ab la nostra festa? ¿Perqué tal innovació? ¿Qué s' tractava d' alguna cosa castellana? Si algú 'ns diu qu' es espanyola, li aconsellarem que la generalise mes fentla europea o millor cosmopolita, y, en aquest cas, posis al mig de la sala la bola del món.

Per lo demés, la festa s' es feta ab major llubiment, si es possible que 'ls altres anys. Llástima gran que no s' hajan pogut otorgar totes las joyas: mes aixó que no es res nou, no 'ns admiraria tant, si no fos que no s' ha trobat cap poesia digna d' accésit a la *Flor natural*. Yes d' estranyar tant mes, quant lo mateix Consistori ne menciona dos per quasi mereixedoras de premi; donchs si ab unas pocas esmenas mereixen premi l' any vinent las poesias *Bell viure y Gutenberg* ¿com se pot comprendre que no hajan merescut enguany ni accésit? ¿Per ventura en la secció hont hi concorren mes obras, hi ha hagut menys inspiració? ¿Es probable que se n' hajan trobat mes de bonas entre quaranta, trenta o vint que no pas entre duas centas? Nosaltres respectant lo juhi del consistori, tenim de creure que sí, per mes que aqò sia pressagi trist, trisissim per l' escola y causa novel·la catalana.

Y, ara que ve a tom, no podem menys de respondre encara que sia ab pocas paraulas a lo que deya *La Imprenta* lo dia 28 de junyol del present any: se queixa de que 'ls poetas catalans no canten lo present ni l' esdevenidor y sí sols lo passat. En aixó no està acertat lo diari. Se canta lo passat mes que altra cosa ¿perqué? Perqué tot poeta català canta a Catalunya mentre Catalunya fou independenta, il·lustre y tingué vida propia. De Felip V ensà; ¿qué significa aquest nom barrejat, confós, petjat per lo nom d' Espanya?

Empero ab tot y aixó, encara no es veritat lo dit per *La Imprenta*. Llegesca l' autor del article en qüestió los volums dels Jochs florals, é hi trobarà alguns travalls en vers y prosa que no canten lo passat solament, alguns travalls que fins han merescut malas ulladas de certs esperits rutinaris y centralitzadors.

— Nosaltres creyem qu' encara se canta poch lo passat: may un

poble es mes valent y terrible que quan cerca la justícia ó revenja de greus antichs, armat d' un bon recort de sa passada historia. Per altra part l' esdevenir que podrian cantar los poetes catalans, tampoch los hi deixarian cantar los mantenedors ni la mateixa impresta.

Han celebrat son certàmen l' *Academia bibliogràfica mariana* de Lleyda y l' *Asociació artística y literaria* de Girona, donant per resultat duas poesias catalanas agraciadas ab premi y algunas altres ab accessits y mencions honorificas, que guanyaren los Srs. Amer, Forteza, Martí y Llansó, Mates, Molins, Palau, Flaquer, Pastor, Alcarí, Pi, Roca y Ubach.

La societat d' *Amichs del país* de Valencia, ha celebrat son acostumat certàmen anyal, en lo qual se dona una *flor de taronger* al autor del millor romans històrich sobre algun fet de la terra valencina, guanyant enguany la joya en Francesch Pelay ab son romans « *Dalmaz Cruillero* ».

També (mes que algú hi donga interpretació de mala llei) volem que conste un fet, y es la decadencia, marcadíssima que s' observa en los volums dels Jochs florals y aixis mateix en los d' altres certaments que 's fan fora de Barcelona. ¿Es que la gava poética s' estronca? ¿Es que 'ls consistoris no 's compongan de personas (totas ellas digníssimas) empero cegadas tal volta per un gust literari no com cal? Son preguntes aquestas que nosaltres dexarem sens respondre, contentantnos ab planyens dels resultats que avuy donan los certàmens açí á Catalunya, resultats que, sino cambian, durán la mort á la nostra renaixensa. ¿Què fan, donchs, los que poden rejoyeñtr aquest estat malaltís de nostra literatura patria? ¿Què fan, donchs los joves de mes profit, entusiasme y catalanisme, que no se 'ls veu eixir gayre? ¿Es que no llytan? ¿Es que no tenen sort? ¿Es que ja desencanyats se retiran? Si aixis fos, nos atreviriam á pregarlos que no 's donessen per vençuts: los vents cambian, y 'l llevat d' avuy, demà per ser tramontana. Dèu no 'ls ha donat l' enginy per satisfer son amor propi; cal que contra vent y maror treballen y ab se llyten. No sempre 'ls mes afortunats són los millors. Aixis, donchs, es-

perem d'ells la reviscolatge d'aquest ensopiment que s'es, per dissort, amparat de nostra bella renaixença. ¿Qui són aquests? Molts que no han sigut llorejals encara: molts que fa temps han rebujat la lluya.

Tambè devem consignar, tractant dels certàmens, que *La Jove Catalunya*, donà una vetllada literaria en obsequi dels poetas premiats en lo dels Jochs florals. Ab esta y la que acostuma a fer per sa inauguració, són duas las festas que ab molt luhllment celebra dita societat de la que nos creyem ab dret d'esperarne grans coses, atés l'entussiasme per la patria y l'art que domina en la majoria dels joves que la componen.

Y a propòsit de Jochs florals, l'any 1867 sent president del Consistori N Marian Aguiló fou aprohada una reforma de llur reglament: semblava del cas que tots los adjunts haguessen un exemplar d'aquella reforma, tant mes quan los votants no constituïan pas la totalitat, ni majoria dels adjunts (cosa que douria ser observada y disposada, donchs no es pas gayre regular que vint o trenta imposin la llei a 200), ab tot com no hi ha article que fixe lo nombre indispensable per ser majoria. tots los adjunts acceptaren sens protestar tal reforma, y quedaren esperant lo dia en que 'ls fura coneguda. Fa 5 anys que s'esperan y aquesta reforma no s'es publicada encara, per mes y que 'ls adjunts han acordat ja dos vegadas sa publicació immediata. ¿Estàn destinats donchs los adjunts a ventres regits per lleys desconegudas? ¿Se deixarà de publicar, contribulut y no poch al desconcert que alguns cops s'ha apoderat del bon régimen de la institució? ¿Es que 's va fer porque 'ls segretaris de tots los Consistaris s'hi recreessin llegintla a casa seva a la bora del foch en las llargas vetlladas d'hivern? Resposta voldríam a tot això: mes si triga tan a venir com la publicació del trevall de que 's tracta, no l'esperem fins l'any 78.

Aquest es lo primer any en que 's te de donar lo premi quin-

quenat, à la millor obra catalana ja estampada: lo actual consistori serà donchs lo primer en posar en planta una de las reformas mes importants de las que 's notaren l' any 1867. Sent d' aquell consistori algun dels set mantenedors actuals esperem ab motiu just y fentat la tan desitjada publicació de las reformas.

III.

Barcelona ha celebrat per espay de vuyt dias las festas de la Verge de la Mercè. Molt bellas són estadas y molt utilosas, mercantilvolament pariant, per nostra ciutat; empero, sens voler fer greuje à la sobirana Regina del Cel y terra, creyem que hauria sigut mes propi celebrarlas per la verge martre la catalana Santa Eularia, verdadera patrona de la nostra ciutat: per lo demes, sols tingueren de catalanas la col·locació del retrato d' En Viladomat, los chors del nostre primer músich verament català En Joseph A. Clavé y la copla del inspirat ampurdanès En Joseph Ventura.

¿Quin dia 'l poble de Catalunya y sas corporacions tindrán prou amor patri per vestir totas las cosas al estil de la terra?

MORTS.

Lo sabí catedràtich de metafísica en esta Universitat En Xavier Llorens y Barba, es mort. Era un català de cor com no 'n corran avuy dia, y modest com vertader savi; menyspreà tot lo que podia donarli fama, com es lo pertanye à corporacions, y publicar escrits; ab tot, son ver catalanisme triomfà de sa modestia, sentli acceptar lo càrrech de mantenedor en los Jochs florals de 1871.

També ha passat à millor vida En Marcial Busquets autor d' algunas comedias catalanas.

¿Dèn los tinga en sa santa Glòria!

LA CANÇÓ DELS MARINERS.

Be porà dir alegre
Que te un tresor
Aquell qu' haurà la filla
Del vell patró!

Los anys de la donzella
Son quinze flors
Que coronan sa testa
Vessant olors:

Sos cabells que fluhoxen
Ferits pe 'l sol
Son negres com les ales
De vell voltòr:

Del blau del cel prengueren
Sos ulls color;
Sos ulls com la mar blava
No tenen fons.

Donzella marinera
De cantar dolç,
No vullas a la cala
Dexarnos sols;

No fuges de la platja
Ni per un jorn,
Que perdrem si t' allunyas:
L' estel del Nòrt.

Si moros may venian
No tenguas por,
Que prou sabran salvarte
Los pescadors:

T' amagarém, si venen,
Com un tresor
Dins la cova mes fonda
De Formentor;

Ardits contra 'l morisme
Lluitarém tots
Mentres pe 'la cima lo güayta
Hi encendrà focs;

Llaugers cap à la cala,
Sonant lo corn,
Vilans vendrán depressa
Bronzint pe 'l rost.

Com seràn fuits los moros,
¡Ay, ah quin goig
Te traurán de la cova
Los pescadors!

—Ja qu' heu salvat ma filla,
Dirà 'l patró,
Marinera de la cala,
Jo la vos don.—

Y á la platja sent rotllo
Tirarém sorts....
Qui guanyará la joia,
Deu meu, quin bot!

Be porá dir alegre
Que te un tresor
Aquell qu' haurà la filla
Del vell patró!

RAMON PICÓ Y CAMPANAR.

Juny 1872.

ACUDIT

Lo tren d' un camí de ferro anava à tota forsa.

De cop lo fagonista ven plantat al costat de la via à un pa-
gès que feya senyas. Creyent que hi havia perill, atura la
màquina.

—¿Que hi ha, bon home? pregunta al pagès.

—No hi ha res, no tingues por; no mes vos he cridat porque
'm deixessen encendre la pipa à la fogaina.

PLANYS D' UN' OMBRA.

(Traducció d' una poesia de Carles Lafont.)

Del negre fons de ma presò,
des de la tomba hont ficat só
dessus l' herbey, mut, traspostat,
ombra invisible ne só eixit,
cap al dois lloch vaig tot seguit
hont ne deixi lo mes aymat.

Jo 'm vaig ficant per las dresseras
plenas de sahuchs y gavarreras,
de violetas y de menta;
la lluna surt al horisó
de ple donant à ma mayso
que cada jorn m' es mes placent.

Parets y clossos són coberts
d' euras y de gessamins verts
de los quins jo arregli las branca;
y tot passant, lo ventet fi

de la nit, al herbey d' aquí
llansa munió d' estrelles blanques.

Entre las vigas del teulat
los aucellots hi han niat:
jo los hi trob', que 'ls salve Déu!
Aguà, jo passo poch a poch
aquest ilindar, ja trobo 'l lloch,
velam aquí als peus del llit teu.

Tú dorms en pau; per tos ulls closos
fan giravolts somnis joyosos:
be ho diu lo teu rioler dormir.
Ay trist de mi! feslos marxar
per poder veurem y escoltar
totas las cosas que 't vull dir.

Recordat be del jora traydor
en que, ab lo cor brusant d' amor
en los teus brassos valg morir,
tú vares dirme: «Mon dolz be,
si tú te 'n vas, jo me 'n iré;
falg sacrament d' ab tú seguir.»

No creguí pas lo jurament;
empero ah! tot menys tristament
l'ànima meua alsà son vol;
jo 'm deya aixís: «Ella viurà,
pero a plorar sovint vindrà
sobre ma tomba lo seu dol.»

Y be, tres mesos són passats
que los meus ossos frets, glaçats
jaueu en lloch que ningú evita;
y, havent passat tanta jornada,
no has vingut sols una vegada
à mon carner à fer visita.

Mentres que mos astruchs vehins

A damunt seu tenen jardins
hont mils de plantas hi floreixen,
jo aquí llanguintme en l' oblit som,
y ja las lletres de mon nom
las follas herbas las cobreixen.

Y qu' esdevè? Ay! que admirat
d' aixís trobar-me menys preat,
tot hom qui passa me 'n lasulta.
«Est mort d' aquí, me van dient,
no degué aymar de son vivent,
perçò sa tomba n' es inculta.»

Digas, est reny me 'l sò guanyat?
Tú que saps bé la veritat,
tú 'ls la deurias fer entendre.
A baix al mon quio home ha nat
que tant com jo n' haja estimat?
Hi ha hagut un cor que fos mes tendre?

Jo prou d' amlebs molts n' he tingut;
pero ben just es que de mi
tota memoria hajan deixada:
del jorn que ab tú me vaig casar
ma pensa tost los va deixar
per ser de tú sols ocupada.

Els tenen dret, donchs, d' oblidar;
mes porque tú 'ls has d' imitar,
tú, mon sol be, la flama mia?
Recort piadós de tú esperi
sols per qui ets tú, després per mi,
per mi que á tots preferí 'l havia.

Viu ben felissa, ja 'm sap be;
pero algun cop no pots també
visitar esta creu d' aquí?
¿Vindre no pots qualche vegada

À ferll entorn una enramada
de gayas flors de mon jardí?

Cor generós Dèu t' ha donat;
may à los planys del malhaurat
es la teva ànima tançada:
podrà ser que aquest noble cor
sols sia fret per la tristor
del espós de qui ets tant aymada?

No cregas, no, que al vas ficats
los morts hi dorman desiligats
de vostres llassos y fal-leras;
ells ploran ço que ls han llevat,
ells han dret à la caritat
de recordansas y pregueras.

Morta la carn, resta t' esprit,
no es pas tot fet, no es pas tot dit
quan la llosa damunt se 'ns tomba.
Vinam à ventre, que ab ton pas
mon cor glaçat de mort faràs
batre d' amor dins de la tomba.

Lo jorn que ve fresch y rioler
me crida sola mon xiprer,
esta es pels morts l' hora darrera.
À Dèu, mayssò, lloch adorati!
À Dèu, Angel idolatrat,
se 'n va qui t' ayma y qui t' esperat!

ASTORI, CARETA Y VIDAL.

ESGLAY.

Un pagès s' està sentat dins d' un teatre veient la comedia.
De sopte sent ironar.

Després cau un llamp.

Lo pagès se senya.

Torna a tronar.

Lo pagès rondina tot barbotejant:

—Mal temps s' es girat!

Veuse aquí que surt un comediant y tot fent lo seu paper crida.

—Déu del cel! quina tempesta mes desfeta... llamps! trons! y fins pedregada!

Sentir això, fer lo pagès un bot, y eixir fora'l teatre fet una furia tot cridant:

—Déu meu ¡Pobre cullitat! Jo que tenia los rahins tan avançats..

Fou obra d' un moment.

Mes quina es la seva sorpresa quan á fora s' troba ab un cel seré y una lluna mes clara que un cristall.

—Valgam Déu! No só guanyat pel esglay! diu llavors. Prou diu he lo senyor rector quan diu, que lo teatre es una mentida que fa perdre'l seny á qui no 'n té!

Des de llavors ençà prou ha estat á vila, mes perçò jamay ha tornat á posar peu en cap teatre.

TRACTE DESFET.

Mestre Mer casa la noya
ab l' hereu de Mestre Pau
y s' han citat avuy vespre
per tractar y contractar.

En una espayosa cambra
ab calaixera, mirall,
llibreria molt petita
y arca antiga molt gran,
als dos estrema d' una taula
s' estan arrepançats,

cada bu xucia sa pipa
y parlan poch y molt baix.
Las prendas que te la noya
son amables; las del Gran
millorarlas no podria
qui las volgués millorar.
S' han avingut los compares
sobre aquest punt y han parlat
ab los breus mots necessaris
d' altrás prendas personals.
—La noya es molt bona cristiana.
—Lo noy es molt bon cristià.
—La noya es treballadora.
—Lo noy no sassega may.
—Estalviadora n' es ella
y fa molt golg de mirar.
—Ell es xicol qu' estalvia
fins una engruna de pa.

En quan á saber si s' portan
los dos bona voluntat
ab un xich, xi-h que se 'n tingan
ni ha prou per ferlos casar.

En Mer s'encix la pipada,
acaba la seva en Pau,
y al pla de la ma las tustan
giradas de cap per vall.
Y picantias y endressantias
al infern torsent l' bras
l' un compare s' mira al altre
ab ulls de belitre gat.
—Y be Pau, ara digäume
¿vostre fill heu ja heretat?
—Y be Mer, la vostra noya
lo que li especta tindrá?
—Jo no vull que l' noy se m' casí
sens saber si s' pot casar,

ferir heru es cosa fácil

desferir Mer, no ho es tant.

—Ben dotá un pare á sa filla

es cosa enllestida aviat,

rescatar lo dot es cosa,

Pan amich, que costa en gran.

—Vaja... parlem ab franquessa.

—Teniu rahó... siguem franchs.

(Una estona de silenci

que dura prop de mitg quart).

—Tornanthi: al meu fill no hereto

sens estar ben enterat

del dot que tindrà la noya

que casa nova ha de entrar.

—Tornanthi: l' dot de ma filla

no vull dir, ni diré may,

sens que sápig si troba

lo que pot y deu trobar.

—Es á dir que de la noya

no se sap lo que tindrà.

—Es á dir que del fill vostre

si es ó no heru no se sap.

—Poséus á la rahó.

—En tinch massa,

y... lo pactat no es pactat.

—No es pactat: que se m' endona.

—Algu se 'n penedirá.

—Lo meu fill es lo qu' hi guanya.

—La noya es qui fa bon guany.

—Sobre si ella es ó no llesta

hi hauria molt que parlar.

—Sobre si ell es llest com sembla,

jo no ho juraria pas.

—Ella sembla molt devota

mes... te pardalets al cap.

—Ell may entra dins la Iglesia,

sempre obelx missa al entrant.

—Ella sembla estalviadora

y sempre 's sol descuidà
dels estalvis a la cuyna
quan porta a taula 'ls menjars.

—Ell si la casa 's torsia
no crech que l' adressés pas,
perque 's fa ab jovent que dupto
que ja may n' adressin cap.

—Deixem corre la palestra.

—Si, podria acabar mal.

—Conservéuvs, amich Mer.

—Passéuho molt be, amich Pau.

Se separan dotze passos.

Y un a l' altre repensats

s' escometen casi a l' hora

y diuen casi al plegat:

—Si l' heretén en cap modo
dreu, y sortim del pas?

—Lo dot que pensau donarli
voléu tenir amagat?

(Altres estona de silenci

mirantse deis peus al cap)

—Jo de lo dit no m' retracto.

—Jo tampoch... y adeu-siau.

—Feu la filla desgraciada.

—Feu vostre fill desgraciat.

Quans pares poden mirar-se

en aquest pobre mirall,

si casan los fills, no 'ls casan

sino que 'ls posan a guany.

JOAQUIM RIERA Y BERTAN.

REGLAS DE LA NOMBRA.

Trobávas una partida de soldats en un poblet pres per força
y un sargento ensenyava la nombra á un soldat.

—Te, li deya, en aqueix compte, dihem: set y vuit fan quinze
veritat? Donchs poso cinch y 'n porto un.

Mentrestant entra á la cambra hont eran, un capó y lo soldat
clavantli la mà sobre:

—A veure si ho faig be: poso cinch, diu.

Y torcentli 'l coll y fcanseel al morral, afegeix:

—Y porto un.

L' AUCELLET.

Cassador se 'n ve á cassar,
cassador de terra estranya,
cassador se 'n ve á cassar
á la terra catalana.

Oydá!

quin mal temps que feya!

Oydá!

quin bon temps farà!

Ja n' ha vist un aucellet,
aucellet que molt li agrada:
las dos telas amaneix,
la munta fa moure d' alas.

Oydá! etc.

L' aucellet es tot ell groch
mes llistat de quatre bandes;
si te 'l groch de color d' or,
las llistas son com la grana.

Oydá! etc.

Lo reclam canta tant bo
que l' auceíl s' hi deixa caure;
joganer piula damunt
del reclam que hi ha á la gabia.

Oydá! etc.

Dex de allí n' ha vist los grans,
graus de mill que hi ha á la trampa:

tot saltant y ressaltant
al mig del engranall baixa.

Oydál etc.

Com las telas s' han tombat
l' aucellet s' hi empresonava.
Cassafor que l' ha cullit
ab las dugas mans l' aguanta.

Oydál etc.

Ja de lluny li era plabent,
d' aprop ara mes li agrada.
Perque de perdre'l te por,
tot seguit que 'l te l' alçaia.

Oydál etc.

Li compra una gabia d' or
y a dins presoner li tanca,
perque no fugi, ell mateix
bufa 'l gra y li muda l' aiga.

Oydál etc.

De primer tot son playons,
fins alguna nou picada,
tot es parlar del aucell
als de dins y fora casa.

Oydál etc.

Quan ja 'l te prou conegut
li dol que millor no cantl,
perque millori de cant
un rossinyol li comprava.

Oydál etc.

Devora del rossinyol
li fa aprendre las tonadas,
mes al pobre moixonet
mes las sevas li agradavan.

Oydál etc.

Del rossinyol no 'n fa cas,
y 'l cassador se n' esclama.
Perque son voler no creu
lo posa en gabia de plata.

Oydál etc.

L' aucellet s' es posat trist,
trist de pena y anyoransa.
Una esclatxa n' ha trobat,
cap á fora estèn las alas.

Oydál etc.

Sas alas no estendrà pas
que se las troba aixaladas.
Cassador 'l torna á cullir
en gabiá de ferro 'l tanca.

Oydál etc.

Han passat hiverns é istius
novas plomas te á las alas:
Si li escapa ara altre cop,
prou farà llarga volada.

Oydál etc.

Ne vol que l' hi fugi may
perque 'l que li fa no escampi;
si per cas torna á fugir
fins ha pensat en matarlo.

Oydál etc.

Ay pobre aucellet del bosch
perque 't dava Deu tals gracies!
¿Perque 'l cassador que 't te
tan malament ara 't tracta?

Oydál etc.

No 't deixa passar los cantis
sino tocadas foranas;
ní corre per los teus camps
camps de Deu rics de fio' y grana.

Oydál etc.

Cassador d' enginy dampnat,
de mal cor y mancat d' ánima,
Deu fassí que trobí jo,
la porteta de la gabiá.

Oydál etc.

De bat á bat la obriré,
ne frauré l' auceíl que hi salta;
li daré la llibertat,

la llibertat que li manca.

Oydá! etc.

Tornará à cantar pel bosch

sa tonada casolana

y li ensenyaré à mal dir

de las que tu li ensenyavas,

Oydá! etc.

Cassador, mal cassador,

que li fas malas passadas

Deu t' arrenqui de la boca

la llenga ab que tú 'l mal tractas.

Oydá!

ja vindrà lo diat

Oydá!

prou qu' arribará!

1870.

F. P. BRIZ.

SÓFOCLES.

Sófocles, essent ja molt vell, encara escrigué tragedias. Com l' afició al estudi li fes destruir un xich los quefers de sa casa, fou citat per sos fills à judici, pera que, los jutges privesen à son pare, que era tingut per boig, del maneig dels negocis de la familia. Se diu que llavors lo vell recitá davant los jutges la faula d' Edip Coloneu que portava desecobre y que acabava de compondre, dientlosli que 's fixessen be en aqueils versos del boig. Los jutges sentenciaren tots à favor seu.

LLAHORS Á LA VERGE (1),

Cantem à Maria

cantemli galanas

(1) De las Cansones del mes de Maria, per un chor de noyas hispanicas.

cançons, catalanas,
de glòria y amor;
qu' es font d' alegria,
salut, sort ditxosa,
y es... FLOX ABONOSA,
dels bàlsams del cor...!

¡Oh Verge...! ¡Regina
d' un cel que 'ns encanta
Vos sòu pura y santa,
piadosa, clement,
consol, llum divina,
lo port de bonansa,
la bella esperança
que alena al creyent...!

¡Cantem...! que retrunya
lo cant que pregona
de nostra Patrona,
la del Principat;
que, en tot Catalunya,
n' es sempre adorada
la PERLA SAGRADA
DEL BELL MONTESERRAT...!

JOAN SIZIAR Y BELCKOURA,

La Bisbal, maig de 1872.

LO PORT FARELL.

Damunt de la termal vila de Caldas, dreta y espadada se aixeca la montanya del Farell, al cim de la que hi campeja la casa que nom li dona. L' ampla estesa de teulada que desde lluny s' ovira, los grossos corralis que á centenars los caps de bestiar contenen, los sellers ab sas portas foranas pera' las ti-

nas, en las que quan ve 'l temps de la vrema tenen de fer des-
cans llarchs renchs d' empicarolats matxos, la capelleta, lo
ample barri, las corti y porxos tots amples y espayosos, mos-
tran be qu' es grossa pagesia. Allí es lo reclau del Vallés. Per
l' un costat las montanyas de Sant Felin dit del Pinyó pe 'l
pinyonaires que hi feinejan, de Sant Miquel del Fay, Berti y
Puiggraciós, vessant totas cap á la riera de Tenas que espumosa
y saltant sempre, ompla de riquesa los plans de Ilgas y Santa
Eularia; mes enllá clohent per aquella part lo semicircol, lo
encrespat Tagamanent ab lo bullidor cogost pe'l seu dessota
y per últim lo Montseny ab sa riera de Cardedeu, que dretam-
ent va al Besós. Per l' altre costat, lo puig de la creu, ahont
lo comte Jofre donava mori al drach de Sant Llorens del Mont,
mes lluny eixa montanya, pariona del Montserrat que de tot
arreu s' ovira; ab las industriosas Sabadell y Tarrasa, las vilas
dels panyos á sos peus y la riera del Ripollet que tanta vida
dona ab sas fábricas de paper á Barbará, y després clohent
per aquell cantó 'l semicircol los serrats que desde Sant Cul-
gat del Vallés van á parar á Moncada la del arrunat castell
dels gloriosos conquistadors de Mallorca. Y al bell mitg, allí
dins, fent las ondulacions que los peus de las montanyas for-
man, la estesa plana rica y verda sempre, ab la riera de Caldas
que la travessa.

En aquell cim y en sa casa, dominant la mar y estenenise á
sos peus lo Vallés, ab sa frescor, hermosura, recorts y antiga-
llas hi vivia 'l furt Farell, hame honrat y valent, ple de cristiá-
zel y d' amor á sa terra y tan fornit y gros, qu' era company
del Xich de Vacarissas, qui trobant un dia per son camí una
carreta de bons, corulla de garbas, per no eixirse d' ell, ab
una sola ma, agafá bons y carreta y la posá al seu darrera
seguint ell lo seu camí, com si tal cosa. Tots dos alts y vale-
rosos, encara lo Farell era mes forsot, y quan tenia de fer al-
gun llarch camí, no feya mes que anarsen al bosch, arreba-
ssa-va de cop y volta un pi dels mes grossos, li esqueixava la
brancada y ab ell com á bastió anava á fer son vialje.

Aixó sí, era pacífich y no feya cap mal á ningú, ab tal no
obstant que no toquessin á la seva terra á qui tan aymava,
aixó no ho consentia may, ni tampoch baladronadas en contra

d'ella. Vens aquí que un dia, mentres s'estava llaurant ab sa parella, 't vejà un soldat de rey, que allavoras eran forans per tal que aquí no hi havia quintas, que per cercar la direcció que duya, á tots los pagesos que trobava, agafant lo fusell per la culata allargava tot lo bras envers los indrets que veyá, preguntantlosí quin tenia de seguirse. Preguntant, preguntant, sent sempre la mateixa bravata, arribá al fort Farell, á qui ab la culata á la ma y 'l bras allargat, preguntá lo camí que cercava, y 'l Farell, agafant ab forta ma la esteva y alsant ab ella arada, parella de bons y gleva, posantho tot á la mida del seu bras, lo estirà mostrantli lo que menester li feya. Lo soldat n' hagué brau sorpresa y feu son camí á pas llarch y avergonyida testa.

Per lo demés era 'l fort Farell, home alegroy y campetxano, plé de fé, putser un xich supersticiós, honrat sobre tot y amich de casa seva, que la feya anar sempre en augment y benandansa. No per aixó quan per algun quefer, se li esqueya tenir que deixarla, deixava de ferho y escorsant la sortida tan com podia, per son bon caràcter no gens se feyn desplaure de la terra ahont passava. Era poch amich d' hostals ni gatzaras; de dret á dret se 'n anava y caminant, caminant, veus aquí que un dia, travessats molts plans y boscos, sens trobar cap casa, ab la xardor y sol que feya se li esdevingué una set que l' abrusava; era precisament á dalt lo pla de la Calma, continuació del Tagamanent y pe'l bell desota passava 'l Congost ple de frescosa aigua. A l' altre cantó s' alsava 'l pla de Bertí y ell que sens pensarshí gens ni mica, d' una camada posa un peu al bell cor d' eixa montanya y seus moure l' altre peu de la Calma, s' ajup á beure en aquella estreta é inmensa fontanilla, deixant admirats á quants desde la Garriga, Figaró y Aiguafreda, ho van veure.

Avuy d' aquella forta missaga dels Farells ja quasi res ne queda, 's diu si de sos descendents fins n' hi ha que l' almoyna demanau; solzament la casa passada á mans estranyas allí dalt ne resta, esguardant á aós pous la plana y á son enfront lo Besós que corrent ab railla horizontal d' un cap de Vallés al altre, recull l' aigua de las cinch rieras qu' aquest regan per anarsen per Moncada á la mar. Per lo forat que ab son gayato

un pastor hi feu, quan tot alló era un estens llach que tenia
eixida per sota la gloriós y antich monestir, joia del art, San
Cugat del Vallés.

F. MASRONS I LARROS.

(Del llibre inèdit «Tradicions y llegendes del alt Vallés».)

EN LO NAIXEMENT DE MON FILL ENRICH.

I.

De la lluna 'l brill s' apaga,
Los serrats ja daura 'l sol;
Del bosch en la fresca ubaga
Festiu canta 'l ransinyol.

II.

La rosada 'ls prats remulla,
Las fonts llican dolçament,
Una perla en cada fulla
De las flors que gronxa 'l vent.

III.

Plé lo mon n' es d' armonia,
De bellesa 'l novell jorn,
Y en los brassos de m' aymia
Un infant sonriu al mon.

IV.

Angel bell, vas de ternura,
Pur brotò de me amor,
Clar estel de ma ventura
En aquest vall de dolors.

V.

Sols tenia una asautrena,
Y ja tinc un clavellet;

¡Com s'estreny, ay, la cadena
M' aymia, de mon core!

VI.

Mercés que 'l cel nos envia
Fan girar los ulls á Deu,
¡Bé n' haja, amor meu, lo dia
Qu' enllassi mon cor al teu!

ANTONI MOLINS Y SINCRA.

Petjada de pagés
no fa mal á res.

Poca polvora y molt plom
ne treu la caça del mon.

LO 'TAM-PA-'TAN-'TAM.

Mentres Maria bressava y vestia
son ros y tendre fillot que no dorm,
per endolsirli sos pits y adormirli,
dolsa li canta dolseta cansó.

*No ploris no, manyaguet de la Mare,
no ploris no, que jo canto d' amor.*

—Si l' aconsoio l' Infant que bressolo
que li darém que li sáliga bo?
pansas y figas y nous y olivas
y una plateta de mel y mató.

No ploris no, etc.

Cada gronxada 't daré una abraçada,
cada abraçada un beset amorós;
mas rossas trenas serán las cadenas,
niu y arcobeta las alas del cor.

No ploris no, etc.

Que n' es de bella ta galta en poncella!

Que'n son de dolços los llabis en flor!
Son una rosa que 'ls meus han descloa
pera xuclarne la mel del amor.

No ploris no, etc.

Feuli ornetas cansons de amoretas,
fesi musica gentil rossinyol;
si t' es poch fina ma falda de nina
haxen los Angels del cel un bressol.

No ploris no, etc.

Sian sas alas glasser de tas galas,
slan sos brassos coxins de ton cos,
jo per tos polsos ne tinch de mes dolços
per embolcarte las telas del cor.

No ploris no, etc.

Sia ta faja, si 'l cel no'ta 'n baxa,
quatre palletas de sech poljol,
quatre palletas tot just floridetas
pera servirte de faja y llensol.

No ploris no, etc.

Guarniumel Angels, bressaumel Arcàngela
d' ayre bon ayre tot fentli l' amor,
mistica bresca lo cel li servesca
si en llet de Verge no troba dolzor.

No ploris no, etc.

Dels Reys l' estrella clarissima y bella
n' es baxadeta a posarse en ton front,
quan ells ta miran gelosos se 'm giran.
«Quina faldada de perlas y flors!»

No ploris no, etc.

Totas s' eslloran las flors que t' anyoran,
féyalas naxer ton riure tan dolç;
tornan revivre si 'ls tornas a riure,
mes ay! sols beuen rosada de plors.

No ploris no, etc.

Quan se'n adonan, los Angels entonan
cântichs de festa que 's tornan de dol:
«Ab Tù avans d' hora clareja l' aurora
ab Tù avans d' hora s' ha de pondre'l sol.»

No ploris no, etc.

Mentres Maria 'l bressava y vestia
veu sas manetas creuadas al Cor,
pron l' endevina d' amor la joguina
que Fill y Mare batrejan sos plors.

*No ploris no, manysquet de la Mare;
qu' en la creu dura morirém tots dos.*

JASCLINTO VERDAGUER.

BON VESTIT.

Veu-se aquí que en una certa vila hi havia una certa dama
que feya escrulxir á tothom per lo descarregadeta de roba
qu' anava. Fit, esquena, brassos, tot ho deixava descobert mes
del convenient y acostumat.

Arribá 'l dia del seu sant y l' criat li va entrar una capsa
molt ben apariada, qu' en aquell punt acabavan de durli.

Ella tota contenta.

—¿Qué será?

—¿Si será 'n fulano?

—¿Si será un vestit de preu?

Obra la capsa y ¿may diriau que hi troba?

¡Una fulla de figuera!

DESESPERAMENT.

CANÇÓ.

Llevan l' àncora y ressona
del canó la ronca veu,
la fragata
fendeix l' ona

y llarga estela de plata
va deixant darrera seu.

Als sorrals de la marina
fita los ulls brau mariner,
trist se queixa
d' una nioa,
y un sospir son llabi esqueixa
que pel mar voia lleuger.

Quan la boyra calitjosa
embolcalla l' horitzó,
mes no aguanta
ja, ni gosa
a aufegar la pena, y canta
dret a popa una cançó.

—Adéu, Maria galana,
blanca flor del taronjer;
Adéu costa
catalana;
adéu sol, qu' ab tó, a la posta
se' n va lo meu goig darrer.

Sort irada se me' n mena
nova volta enllà del mar;
may com ara
fou ma pena:
perqué no som rich, son pare,
l' amor meva no 'm vol dar.

Per negarme la Maria,
m' han dit que 'm la donarán
quan jo tinga
barco y sia

capità; vinga 'l que vinga,
tornar capità 'm veuràn.

¿Els ho volen? Donchs en banda
sentiments, y á guanyar or;
tantost puga
pendre tanda,
y 'l dimoni se me 'n duga-
si no sé ferme un tresor.

Si res val ja l' honradesa
ni dels pares la virtut...
¡via fora!
nanixer resn
qu' ha arribat ta darrera hora,
que vull l' or qu' á bordo has dut.

No ha de mancarme coratje
ni contra un barco de Rey;
l' haig de pendre
al abordatje,
y la gent m' aniré á vendre,
que 'l qui guanya 's fa la llei.

Ja que sols de la riquesa
ai jou se rendeix l' amor;
malehida
l' honradesa!
Jo m' he de jugar la vida
per ferme un navio d' or.

Y després, quan de tornada
vinga per tú, prega á Déu,
vida meva,
que befada

no veja l' honra que 'm lleva
ton pare avuy, davant mén.

Puig la destal que per ferme
lo meu dot m' ha de valer,
també bona
podrà serme,
per tallarte una corona
de núvia a tú, de xiprer!

F. UDACH Y VINYETA.

—Mala ortiga
sempre espiga.

—¿Hont aniràs bou que no llaurés?

NA MARGARIDA.

*Jeena autem dixit discipulis suis:
amen dico vobis, quia dives difficile
intrabit in regnum celorum.*

*Et iterum dico vobis: facilius est
camelum per foramen acus transi-
re, quam divitem intrare in regnum
celorum.*

S. MATEU, c. 19.

Encare no trenca l' auba quan na Margarida sobre la már-
fega se lleva, per comensar la feyna.

Morí son pare fà mitx any; sa mare es vella, y no tenen res
per viure mes que lo que guanyan.

L' anyada ha estat dolenta perquè nò plogué; y quan no hi
ha verema per les vinyes, no hi vā veremadores; y quan no
hi ha olives, tampòch vā a collir per les marjades.

Per ço na Margarida s' en vá ran dels camins ab un martell de ferro á trencar pedres. ¡Pobra al-lota!

Uns gonellons texits de llana amparan la roüda á sa cabellera rossa, però sos peus descalços, coloret de cera, se han nyan y se gèlan quant fan cruixir l' herba tota brufada de gotetes blanques.

Dins un pauc hi porta un tros de pa molt negre. De pa y figas socas dinará á mitx dia, perquè no té verdura, sal ni oli per fer sopes. ¡Pobra al-lota!

Després d'una hora de camí, quant el sol guayta entremitt de les boyres, arriba allà about trencan. Les altres juvenasses companyones ja l'esperan; y los carros que treghnan rebble, en fan uns caramells alts, que se tocan.

S'escaufen un poquet á una llamada encesa ab quatre rames d'olivera que el mestral tomá, y per aquí y per allá, mentres venien les han replegades; y llavors comensan son jornal, assegudotes sobre un tros de estora.

Cualcuna d'elles canta, axi com trenca, però, á na Margarida que sols ha una setmana que vá ab ellas, may la senten, y á estoncles plora. ¡Pobra al-lota!

¿En qué deurá pensar? ¿Tal vegada, s'enamorat la deixu per una altre? Oh! no, la jove encare no festetja.

Quant son pare vivia, ja may vá trencar pedres; ell era un traginer que guanyava bastant per mantenir sa filla, y per axó coia dins cá seua.

Una vegada la s'en portá á ciutat, ferá vint mesos, quant sols tenia catorze anys, y aná á veure una cosina seua que estava per cambra á cá una senyora. De llavors en-çá, lo desitx l'encalsa de tornar á ciutat; però, ¿com es possible dexi sa mareta trista y tota sola? Ab axó pensa mentres tant que trenca pedres. ¡Pobra al-lota!

Passant una carrossa que hi liran quatre mules y l'esquitxen de fanch, tal volta axi enrahona:

«A mi no m' bastará tot un jornal per ensalar les pedres que caben dins un clot, y quan lo tendré plé, tant sols hauré estalviat una sodrogada á la carrossa que tresca un camillich de moltes llegües. La gent que hi vá dedins, vá agombolada y jo estich adolida; derrera els vidres no tenen gens de fret, y á

mí l'oratjo, que del puig major devalla axumorat de neu, me té gelada. Quant sian à cà seua, entraran dins les cambres que vau veure, arreu encatifades y enculentides per foganyes de márbre. S'asseuran à taula per menjar calent sustanciós y podran alçar sos brassos, perquè no estaran esbrasonades.....»

Y na Margarida que s'havia aturada cap baix y conclosa, cop en sech se posa à riure; alsa els ulls fets al cel y torna à picar pedra. ¡Pobre al-tot!

Ses companyeres cantan y s'afanyan per fer retre sa tasca que 'ls han de mesurar à l'hora baxa; però à na Margarida no la senten; somia de despòta y moltes martellades pega en vè perquè no engrunan.

«Y si no plou, se diu ella mateixa, y passa l'hivernada, y la contró del camp no ha menester dones; y si s'en vè l'estiu y aobran segadores y espigoleres, jo hauré de venir sempre à trencar pedra viva, y suaré ab el sol del mes d'Agost, puix que no hi haurà ombres; y passarán los carros tot lo dia uns derrera els altres alsantue polsaguera... aquella polsaguera que s'en entra dins els uys y estorba l'alenuar... Però, ay no es possible que pás un carruatje y que de mí s'adonin duas senyores que d'estiu viatjan?... Dirán al seu criat que atur les mules y que obrie la porta. Y á mí me cridarán perquè les agrada la meua fesomia; y me ferán ofèrtas per si vull viure ab ellas que no tenen cap filla. Y jo hi voldré romandre juntament ab ma mare; y me ferán heraca de tota s'haclenda. Y ja aniré vestida de senyora ab robes de vellut y seda; y aniré pontinada à passejar y à les iglesias. Y s'onamorarà de mí un senyor jove, que es molt rich; y jo m'casaré ab ell, y viurem junts à una casa com aquella que vau veure plena de miralls, coxins y salomons. Y tendré tres criades per servirme; y si qualcuna s'lorba à obehir...»

¡Pobre Margarida, que s'ha pegat ab lo martell demunt el dit de sa ma baubal!

Mentres sos ulls li llagrimetjan, recorda y li apar sentir la veu del bòn vicari del seu llogaret explicant l'Evangeli dels diumenjas:

«¿Qué valen tots los bens d'aquesta terra cuant la salut nos manca?»

«Qui tè diners no pòt dormir may ab sossech, perque la pòr de que los lladres los hi prengan, lo despèrta.»

«No hi ha cap plerque d'èr si no prové d'una consciencia neta.»

«Ningú tè ditxa sino aquell que res enveja.»

«Benaventurats los qui pateixen set y fam, perque un dia estarán farts.»

«Benaventurats los pobres, perque un dia serán rics de bòn-de-veres.»

«Los qui s'humilian serán exaltats, y los qui s'exaltan serán humiliats.»

«Aqueix mon es un destèrro que dura una roàda: no viurem à cà nostra fins à l'altre vida.»

«Mes fàcil es que una gumera pás per un cosset d'agulla, que no el entrar un rich dins el regne de los cèls.»

«Deu, à tots nosaltres, en lo dia del Juy ferà justícia.»

«Benhajin los qui tenen fé y esperansa, puia son conhòrt, abans de morir, los fa ditxosos.»

«No vos fieu dels homes que son falsos, y benehiu à Deu que es font de amor y caritat.»

Ja no sent pus el dolor; sos ulls s'han axugat mirant al cèl, aconhortada riu y trenca pedres.

Si arribás ara la carrossa ab les senyores que ha poch enso-miava de despèrta, ja no s'aniria ab elles. Dins lo seu pit hi sent un benestar que no té preu.

May en sa vida les jovenssues que la sort afalaga, haurán gosat tan dels consòl.

Los plers y alegries d'aqueix mon tenen veri que 'ls enmat-xina: los dols y las fatigas que sofreixen los còrs justa, confortan l'ànima y l'umplan d'un goig pur y vertader.

Na Margarida canta y trenca pedres. ¡Deu li ajuda!

BARTOMEU FERRÀ.

Setembre de 1871.

LA PRIMAVERA.

Ja arriba 'l flayrós abril
Ab sa ufana y sas floretas.
¡Ay, com se alegran los cors
Quan souriu la primavera!

Porta l' sol novella vida
A las plunas y a las serras
Que se encatífan de vert,
Com si 's vestíssen de festa.
En los pichs se fon la neu,
Y de timba en timba s' llenza
Lo torrent de frescas ayguas
Per frondosas salzarellas,
Arruixantne enjugassat
Gallareta y campanetas
Que trabocantse en los marges
Ja fa días que l' esperan.
Y al alé del ventijol
Que en las contradas se bressa,
Las paborosas boyradas
Lliscant pels esqueys se esqueixan.
¡Ay, com se alegran los cors
Quan souriu la primavera!

Ais tous nius que antany deixaren
Retornan las orenetas,
Que son pels taülats peyrals
De bon temps facis inissaljeras.
Já refita l' rossinyol
Dinx del bósch sas cantarellas,
Ab que á sa aymanla cuamera
Y que ls' ecos repeteixen,
Y al amor apar que n' alsa
Misteriós concert la terra,

Dantli balsámiche olors
Las satinadas floretas,
Y frescor las marinadas,
Y ubaga las castanyedas,
Y l' vent del bosch dols remor,
Y la font sos glops de perlas.
¡Ay, com se alegran los cors
Quan sonriu la primavera!

Lo jovenet de masia
De bon grat ja malineja
Y cantant se'n vá á la vila
Y en cert lloch la veu aixeca;
Que entre testos de clavells
Veu que s' obra una finestra
Y pera regar las flors
Se recolza una nineta
¡Si n' es de hermosa la ninot
Sembla la tendra poncella
Que se oreja aixís que esclata
Ab las auras matineras!
Lo sol ab sos primers raigs
Aquella boqueta besa,
Prenent son llabí porprat
Pels clavells de la finestra.
¡Ay, com se alegran los cors
Quan sonriu la primavera!

Si es lo abril de nostra vida
La esplendent juvenesa,
¡Qué estrany que glateixi l' cor
Quan renalix la primavera?
Los ubriache pensaments
Deis'aymants, se persegueixan
com jogueras se buscan
un vul de papallonetes;
Y ell la mira ab dols dalé,
Com lo roure á la tendre eura

Que tan bon punt alsa l' cap
Ja sols d' ell ventura espera;
Y ella 'l guayta embadalida,
Com vers al sol, quan se aixeca,
Se gira la satala
Perque de llum la vestesca.
¡Ay, com se alegran los cors
Quan sonriu la primavera!

—
Es lo amor lo rey del mon,
Suspira amor quant alena.
Tot quant se veu y se sent
Per lo espay, bells y giatits semblan
De immens amor, que n' exhala
La gaya naturalesa.
Ayma la abella á la flor,
La flor al vent que la bressa,
Y l' vent al riu hont se banya,
Y est al mar hont tomba cerca.
Ayman los ecos del hoach
Al colom que amors gemega;
L' áliga ayma al nuvolat
Que camí del sol la aixeca.
¡Be canta lo trovador
Quan lo abril sas flors rumbeja!
¡Ay, com se alegran los cors
Quan sonriu la primavera!

JOAN B. FERRER.

Girona 26 de abril de 1872.

VIE O MORT.

—Ves, Rooh, y digas al osmaginayre que 'm fassa un Sant
Sebastiá.

Y surt lo sacristà y entra á la botiga del que feya sants de fusta.

—¿Qué hi ha de nou, Roch? diu-li aquest.

—Lo senyor rector diu que li feu un Sant Sebastià.

—Be, ¿y com lo vol? ¿Viu ó mort?

—Oh! responi tot gratanse 'l clatell en Roch. No se... no m' ho ha dit.. Bah! feulo viu, que si per cas lo volgués mort... ja 'l matarem!

LO RETORN DE MALLORCA.

[Deu no ho vol!]

A Tarragona ja arriba
l' alt En Jaume d' Aragó;
de conquerir vé á Mallorca,
d' hont va eixirne fa tres jorns.

Tant bell punt les naus entravan
campanes llançan al vol,
y nins, vells, homes y dones
los carrers umplen á gom.

Gent de Lleyda y Barcelona,
De Montpeller y Aragó,
endiumenjats y confosos
á rebèrrelo corren tots.

Trist arriba 'l Rey En Jaume,
qu' á Porrassa de retorn
males noves li han donades
del Rey N' Anfós de Lleó.

Perçó en mig de tanta festa
va dient lo Rey á En Ramon
de Plegamans, que cavalca
á frech d' ell un poltro roig:

—«Males noves me 'n heu dades,

Plegamans, mala es ma sort!
que ja per ben meu me 'l creya
d' aquella Na Sancha 'l dot.

«A saberho, be Mallorca
podia esperar-se uns jorns...
Mas... sou ben cert de la nova,
Plegamans?— Ben cert, senyor.

Gent de Castella vinguda
de Barcelona fa poch
me l' ha duya, y n' hi ha lletres
vingudos d' esprés perço.

—Y aquestes lletres, qué diuen?

—Qu' al mori lo Rey N' Anfós
ab ses aris lo de Castella
guanyats ja havia als barons
lleonesos y l' algavan
per son Rey y son Senyor.

—¡Castella!... sempre Castella!...
diu lo Rey, y en aquí 'l sò
de flautes y cornamuses
de trompetes y de coras,

li fan esmentar que 'l poble
galaneja son retorn,
y li apar que la recansa
va allunyantse de son cor.

Per entre aquell mar de vides,
sавanes, mantells rodons,
jupes de vellut y seda,
collarets, sivelles d' or
y capes enribelades
d' argent y daurats botons,
lo Rey y 'ls de sa companya
atravessan poch á poch

Y ja 'l Rey mig oblidava
lo de Llicó, y souroya ab goig,
quan d' uns castellans la parla
lo fan capficar de nou.

—Digau, Plegamans; ¿sabrian

quanta gent tindrà Lleó?...

—Es un regne dels famosos,
y té viles de grín nom!

—¿Pensà qu' á casa' ab Na Sancha
seria meu tot allò!...

—Qui ab armes guanyá Mallorca
pot guanyar tot lo que vol...

—No, Plegamans, no ha voldria
lo bon Deu lo que dir vols;
Mallorca l' he presa als moros
y de cristians es Lleó.

No perquè 'l Rey de Castella
nos hagi á Nos fet un tort
hem de torce 'l llure arbitra
d' aquells que vassalls no 'ns son.

—Cert, senyó', 'a Plegamans deya:
cert, Senyor—Y á son entorn
anavan passant los gremis
ab banderes y penons

guarnits ab cintes y randes,
ab plomes, sarrells y flors,
y ab les imatjes de plata
d' aquells sants que 'ls son patrons.

Los oillers, mestres de cases
—qual bandera de drap roig
mes alta es que la bastida
de la Séu que fan de nou,—

Daguers ab sa llonga espasa,
boters y assabonadors,
tots quants ne te Tarragona
surten á fe al Rey la cort.

Per finestrats y porxades
qu' ab draps rufos y florons
son guarnits, les damiseles
llançan mirades de foch.

Y 'l Rey sonreyent les mira,
y al veurho diu En Ramon
de Plegamans:—Ja no 'l punxan

de Na Sancha los recorts...

Arribant al antich foro
trova 'l Rey á sos Barons
ab dalmatiques y plomes
senyeres y gonfanons.

Donant mostres d'alegria
besan la mà á son Senyor,
si be pochs son quins l'esperan
que 'ls mes á Mallorca son.

De sant Pan fora la porta,
ab llurs creus de plata y d'or
les comunitats esperan
entonant cants al Criador.

Les de Poblet, Barcelona,
Santes Creus, Escornalbon,
y tots, clerguos, monjos, freres
renglerats en processó;
bishes y abats mes eucera,
l'arquebisbe al mig de tots,
allí Tarragona tota
feya un crit que sembla un tró:

— ¡Visca nostre Rey En Jaume!
¡Visca 'l Rey Conqueridor!
Y ventejavan banderes,
vels, mantells y mocadors,
y brandavan les campanes,
y als pens del Rey queyan flors;
y cullintoe ell meleix una
qu' en caygué d' un mirador
digué :

— Ja nostra es Mallorca
y mon poble 'm tira flors:
jen bonhora el de Castella
coronat sia en Lleó,
que si ab or compra ell corones
jo les guany' ab mon valor!

Y al temple ja 'l Rey entrava
y eucara cridavan tots:

— ¡Visca nostre Rey En Jaumel

¡Visca 'l Rey Conqueridor!

FELIP PIAZZINI.

Març 1872.

MORT DE CICERÓ.

Ciceró, lo gran orador y defenedor de la república, fou matat assasinar pel triumviro Antoni a 7 desembre, deu dies després d'establert lo triumvirat, als 710 anys de la fundació de Roma. Tenia 64 anys. Li tallaren cap y mans, y Popli s'en-carregà de presentar a Antoni en lo Forum tan tristas despulles, rehent com a premi una corona d'or y una gran quantitat. Degué oblidar que devia la vida a Ciceró!

La testa, després que Fulvia, muller d'Antoni, li hagué pica-da la llengua ab una agulla d'or, fou posada entre las mans dalt de la tribuna, en lo lloch mateix hont ell havia admirat al po-ble, bregant per la llibertat de la república.

Pero d' esmentar es que 'l bosch hont arrancaren la vida al gran orador fou visitat pels viatgers ab un respecte, que qua-si 's confonia ab la devoció; lo seu nom omplia la patria, y, ab lot, no 'n fan esment ni una sola vegada Horaci, ni Virgili. La injusticia es vella.

Virgili mateix, desconsiderat per la patria, li posa al davant la Grecia com a mare de l' art y la eloqüencia, com se ven en lo cant sisé de sa *Enaida*, hont diu d' esta nació que te ora-dors mes eloqüents, oblidant que, si Demóstenes vencia al ora-dor romá en la tribuna politica, ningú l' igualà en la tribuna del foro.

No era aixó enveja, pus Virgili no n' hi podia tenir. Regnava August, y August era qui havia entregat Ciceró a la venjança d' Antoni, y tant Virgili com Horaci, poetas àulics, no s' atre-vian a elogiar al gran orador per no caure en mal grat del em-perayre.

Tito Livi, meoys poruch ó mes independent, després de pin-

tar las admirables qualitats de Ciceró, afegeix que per ferli lloctas dignas d' ell fóra menester possèhir sa propia elqüencia. Y del mateix August se diu que una vegada atrapant á son net llegint una obra de Ciceró, y veyent que 'li se l' amagava sota la toga, li prengué, va llegirne algunas ratillas, y li torná, dient: —«Era un gran home, fill meu, era un gelós defensor de la patria.»

Parlava sa contlencia.

La ciencia en certas mans es un cepire y en altres un bastó de polixinei-la.

La paraula ha sigut dada al home per disfressar eos pen-saments.

L' ÀNIMA CONDEMPNADA.

I.

—¿Qué 'n teniu moreta, amor,
que n' esteu tan enojada?

—M' han dit que vos ne abeu
mon marit á la cassada
pels boscos de Montsolu,
y en son castell hi ha una dama
que me 'n roba 'l vostre amor,
que 'm te de vos allunyada.

—Demà de boe demati
jo aniré á la gran cassada;
no plereu moreta, amor,
que no es cert vulla tal dama:
si per cas menteixo jo
que 'n perdi 'l cel la meua ànima
y avans de torná abraçarvos
mort quedí ab la Castellana.—

Lo endemà de bon mati
lo compie al castell trucava
troba 'ls brassos de l'amor
dei amor que l'esperava.

II.

Sola la dama ha quedat
plena de dol y esperança.
Ja hi arriba un pelegrí
que ve de la Terra Santa
ab un vestit tot negrench
y la cara mig tapada.

—¿Que 'n teniu la dama vos
que sembla tan enjudada?

—Mon marit a Montoliu
se 'n va anar ahí a la cassada.

—Deu m' envia ara á ne mi
perque jo vos hi acompanye.

La dama 's vesteix de dol
y en camí se n' es posada.

—Valgam Deu bon pelegrí
sento tocar las campanas.

—Tocan pel vostre marit,
tocan per la Castellana
que han final al mateix punt
que ell ha entrat dins de sa cambra
¿que faréu la dama vos
que tan jove heu enviudada?

—M' en aniré á un monestir
á ferne vida ben santa
perque li perdoni Deu
las grans penax que m' ha dadas.

—No ho fassán, Comtesa, no,
que 'n tinc l'ànima dampnada:
com mes prech fessou per mi
mes pena tindria encara.

MARIA DE BRIL-LOC.

VERA AFICIÓ.

Contan d'un cavaller italià que 's va batre calze vegades per sostindre que 'l Dant valia més que l' Ariosto.

Y també 's conta que a l' hora de la mort se 'l va sentir esclamar-se dihent:

—Catorze vegades me so esposat la vida per dos compatri-cis, y pensar ¡Deu meul que no he consegut ni a l' un ni a l' altre.

LA LLINGUA PATRIA.

¡Tan bella y no ho volem creure!

¡Tan amorosa y gentil,

Y 't vol negar l' hermoaura

Qui no 't concix ni t' ha vist!

Ben cert, ben cert, dolsa aymia,

Que fort enutjat n' estich:

Mes ¿ets per ço menys hermosa?

¿Els menys dolsa pera mi?

Bé poren ferte 'n d' agravis,

Be los fells t' en poren dir,

No per ço ta gentilesa

Menysprean tos paladins

Si un jorn perderes lo ceptre

T' en restan de cors a mils;

En ton bressol me grouxares,

Vull en tos braços morir.

Hont trobar tendre donzella

Qui tan el cor me delict;

Qui allunye las ombres negres

Qu' entenebran mon fat trist;

Quant ab tú pas sol las horas

¡Que n' es de dolz lo que dich,

Sens que mes que Deu ho senta

Y 'l cor may ho torne á dir!

Quant ab tu pas sol las horas,
¿Cóm se fon mon esperit
Pujant parfum en tas onas
Dels estels al paradís!

Si dels llavis t'arrancassen,
¿Oh, qu' en seria de mi?
En ton bressol me gronxares,
En tos brassos vull morir.

Si he de parlar de ma patria,
¿Qui com tú me dona el crit
Que sculfa en lo front la pensa,
Que mou el còr de sos fills?

¿Qui com tú la veu me dona
Per contar del temps antich
La gloria, la fé, 'l coratge,
Los recòrts de que vivim?

¿Qui 'l brugil de l' host m' ensenya?
¿Qui 'm ret lo sò del clari?
¿Qui 'l colp de la spasa nua
Quant l' escut fassia bossos?

¿Qui vest de cuirasse y ferro
Mos pensaments atrevits?
En ton bressol me gronxares,
En tos brassos vull morir.

Si he de parlar de mon Deu,
Tú 'm donas los sòns divins
Ab que l' esparga s' en puja
Ab son vòl de xerafi.

¿Hi ha flauta mes tendre y dolça,
Quant, ab la fé ab que m' inspir,
Los prechs del ànima cantas
Dins la mar del infinit?

¿Hi ha trompeta espaventable
Qui tan faça estremordir,
Quant de Deu ne cantas l' ira,
Quant son flagell ne predius?

¿Qui á ma fé las alas dona?

¿Qui á m' esperança io brin?
En ton bressol me groxares,
En tos brassos vull morir.

Si amor los dictats inspira
Sos plers, sos jóys, son sentir,
¡O que 'n tens de suaus paraulas!
¡O que 'n tens de colors viual!
¿Qué n' ets de gaya llavoras,
Quant t' exhalas en sospirs,
En quexes tendres, en súpliques,
Qu' esplayan los corsis ferits!
¿Qui com tó per captivarne?
Ab las flors que n' has cuillit.
¿Qui mes adorm les sofrenças?
¿Qui mes contenta el desit?
¿Qui com tó sap los misteris,
Per voluntats conquerir:
En ton bressol me groxares,
En tos brassos vull morir.

Io del mon cecch' t' armonia,
Y m' assech devora 'la vius;
Vaig á escollir las treuadas,
Y el vent com xinya en los pins.

Ang los rosinyols el vespre,
Dintre eis torrens mes umbrins;
Y escolt' les flors com se dihuen
Llurs amors tota la nit.

Mes al sent ta ven l'anyada,
Cantant lay joyós ó trist,
S' ompl' mon cor de ta dolçura
Y etsiat lo mon olvit.

Y m' adorm tot suspirante
Y encare te parli' dormint;
En ton bressol me groxares,
En tos brassos vull morir.

GERÓN ROSSELLÓ.

PENSAMENTS POLÍTICS (1).

Si, com s' ha vist en los anteriors y quedarà confirmat en algun dels venidors, en la *família* (qu' es lo fonament de la societat civil) resideix lo *poder natural* ó *originari*, y si la propietat immoble no sols es *familiar*, sino que l' administració y disposició de la mateixa son objecte de facultats inherents á dit poder; clar resulta que tot lo essencial, fins que tot lo important, en la organització de la família y de la propietat, té un caràcter especialment *polítich*.

Dech expressar una nova rahó per la qual lo matrimoni no es convenció civil, sino únicament contracte sagrat ó religiós.

Lo conveni matrimonial, solemne y essencial constitució de la família, no pot quedar degodament *autorizat* ab l' intervenció d' un funcionari del estat; ja que aquest últim exerceix autoritat *delegada* y que, pèr aixó, ni per si ni per medi de sos representants li es possible comunicar, en aquell acte, á cap dels *contrayents*, dit poder *originari*, *delegant*, *constituent*, que s' troba resident en la família com á *societat fundamental*.

Semblant poder sols lo té y pot concedir-lo Déu; y, per esta causa, corresponi exclusivament als seus ministres l' autorització del contracte matrimonial queda, ensempe, evidenciada la naturalesa purament religiosa del mateix.

Per altra part, precis se fa dir que l' anomenada Lley de Matrimoni civil es *socialista*, ja que ataca directament la família, despullantla de sas qualitats *essencials*.

En efecte, per tot lo anteriorment manifestat y á causa de ser una veritat generalment regoneguda, no pot dubtarse de que la família, la *vera família*, es una *societat originaria*, *element* y *base* de la comunitat civil. Mes, si l' estat, prevalgut de l' abusiva força que vuy dia li donan las institucions unitarias, comet la nova usurpació d' arrogarse la constitució de la ma-

(1) Continuació dels que, començant en lo de 1874, cada any s' han estampat en aquest Calendari.

teixa; evident se presenta que no es, ja, lo que ara s' en diu família, ni una societat originària, perquè a conseqüència d' esta usurpació naix ab dependència de la civil ó per voluntat y disposició del estat, ni tampoch fora de la societat civil que no 'n té aixís altra que l' estat, ni menos element d' ella, perquè en est cas ho queda l' individu.

Demuestra, per últim, la certesa del caràcter socialista de aquella pretesa ley de Matrimoni lo evident de la conseqüència de la mateixa usurpació, que de seguida s' expresa.—«Si la família naix ab dependència de la societat civil, ó per voluntat y disposició del estat, notori es que est, canviant sa voluntat y disposició, podria suprimir la família.»

Com ja s' ha vist, la propietat que recau en béns immobles, no pot ser individual, sino familiar: mes, ara devem anyadir, que sols la familiar es vera propietat; perquè la que 's diu corporativa, no es altra cosa que comunal.

En efecte: aquell qu' exerceix lo govern en la família, ja sia l' immediat ó originari que pertany al Pare, ja lo que aquest li delega, per' després de sa mort, ab lo nomenament d' hereu (*heres*); es lo qui, no com un *dret individual*, sino com una facultat inherent al mateix poder, té la de disposar, en actes entre vius y per causa de mort, dels bens d' aquella y de son pro-dohit. Per sò, los romans donaren, ja, á aqueixa facultat lo nom de *domini* (*dominium*); y per sò, la ley de las *Dotze Taulas* reconeixia (2) en lo cap de família la llibertat de testar, no sols

(2) Lo poble romà, tan autònom, tan digne y honest en son principi, á causa de la robusta constitució de sa família (encara que, per lo pes de la conquesta, per la continuu invasió d' altres pobles que, valentes de la forsa, subjectava a son poder, arribá á ser lo més unitariu, més esclau, més corromput); instintivament conegut, á las horas, que la font de la propietat era l' autoritat del pare de família; aixís es que no sols dona als drets de propietat la denominació de *dominium* y als predis sobre que est recavia la de *patrimonium*, sino que, en sa rudesa y per la comunal d' origen, catalogués la facultat de dirigir la família y la de disposar de la propietat, tenint per cosa *propi* tot lo qu' estava baix lo poder del Pare ó Queto de la família.

sobre sos béns, «lucro sobre aquells» (*super pecunia tutelator non ref.*.)

Emperó, quant qualsevol altra societat posseeix béns, tots los que la componen, *tots los socis*, tenen un *dret* á la administració y disposició dels mateixos; de tal manera, que si per esser molts ó per absència d' alguns, no poden tots exercir-lo, han d' encarregar mediant *comuni*, exprés ó tácit, á un ó més d' entre ells, l' exercici d' aqueix *dret de tots*, d' aqueix *dret comú*, d' aqueix dret sobre béns que per lo mateix los hi pertanyen en *comunitat*.

En tant es *familiar* la propietat, com que l' *individu*, aquell que s' troba en lo món aïslat, aquell que no té família, y si *media sobrats de subsistència*; reuneix ab aixó un impuls més, que 'ls que naturalment mouen als altres, per' constituir família natural ó adoptiva: fins la nominació d' hereu que, en altre cas, haja fet en testament deu considerar-se com una veritable adopció póstuma.

Així es que, quant mor algú sens família ni parentela, qu' es la extensió de la família, y al mateix temps sens disposició, sense lley successòria expressa; no deuria en cap manera succehir-lo l' estat, sino aquella autonomia *inmediata* á la família, en mitj de la qual visqué y rebé auxilia en las necessitats de la vida, about tenia sos afectes, y que per tot aixó substituí respecte á ell, en cert modo, á la propia família: á saber; *com municipi*.

Las actuals lleys sobre successió intestada *disolen* la família, no *traspassant* á algun dels que sobreviuen al Pare (ó al cap d' ella) la autoritat que aquet exercia (ja que eix poder es la basa essencial de sa existencia) y *repartint*, conseqüents, tots los béns que foren de la mateixa.

Aixó no es de cap modo, conforme ab la voluntat *presumpta* del expressat Pare, *intestat*; ni tampoch, ab lo qu' exigeixen lo bé y drets de la família; ni tan solament, ab la conveniencia de la més extensa comunitat política, de que eixa societat es lo *ver element*: comunitat que, per altra part, naturalment està y *deu estar* sempre en harmonia, en totes sas relacions, ab aque-

llas que la constitueixen, ó que la componen sens que, com originaries y fundamentals, puguin perdre la personalitat (3).

Destruïda la *família* y ab esta necessàriament la *propietat*; no restaria una societat veritablement política, perquè hauria mort y no podria renalxer en ella lo *ver poder*, la *potestat natural*; sino una comunitat del tot y en tot socialista: qual administració, (4), á conseqüència del pecat original de sa despòtica naturalesa (usurpadora de tota classe de dret) y com á instrument providencial pel castich d'aquella tremenda iniquitat envers la família, per uns comesa y pels altres suferia, portaria á tots los individus de tan monstruosa comunitat á la més extrema degradació y barbarie.

¡La Família, la santa Família, filla immediata y estimada de Déu; la reintegració de la mateixa en tots sos drets, dintre de la societat política; es, sols, lo que pot llurarnos d'aquell terrible *délire moral*!

(Últim de 1871.)

¿QU' ES LA PATRIA?

Inspirantme en un magnífich treball del gran Bisbe Dupanloup, diré que la patria es la casa payral, ahont encara ressona per nosaltres la suau remor del bressol en que es gronxava nostra Mare: ahont hi ha, encara, la cambra en que tan dolça-

(3) Clar es que ah aixó, encara que fa exclusiva referència á la nació (tal com se troba actualment organitzada en lo Mitjorn d'Europa y á las famílies, en cap manera se concedeix que l'estat puga dissoldre lo municipi, ni la província, *hierarchy*; que son també, per la sua naturalesa y origen, sociatals polítics mes immediatament *fundamentals* y *constitucius* respecte de dita nació, que aquell per delegació representa.

(4) Com los individus no poden delegar l'autoritat ó poder que no tenen, l'estat en lo socialisme es *gubernat*, tan solament *administrat*: lo seria administració, res política: l'estat vindria á ser *aboc* y *universal administrador*. Per la mateixa raó, tampoch hi hauria *lleys*, y sí, sol, *interminables* y *afegides* *reglaments*.

En lo camí qu' hem anat fent, ab lo unitarisme, aví, y ab lo individualisme, pare, del socialisme; nostra experiència bonica, ja, de qual desesperant y aniquiladora es la força del despotisme administratiu.

No puch acabar esta sola sens observar que l'autoritat imposa llibertat (en garantia d'esta); així com las lleys, *drets*.

ment ella 'ns parla de Déu, mostrantnos lo cel y despertant la caritat dormida en nostre cor d'àngel; i' escorn en que 'l Pare, davant l' encesa llar, portà ab tant amor al nostre enteniment las primeras ensenyansas; y 'l patihont jugavam, en los primers anys, ab nostres estimats germans y tendres amichs. Es l' Esglesia en que, al rebèrer l' aygua del sant Baptisme, 'ns daren nom entre 'ls humans, en que 's beneheix solemnement nostra unió ab l' elegida del nostre cor, y ahont ab los convehins donam públich cult al Omnipotent: lo clos sagrat de vora d' ella, que guarda la tomba de nostres passats; també, lo camp del treball que, ab sos produhits, dona manteniments y porta comoditats é independència á la familia; y, fins, tot aquell extens territori que, poblat de rasses agermanadas, fou defensat en comú, per nosaltres ó nostres ascendents, d' una extranya invasió.

Són la patria, donchs, gojosas y tristas recordansas de familia, d' amor, d' amistat: d' una familia més extensa que s' en diu poble, provincia; d' altra familia més gran que s' en diu nació; ardorós afecte á totes ellas, tendre carinyo arrelat dins del pit desde nostra infantesa; pero, afecte y carinyo que, escalfantse al foc del sagrat amor de Déu, del Pare de la humanitat, en res minva sino que, ans augmenta en nostre cor la santa caritat envers tots nostres semblants.

JOAQUIM SITJAR Y BULCENNA.

(*Diada de Corpus de 1872.*)

INSOMNI.

En verges de rúrals.

¿Será vritat? ¿Veuré demà sa imatge?...
La feixuga cadena de l'absència
se trencará?... Trist aucellet que plora,
de ma gavía veurè rompre 's las vergas
y ab llibertat mas decandidas alas
estendre per l' espay podré lleugeras?...

¿Qu'es lo que passa en mi?... Dalit m' anima,
quan flort un roch sobre del pit m' ofega?...
Sech lo mèu cor: de tant plorar exànim,
encar la flor de l' esperança ostenta?...
Negreca tomba en cementir tancada,
¿perque del sol al primer raig s' alegra?

—
Perdut del mon en la foscoria trista,
temps ha qu' entaulo ab mil fantasmas brega:
lo dol me punxa; la tristor me migra:
los bells recorts ab crueltat tormentan
mon esperit. Ja moro.
. Al cel, de sobre
brolla un estel. Se foven las tenebras!

—
¿Serà veritat?... ¡Oh sí! Mon cor te mira...
Mon cor que ahir agonejanta 't veyá,
arc 't contempla de un dolc somni en brassos
pura y suau cum del mati l' estrella,
en tos llabís tancant com la flor púdica
de un bés d'amor la delicada essencia.

—
¡Oh nit! Qué tarda lo teu negre ròssech
á passarne pèl cel, sobre la terra
llansant la sombra que al mortal acotxa
en lo lit del descans, y que desvetlla
al qui ferit d'amor, plé de frisança
tos passos lleus per l' ample espay esmental

—
Al menys escampa la rosada á dojo
sobre las flors que entre l' herbey s' aixocan:
bàtne las alas sens remor, dolcissimas
y al ventijol del demati desperta
perque ab blanura dintre 'l nia se fique
á darne 'l hís á la dormida aucella.

—
Y aixís que l' auba á despuntar començo
pèls darrers plechs de ton mantell, riallera

engarlandant lo món d' encesa porpra,
jo ma presò ne deixaré deserta....
y—javaní!... javaní!... — diràme tots á l'hora,
l' aucell, l' oreig, la flor, naturalesa.

¡Alas del cor, la llibertat ja es vostra,
esteneuvos, voláu, voláu sens trèva!
Ans de que 'l sol agullonant tramontí,
de ma aymada portau-me á la presència:
sos ulls son los clars sols de la mèva ànima,
y es l'astre rey sòls una espurna tórholat

J. ROCA Y ROCA.

Barcelona 6 Octubre de 1872.

LO RELLOTJE D' ARENA.

Duas ampollas enganxadas pels brochs, es una mena de rellotje en lo quin, per un foradet que té en lo coll, l' arena que hi ha en lo vas de dalt passa poch á poch al de baix, amidantse aixís un cert espay de temps.

Aquest estrument, que 's deya Clépsidra quan era d' ayga en lloch de sorra, era 'l rellotje antich, y tan antich que 's pert en la nit del temps. En un baix relleu descobert de poch, ahont hi ha representadas las esposallas de Thetis, s' hi troba Morfeu ab una ampolleta en la ma esquerra.

Avuy dia ne fan us en las naus, en los parlaments y també en las aulas pera marcar los minuts que dura una predicca, un exámen, ó l' espay de temps que un taquigraph esmera escribint.

L' ampolleta ab duas alas es simbol de mort, volent dir que 'l temps vola, y perçò 's veu representada en tombas y portas de fossar. Ab rahó 'l Llibre de la Saviesa considera la vida com ombra que passa, lo correu que corra, la nau que viatja ab vela estesa, l' aucell que talla l' ayre ab son vol, la sageta llansada pel arch, la pols que 'l vent aixeca, l' escuma que 's desfá ab lo retop de la onada, lo fum qu' esbargeig lo vent.

L' ampolleta ab sas alas simbolisa tot això.

L' ERMITA.

A dall del puig hi ha una ermita
que senyoreja la vall
y recolzat sobre l' herba
un pastó' entona un dolc cant.

Las campanas de l' ermita
de sopla a moris van tocant,
lo pastor a la vall mira
tot deixantse de cantar.

D' aquells que en la vall habitan
un ne portan a enterrar.
¡Ay! pastor de la montanya
que també t' hi portarán!

ENRICH FRANCO.

CORRÉU NOU.

Contan de Voltaire que voyentse perseguit sempre per un
jove admirador seu que no deixava de enviarli cada dia una
carta, li escrivé.

«Molt senyor meu: he mort, per lo tant ja no podré respon-
dre d' avuy en avant a cap de vostras cartas.»

Al endemà reb una altra lletra del mateix, ab aquest sobre:

«Al Sr. Voltaire, en lo altre món.»

L' AVAR Y SON TRESOR.

PAULA.

De rondalles ne sabia
moltes quant era petit,

puig que contarmen solia
l'avieta, quant ja 'm tenia
ben acotxadet al llit.

Y en lloch de veïrme son
com ella s'ho figurava,
la rondalla 'm desvetllava;
y després fent la non-non
la rondalla somiava.

Les que mes á mi 'm plavien
eran les d' encantament,
les d' aquells reys que tenian
tres fills y tots se morian
de mal d' enamorament.

Pero després m'han ficat
dins mon cervell tantes coses
que ja tot se m'ha oblidat;
els rosers no tenen roses
quant el fret els ha locat.

Mes avuy per bona sort
una me 'n ha recordada
de molt trista y endolada;
jo 'n deya la d' aquell mort
que per faulta 'm va ajustada.

Una vegada un avar
(que ho era mes que una rata)
fent un badall va finir;
dins del clot l'or y la plata
no se 'n ho pogué emportar.

Allá á las portes del cel
sa pobra ánima trucá:
en sa balança fidel
la pesá l'àngel Miquel
y ¡mesquina! no hi entrá.

Y per cástich lo seu cos
á dintre la sepultura
tampoch hi trobá repós,
puig que del fúnebre clos
exia en la nit obscura.

Al caure la batallada
primera de mitja nit,
la llova era al punt alçada;
y donant un sech creixit
sortia la blanca neçada.

Y en sa mortalla abrigat
ja consumida y terrosa,
per les parets arrambat
entrava dins la ciutat
com un' ombra vaporosa.

Y essent davant del portal
de sa casa s'aturava
y com si 's fongués entrava
y se 'n pujava cap dalt
fent un trepitx que glassava.

A dins sa cambra corria
davant la mortalla entera;
y ençòs de fulla dalera
ab una estrevada obria
la corçada calaxera.

La bossa a les hores treya
y allà damunt la vuydava
y quant l' or y plata veyia
les dues barres badava
y reya jhon Deu! com reya...

Mes de sopte s'alegria
en tristesa 's trasmutava,
puig cada jorn advertia
que 'l tresor qu' allí hi havia
s' abaxava, s' abaxava.

Ho tornava repassar
una, dues, tres vegades,
y en sas mans brutes pelades
fregava y feya dringar
les monedes reveellades.

Y anava fent pilonets
lo mateix que quant vivia
ben afilerata y drets;

y 'la desfoya, y repella

eis sens comptes y complets.

Y ell compte que comptarás

y 'l tresor haxa que haxa,

may havia vist tal cas!

y cada jorn ab trist pas

se 'n tornava vers sa caxa.

Una nit ple de tristesa

veient minvá 'ls dinerots

caygué una llàgrima encesa

dels dos buits y negres sots

de sos ulls, y ab gran presteça,

Prengué la bossa engratada

y estrenyent lo grapat d'or

en son pit quedá agafada

la bossa en sa costellada

en el lloch mateix del cor

Y fent lo sostre croxir

ab ses farestes peljades,

quant l' alba començá á exir

se 'n torná á n' el cementir

mes fexuch que altres vegadas.

Y en arribant jah, ah, ah!

lo rebé tot lo fessar

ab una infernal rialla

y amaganse en sa mortalla

dins sa tomba s' enfonzá!

JANE COLLRL, 1117

Vich, Febrer de 1872.

De la Confraria de la casa del Sr. Rey apel·lada de
Madoña Sta. Marin, ab novas y mostrars dels
llibres manuscrits pera son regiment.

(1833-1832)

La fé y devoció dels pobles cristians en lo misteri de la Con-
cepeló sens mácula de la Santissima Verge, Mare de Déu, avuy

ja dogmàticament definit per nostre pare sant, l' immortal Pío IX, pot afirmar-se qu' es tan antiga com lo mateix cristianisme. Així nos ho proben alguns moniments artístichs de divers genre, deguts a la pietat dels fets del l' església primitiva tant del Orient com del Occident y anterior al segle V en que fou cel·lebrat lo concili general d' Efeso (431) contra la herética doctrina de Nestori, qui disputava la maternitat de Maria y al qual combaté, fent una bellíssima invocació a la Verge, lo gran pare de l' església grega Sant Cirilo, patriarca d' Alexandria y president de aquell, en nom del papu Sant Celesti.—Nostra patria, Catalunya, qu' a malgrat del tirànich jou del paganisme romá, havia tambe estat evangelitzada ab la bona nova aportada per tres dels apòstols del Déu humanat, fent nàixer un innumbrable plantell de Sants y màrtres, no restá tampoch enderredada en acceptar com a cosa de fé la hermosa creensa de la puritat de la Verge. Així nos ho proben alguns datos que breument indicarem y son: la fundació de Santuaris dedicats a Maria, en los primers segles de la era cristiana; l' aprobació per 10 periatls catalans en lo concili IV de Toledo (633), del breuari de Sant Isidore que conté l' ofici de l' Immaculada Concepció, lo que 'ns fa conjecturar qu' a partir al menys d' aquella data, degueren celebrar-lo en llurs respectivas diòcesis; lo senyalament d' aytal festivitat pera lo pagament d' una pensió en rabó de cert alou, que consta, en un conveni firmat entre la monastirs de Gualter y de Ripoll (S. XIII), devia aquell prestar a aquest; la membransa que de la propia festa se troba feta en un dels 4 martirologis de l' església de Vich, qu' es del segle XIII; y a mes una poesia anterior al mateix segle, titulada: «*Complanch de Santa Maria Verge,*» y existent entre los preciosos pergamins de l' arxiu de la col·legiata d' Ager.—Tantost llumena l' aubada del segle XIV quan, universalisada ja tan hermosa creensa: la fecunditat y gran talent del filòsof mallorquí En Ramon Lull escriu successivament en Montpeller uns poètics col·loquis intitulats: «*Alabanzas a la Verge Maria,*» y en Avinyó altre llibre nomenat: «*De Immaculata Beatissimæ Virginis Conceptione*»; la diòcesis de Girona institueix per decisió capitular en 1339 la predita festa ab ofici propi; y per fi los reys d' Aragó, volgient acotxar dins llur casal la fe

en tant meravellós misteri, aixís com defensar-la per totes les terres sotsmesas a son paternal regiment, estatuhiren la confraria dalt nomenada: *(En Pere III lo Ceremoniós, essent infant als 8 Maig de 1333, de quals llibres d'ordinacions anem a parlar un xich en aquest senzill anàlisi bibliogràfic.*

Gracias a l'amabilitat de nostre bon amic lo Reverent Prebete En Joan Detx, capellà de dita confraria, vuy existent en la Santa basilica catedral de la present ciutat, podem fer conèixer a nostres llegidors un curiós manuscrit del segle XV, continent, com veurem, part d'altre del XIV y nomenat: *«Llibre de la Confraria de la casa del senyor Rey intitulada sota invocació de la Sagrada e pura Concepció de Madona Santa Maria Verge e Mare gloriosa.»* Del estracte y mostres que subsegüeixen se desprenen algunes noves pertanyents a aquesta associació religiosa, qual manera d'esser no descrindrem per menut a fi de no allargar aquest article. Forma dit llibre un volum de 47 fòlecs escrits a 2 columnas en cada plana, que contenen, a saber: primerament, aprés del titol dalt copiat la taula dels 46 capítols que l'composan, la qual es d'aquest tenor:

RUBRIQUES.

Del comensament, e aprobació de la Confraria, e dels Edictes fets a reverencia de la puritat de la Sacratíssima Concepció de Nostra Dona.

Quant e per qui fo comensada la dita Confraria. E com fo aprovada per lo Senyor Rey en Pere stant Infant. E aprés per ell mateix stant Rey e Senyor ratificada. I.

De la provisió feta per lo Senyor Rey en Johan, a confirmació de la dita Confraria, e en special favor dels Confreres residents en Barcelona. II.

Declaració e corroboració de la prop dita provisió del Senyor Rey en Johan, la qual a instància dels Confreres sigüents la Cort, ere estada revocada. III.

De la provisió del Senyor Rey en Martí tocant en special lo drap de les sepultures dels Confreres residents en Barcelona. IV.

Del solemne e devot Edicte fet per lo Senyor Rey en Johan.

torant la solemnitat de la Sacratissima Concepció de nostra Dona. V.

De la publicació feta ab orla publica del Edicte dessus dit. VI.

Del segon Edicte fet per lo Senyor Rey en Martí a confirmació del edicte dessus dit. VII.

Del statut ó ordenació feta per lo Senyor Rey en Martí en favor dels Evangelitzans é preycants la puritat de la Concepció de Nostra Dona. VIII.

DEL ROTOL DELS MAIORALS.

De la forma com lo Senyor Rey es confrare. IX.

Dels noms é nombre dels Oficials, é de la Elecció d'aquells. X.

De la prioritat é principal càrrech dels Maiorals sobre la ordinació é administració de tota la confreria. XI.

De la forma de la recepció dels confreres, é dels cassos perque deuen esser foragitats de la Confreria. XII.

De la solemnitat de les síuch festes de la Mare del fill de Deu Nostra Dona Santa Maria. E de la special ordinació feta per lo Senyor Rey é manada esser continuada en la Sacratissima Concepció de la dita Nostra Dona. XIII.

Del lloch quels Confreres han en la processió del preclos cors de Jesu-Christ. XIV.

De la Capellania quis deu cantar ordinariament. XV.

De la Missa del dia de cascuna setmana en lo qual se devlua per tot lany la incarnació del Fill de Deu. XVI.

De la ordinació que han los Maiorals en la distribució de la moneda. XVII.

Que dels diners de la Confraria nos deu dotar ó insultar algun Eclesiástich Benefici. XVIII.

De la almoyna dels Confreres frefuerosos. XIX.

De les solemnitats de les sepultures. XX.

Dele aniversaris. XXI.

DEL ROTOL DELS VISITADORS.

Del càrrech que han los dita Visitadors en complir les obres

de Misericordia en los confreres pòats en necessitat.	XXII.
Del càrrech de Visitació.	XXIII.
Del càrrech de pacificar.	XXIV.
Del càrrech de Almòyna.	XXV.
Del càrrech de fer scrutini dels confreres mals o viciosos.	XXVI.

DEL ROTOL DE OYDOR DE COMPTES.

De la forma de la recepció, e finament dels Comptes.	XXVII.
De la ordinació del tres Llibres principals de la Confraria, e del Llibre de alharans, e de notamens.	XXVIII.
De la conservació dels dits Llibres. E de ço que dit oydor hi deu continuar.	XXIX.

ROTOL DELS ANDADORS.

Dels treballs en general que son tenguts fer los dits Andadors.	XXX.
De les notificacions que deuen fer a cascun dels Confreres.	XXXI.
De les execucions, que deuen fer de dentes, e penes.	XXXII.
De la part que deuen haver de ço que executaran.	XXXIII.
De la franquess que han tinent l'ofici.	XXXIV.

DEL ROTOL DE ÇO A QUE ES TENGUT CASCUN

CONFRARY.

De la general obediencia quels Confreres son tenguts als Maiorals.	XXXV.
Quels Confreres son tenguts de esser presents e oferir a les solemnitats de les V festes de Nostra Dona.	XXXVI.
Quels Confreres deuen esser presents als Anniversaris.	XXXVII.
Quels Confreres son tenguts de anar a les sepultures de lurs Confreres, e de esser presents en los Capitols, e de la manera com deuen estar e parlar en aquella.	XXXVIII.
De la obediencia que los Confreres son tenguts als visitadors.	XXXIX.

De ço quels Confreres Lechs deuen pagar per entrada e
apres ordinariament. XL.

De ço que cascun Confrere Prevere, ó scolá es tingut de
fer. XLI.

De la Oració quels Confreres son tenguts fer per la anima
de lur Confrere, que sabrán esser mort. XLII.

De la Lexa que cascun Confrere es tengut fer a la Confraria
en son testament. XLIII.

Quels Confreres per les Ordinacions de la Confraria no pu-
xen encorrer pena spiritual. XLIV.

Quels Confreres puxen haber absolució de lur propi sacer-
dot de perjuris, ó de penes spirituals ó pecuniaries, que hagen
encorregudes per no observar les Ordinacions antigues. XLV.

De Concepta Virginali. XLVI.

A seguiment ve lo pròlech que diu així: «Com moltes de les
coses acostumades, e necessaries al Regiment de la Confraria
de la Casa del Senyor Rey, apellada de Madona Santa Maria,
e constituïda sota invocació especial de la sua Santa e molt
pura Concepció, no fossen posades en scriptura, e moltes de
aquellas qui eren scrites fossen mudades, e praticades en altra
orde, e manera, que no eren posades en scrit per la qual rahó
lo exercici del dit Regiment era moltes vegades posat en con-
fusió; Perço ab sollempna, e gran Capítol celebrat en Barcelona
en lo Palau Maior del Senyor Rey en lany de la Nativitat de
Nostre Senyor MCCCXXVIII (1) Regnant lo Senyor Rey en
Martí. En lo qual capítol foren lo maior nombre, e les pus no-
tables Persones dels Confreres de la dita Confraria, així d'a-
quells qui eren sigüents la Cort, com d'aquells qui eren resi-
dents en Barcelona, lo concordablement acordat, conelos e
ordonat; Que per traure Confusió lo dit Regiment, e per posar
aquell en ordenada distinció, e en distincta, clara, e lumino-
sa ordinació fossen ordonats certa Officis, et cert nombre de
Oficials entrels quals fos compartit tot lo regiment de la dita
Confraria. E perço que cascun dels dits Oficials fos plenament

(1) Elax, d'ela, está manifestament errada havent de dir MCCCXXIII
(1328) pus en aquest any y no en lo de 1328, era rey en Martí, lo qual go-
berna de 1394 á 1416, com es ben sabut.

certificat de son càrrech, que fossen fets aytants Rotols, ó Quatrens de pergami com fossen los dits Officis; En los quals Rotols fós scrit largament e distincta tot ço, et quant cascun Oficial hauria à fer per rahó de son Offici, e que à cascun dels dits Officials fos donat lo Rotol on la ordinació de son ofici seria posada e escrita. E mes avant, fo ordonat perço que de les dites ordinacions, romangués memorial perpetual com fort facilmente, e leugera se pogues-en perdra los dits Rotols, ó algun d'aquells; que fos fet lo present Libre en lo qual fossen registrats tots los Rotols dessus dits, e que en lo comensament del dit Libre aus de la continuació dels dits Rotols fos posat, continuat e scrit quant ne per qui fò començada la dita Confraria, e apres com es stada conformada, e continuada, així per lo Senyor Rey en Pere de bona memoria, qui al comensament de aquella havia dada sa auctoritat stant Infant, com per lo Senyor Rey en Johan de digna memoria, qui Begua apres del dit Senyor Rey en Pere, qui fo pare seu; com encara per lo Senyor Rey en Marti per la gracia de Deu ara Regnant Frare del, Senyor Rey en Johan dessus dit. Registranthi tots los Edictes e altres provisions feites per los dits Reys e Senyors tocants la dita Confraria, e les solemnitats de les festes de la Gloriosa Verge e Mare de Deu Madona Santa Maria.»

Finis aquest prefaci, comensa lo text dels 46 capítols dalt indicats, dels quals ne copiarém alguns pochets per via d' instrucció. Lo pus interessant es lo I.^m que conté trelladant lo respectiu prólech y comensament del primer capítol del «Libre antich de la confraria» manuscrit del segle XIV (com a costa de la fundació d'aquella: 1333) que sentim no conèixer original: Véusel aquí dit capítol:

«Del començament de la Confraria, e de la aprovació, e ratificació daquella, e primerament de la aprovació feta per lo Senyor En Pere stant Infant: E de la ratificació queu feu apres stant Rey e Senyor.»

I. Fo comensada la dita Confraria per alguns Officials de casa e de mercé del Senyor Infant en Pere, Primogénit del Senyor Rey Nafós, ab Concell, voluntat, e aprobació del dit Infant en la Ciutat de Çeragoça en lany de Nostre Senyor MCCCXXXIII; E apres com lo dit Senyor Infant en Pere per la

gracia de Deu los Rey, e regnàs apres òbit del dlt Senyor Rey Nafós Pare seu; Ratificà lo dlt Senyor Rey en Pere la dita Confraria, posant aquella ensemps ab los Confreres en certa ordinació segons que les dites coses appax per lo Pròlech del Llibre antich de la dita Confraria, e encara per lo primer Capítol en lo dit llibre contengut, la tenor del qual Pròlech es aytal: «Com en bona, e be ordenada Confraria se complexa lo manament de Deu, qui diu: «Diliges proximum tuum sicut te me ipsum» ço es a dir que lom am son proïsme així com si mateix; E de bons Confreres sia e deya esser ço que es scrit dels apostols, e dels Deixebles de Jesuchrist, qui diu: «Erat eis cor unum, et anima una» ço es que eren tots dun cor, e duna voluntat; E perçó á comendació de confraria diu lo Profeta Davia Rey de Jerusalem «Ecce quam bonum et iucundum est habitare Fratres in unum,» Ço es que molt es bo, e de gran alegria confreres habitar ensemps en bona voluntat complida. Perque los Oficials alguns de Casa e de mercè del Senyor Infant en Pere, Fill del molt alt Senyor Rey Nafós Primogenit, e General Procurador seu cobeïants ab gran voluntat esser, e viurer en amor e caritat així com los dits Apòstols e Deixebles de Jesu-Christ, enenents, que per Santa Mare Esgleya, es aprovada e lloada confraria, e per dret comú ratificada. A honor e á gloria de tota la Santa Trinitat, Pare, e Fill e Sant Esprit, e de la gloriosa Verge Madona Santa Maria, e de tots los Sants de Paradís, e á be e a profit de lurs animes, e de totes altres feels deffuncies ab consell, e ab voluntat del dlt Senyor Infant Ordenaren Confraria intitulada de Madona Santa Maria, la qual confraria fo comensada en la Ciutat de Çaragoça Dissapte ques comptava VIII* Idus Madis en lany de la Incarnació del Fill de Deu Jesu-Christ MCCCXXXIII;» E la tenor del dlt primer Capítol es aytal: «E car lo senyor Infant dessus dlt apres òbit del alt Senyor Rey Nafós Pare seu per gracia de Deu fo en successió sua elst al Regiment de sos Regnes, a reglació de la dita Confraria innovaren la ordinació dels Capítols adicions, e permutacions profitoses etc.»

ANDRÉS BALAGUER.

Seguirà en lo Calendari del any vinent.

EN JUSEPET.

Tot vestit de roba negre
Y trencada la color
Jugant ab quatre fustetes
N' està lo pobre minyó.
Se 'n ha portat a sa mare
Ayuy lo cotxo dels morts:
Sa mare era jove y bona,
¡Ay, fill meu, quina dis-sort!
Lo nen al miraria estesa
N' ha esclatat en tan greu plor
Que hauria partit les pedres
Quant y mes romput lox cors.
¡Mes ay, valga 'ns l' innocencia!
Desde les hores tot sol
Com si tal cosa hagués vista
Està distret ab lo joch.
¡Tant de bó que 'n oblideses
Angel de Deu, tant de bó!
Que n' es molt triste la vida
Si l' amarga un tal recort.
Jusepet, ¿a ne qué jugas?
Surt fillet d' aquest recó.
—Jo no juch, lo nen contesta,
Ni ganes ne tinch tampoch.
Jo 'l que vull, ferne una caixa
Ab aquestes quatre posts,
Y après d' eslicarm' hi dintre,
Que vinga 'l cotxo dels morts.
¿Per qué dins la caixa grossa
No 'ns hi aficaren tots dos?
Ma mare sempre me 'n duya
Y al punt m' hauria fet lloch.—
Y en Jusepet altre volia
Esclata en dolorós plor,

Que hauria partit les pedres
Quant y mes trencat los cors.

VICTORIA PENTA DE AMER.

Barcelona, 28 d' Agost de 1872.

—Viu aquí 'l senyor Cavall?

—No senyor; mes aquí 'l costat hi està lo senyor Polltro. És un home alt, ros, horní...

—Vaja 'l mateix, sí, sí... Com que fa tan temps que no l' he vist... És dir que encara 's fa dir Polltro com quan era cadet? Vaja, vaja, vol fer lo joveset per lo que 's ven!

À LA JOVE CATALUNYA.

Tal exemptar trahen los nets dels avis.

AUSIAS MARCH.

Joventut, esperança catalana,

Rassa de Fivaller y d' Ausias March,

Si algú 'l demana ahont vas, responli sempre:

«Ahont volgueren mos avis arrihar.»

À l' igualtat devant de la justícia

Qu' es la mare dels pobres y dels richs,

À l' amor al prohisme qu' es la regla

De llibertat que per tothom s' ha escrit.

À ferne un temple sant de la família

Y lo treball en ell santificar,

A traure de lot cor y tota pensa

L' esperança del fruyt de malvestat.

A exaltar ab los cànchis del poeta

L' art y la ciència y l' esperit del be,

Herència qu' ens dexaren nostres avis

Y de la nostra gloria fonament.

A enmolllar en l' antiga Catalunya

La Catalunya jove y dir al món:

En ma casa payral jo he après á colre
La senyera de *Pàtria, Fe y Amor*.

Sens fe y amor tan sola covu de Hadres
Fora la pàtria hen tots havem nascut;
La justícia, la pau, la poesia
Son de la Pàtria, Fe y Amor lo fruyt.

La forsa ab lo punyal, la mort, l' incendi,
Lo dret abatre en tota Europa vol;
Mas de Deu é immortal nostra bandera
No la podrà remoure may la mort.

Juventut, esperansa catalana,
Rassa de Fivaller y d' Ausias March,
Si algú 't demana ahont vas, responli sempre:
Ahont volgueren mos avis arribar.

MIGUEL VICTORIÀ AMER.

—D' alzina y dona
de cent una de bona.

—Dona y alzina
de cent una de fina.

—Per San Pere, pagès, ves á l' olivera
si 'n vens una ensà, un' altra enllà.
tórnatén á casa que prou n' hi ha.

—Per San Lluch sembra, moli ó aixut.

RECORTS.

(TRADUCCIÓ DE D. G. NUÑEZ DE ARCE.)

I.

¡Tantes recordances vives!
¡tantes esperances mortes!...
Enjamay lo huit pot ferse

ab el ànima dels hòmens.
Naix una il·lusió y es mòrta,
y deixa el cadavre vore
desoterràten el ànima
clavat en lo cap é in mòvil:
Molts anys per això esperances
que jo ab mi mateix vos pòrte
sonrientme falagueres
desde jich fins á ser jove;
hui, que sota 'l pes terrible
em plant del cadavre vòstre,
hui, que naixcut may hagueren
desitjara, quant vos plòre

II.

¿T'en recòrdes?... baix d' un arbre,
en lo jardí de ta casa,
parabes la dòlça fruita
de ton vestit ab la falda;
nuvolant nostra alegria
de pronte es trojà la branca,
llansaste un ¡ay! y jo en terra
vaig caure besant ta planta.
Fergui el sentit; pero en sòmits
em paregué qu' escoltaba
ton desconsolat gemech,
ta dòlça y tènèdri paraula;
y quant jo torní á la vida,
viu qu' ab una sola ullada
tons ulla y els meus se besaren,
ton ànima s' uoi á mon ànima.

III.

Ja fà sis anys. ¿T'en recòrdes?—
quant per la volta primera
etern amor se jurarem
y fidelitat etèrna;
¡Ay, qu' oixes hores ditjoses
pasaben ab llagueres!

Un destij, una esperanga
nòstra vida llavors era.
Un joru l' encant va turbarse
de la nostra passió tènbra,
de la sòrt lo vent contrari
me portà a llunhana terra,
y tú, del meu coll penjada
ab plòrs molts amarchs desfeta,
torna, me digueres, torna,
que mon còr t' en dux en prenda.—
Torni..... te trovi casada;
y un àngel de gran bellesa
en los teus brassos dormia
lo sumit de la innocència.
Besi ab tremolosos llàbris
son front, sos cabells de seda,
et miri..... y viu qu' estabes
com una mòrta groguencha.

IV.

Después aturdit y sego,
quant me feri el desengany,
ab tes volgudes memories
l' agravi volguí ventjar.
Foll, agarrant la madeixa
de los teus cabells castanys
qu' en la darrer despedida
tú me donares plorant;
frenèlich valg dir, que muira
lo record de un còr ingrát
yel vent arrastre les cèndres
del qu' era inútil regal,
y mut y suspens mirante
m' ofegá de pronte el llant
y en conte de duria al foch,
als llàbris la valg portar.
¡Ay! vulga Deu que no vetjes
pres ab un amorós llas

A eixe fill de tes entranyes
plorar, como'estich plorant.

V.

T'en recordes qu'en los dies
de mes secrets angusties,
quant ductant de mi mateixa,
y desitjant ser llustre,
olvidat, ocur y pobre
ab tes caricies volgudes,
secant mon llant me digueres,
—Ten fe... seràs gran... no'u ductes;
los teus llorers partirem,
jo triuflaré quant tú triuflares
y nostra passió y ta fama
tot lo men ompliran juntes.—
Hui, mon nòm escolta el públich,
mes obres son conegudes,
del ruido de los aplausos
turbat y trèmol disfrute.
Com tú estás llunt y devaas
es que te cride y te busque
crech qu' eixe ruido retrona
dins de lo vuyt d' un sepulcre.

JASCINTO LARAILA.

LO CABO.

Un cabo estava ensenyant alguns quintos: posat al cap de la renglera observava ateniament si á la veu de mando aixecavan tots al plegat la cama esquerra, pera marxar al pas regular.

—*De frente, paso regular, marchen.*

Un quinto treu lo peu dret: lo cabo veient de perfil duas camas en l' aire y molt juntes, crida furios:

—¿Qui es aquest animal que romp la marxa ab las duas camas al plegat?

LA FILHA DEL REY (1).

(Cant popular.)

Tres filles no té 'l bon rey—totas tres com una plata.
Se n' enamora de l' una—Margarida 's nomenava.
—Margarida, Margarida—tu has de ser ma 'namorada,
—No 'u mana lo Deu del cel,—ni la Verge Soberana,
de ser muller de mon pare,—madrastra de mas germanas.
—Depressa los meus criats—tancàula dins d' una cambra,
que no veja sol ni lluna,—ni tampoch naixe l' aubada:
per menjar li donaréu—sols tonyina y carn salada,
y per beure li daréu—ayga de la mar salada.—
Passa un dia, passen dos,—passa tota la setmana.
Ella de set que tenia—per la finestra guanyava:
va veure sas germanetas—que un coixinet d' or brodavan.
—Germanetas, mas germanas,—donàume una tassa de ayga,
qué la boca se m' asseca,—y ma gola es una brasa.
—No la beuràs, malehida,—no la beuràs tu malvada,
si creguesses a ton pare—no te 'n mancaria d' ayga.—
Margarida torna a dins—tristeta y desconsolada.
la balta un angel del cel—y li obra un'altra ventana
y de allí veu sos germans—qu' ab pilotas d' or jugavan.
—¡Oh, germans, los meus germans!—donàume una tassa d'
ayga,
que la boca se m' asseca—y ma gola es una brasa.
—No la beuràs, malehida—no la beuràs tu malvada:
si creguesses a ton pare—no te 'n mancaria de ayga.—
Margarida torna a dins—tristeta y desconsolada.
la'n balta un angel del cel—que li obra un'altra ventana
des d' allí veu al seu pare—qu' ab forquilla d' or menjava.
—Ay pare, lo meu bon pare,—donàume una tassa d' ayga.

(1) De la col·lecció qu' ab lo títol *Cants de la terra* 's va publicant ja fa anys, letra y música recollida directament del poble pel col·leccionador: transcrita aquesta darrera, pels mestres de música senyors Vidal de Lloja, Llobet, Carreras, Cabré, Noca y altres, Formarà part del quart volum que està en preparació.

que la boca se m' asseca—y ma gola es una brasa;
mentras jo me la beuré—de Déu seré enamorada.
—Depressa, los meus criats,—pujéuli una tassa d' ayga,
no li pujau ab la d' or,—ni tampoch ab la de plata,
sino ab la de cristall—que l' ayga sera mes clara,
lo primer que será ulli—tè una corona guanyada.—
Quan son al cap de la escala—Margarida ja finava:
dos angels li feyan llum,—la verge l' amertallava.
Y en la cambra del seu pare,—los dimonis hi ballavan.

IVADE RETRO!

Havent anat a ordenarse un estudiant un xich dur de cascos,
va respondre com Déu va esser servit a las preguntas que per
son prelat li foren fetas. Mes donantli luego aquest a traduhir
un tros de llati en quo hi havia las següents paraulas «passus
sub Pontis Pilatis» lo ordenat traduhí sens escrupol: «Passá
sobre lo pont de Pilat».

—¡Jesus!—esclamá l' bisbe posantse una ma al cap.

—Passá sota lo pont de Pilat.—Diguè rectificau lo traductor.

—¡Vade retro!—afegí sa Ilustrissima posantse al cap las duas
mans.

—Ilustríssim Senyor, replicá lo examinando, tot desconcer-
tat, si no passá per sobre, ni tampoch per sota, no se per ahont
podia passar.

MORT D' EN MAXIMILIA.

Obrí l' traydor la porta

Del castell ab clau d' or á la nissaga

D' indís colrats; rendí sa espasa forta.

Lo Rey venut; cohra l' traydor sa paga.

¿Sents? los timbals redoblan;
Ab toth de muris los campanars trillejan;
Per la plana 'ls soldats tristos s' encoblan,
Y á solixent los núbols vermellejan.

Devant de la flora
Que abans lo galejava ah sa cridoria
Passa l' Emperador, la mort l' espera,
La mort del just serena com la gloria.

De sa esposa l' imatge
Trau de son pit y ans de morir la besa;
Perdona al mejicá son fello ultratge,
Pensa ab son Deu y sa pregaria resa.

Com á mártir s' inmola:
Ah la sagrada creu, cayent s' aferra...
Lo fum que son cadáver ennuvola,
Alsa immortal son esperit de terra.

Mal fat pel 's que arrencaren
Ton teindre cor dels boscos d' Alemanyá,
Y ab falsa má á ton front enrevoltaren
La corona imperial de Nova Espanya.

Alli per tu del-lira
Perdut lo seny ta maledada esposa;
Aqui l' selvalje trossejat te mira,
Gaudirne espera llibertat y gosa.

Mal fat, fill bort del poble,
Triunvir sense pietat, August de Fransa,
Cayguí sobre ton front la sanch d' aix noble,
Fonguís ton sceptre l' llamp de la venjansa.

Joséu Lluís Pons.

Junyol de 1867.

LOS TRES GALLEGOS

Tres gallegos que després d' haverse ocupat per molts anys en las feynas baixas que en las ciutats del centre d' Espanya se 'ls destina, havian atreplegat una pila de diners, tractaren d' entornarsen á la seva terra á disfrutar d' aquells, y avans d' anarsen, algú que ho 'ls volia, 'ls hi doná per consell, que no enrahonessin gaire pel cami ab la gent que trobessin, ni diguessin á ningú que duguessin diners, ni ahont anavan.

Ab tan bon consell y la bossa plena emprengueren cami y camina que caminarás, se 'ls feu nit en un bosch en lo quin aixís que hi hagueren entrat sentiren fressa d' homes y per la conversa conegueren qu' eran lladres. Tots assustats s' enfilaren cadescó á dalt d' un arbre y arribant 'ls lladres, encengueren un gran foc y comensaren á contar diners.

Veus aquí que 'n contaren tants y tants qu' un dels gallegos admirat de veure tant d' or, no pogué contenir-se y tot d' un plegat digué:

—¡Quánt or!

Los lladres tots admirats, refets del sust, agafaren al gallego y perque no 'ls descubris lo mataren. Lo pobre home tenia una sanch molt negre y 'ls lladres tots admirats no paravan may de dir: «¡y quina sanch mes negre!» Tant y tant ho digueren, que per fi un dels altres gallegos veient tanta estranyesa, y que no savian explicar-se la causa, ell que diu:

—Es que havia menjat moras.

Los lladres alsaren lo cap y 'l veyeren al gallego, lo feren baixar y 'l mataren.

Veus aquí que mentre 'l matavan estavan dibent:

—Y quins gallegos mea bestias, qui 'ls feya parlar y aquest últim sobre tot, veient qu' havian mort al altre perque havia parlat ell, també ha tingut de fer ho.

Y 'l tercer gallego qu' estava enfilat dalt del altre arbre, al sentir alló, ell que diu:

—Per aixó jo no dich res.

Los lladres lo agafaren, lo mataren també y s' feren ab los diners de tots tres.

PATRIA. FIDES. AMOR.

I.

D' un plech d' exes montanyes, d' un dels casals que'ls
royres

Volten en les garrigues dels Pirineus veïns,
Sis setgles fa els meus avis, durs fills de l' aspra serra,
Surtiren quant en Jaume alçà 'l penó de guerra,
Esglay dels sarrahins.

II.

Y al devallar dels singles vers les llayroses planes,
Per l' or del sol cambiantne l' argent pur de les neus,
L' escalf sant de la patria duyen al cor mos avis,
Los lays d' amor dels poetes catalans en los llavis
Y en los escuts les creus.

III.

Jo que una breu estona vinch a seure a esta antiga
Sagrada llar hont crema lo foc del avior,
Com els soldats d' en Jaume, net d' ella y germà vostre,
Los tres mots per divisa encara ab orgull mostre
De PATRIA, FE Y AMOR.

IV.

Fili so de la joyosa vila que al sol escampa
Tot temps de fresques roses brodat son mantell vert;
La coronada ab pàmpols y fruyts que la llum dora,
La que la seïla fila, la que remembra y plora
L' alarb en lo desert.

V.

Fili so de la que guaytan com dos gegants cativa
D' un cap Penyalosa, de l' altre cap Mongó;
De la qu' en l' aygua juga, de la qui fou per bella
Dues voltes desposada ab lo Cid de Castella
Y ab Jaume d' Aragó.

VI.

Be prou que n'ensomnian d'aquell flarch maridatge
De trescents anys les glories avuy sos fills darrers;
Be prou que ab mol coratgn veem com les gralles negres
Volen p' els cims hont feyen sola en jorns mes alegres
Llurs nius los espatyera.

VII.

Llavors tu, oh Barcelon, a un temps soltat y nauier,
La espasa als lloms cenyida y per ceptre el trident,
Per tos vaxells vetllavas del mar hian a la vora
Junt a Monjuich que s'alça com una immensa proa
Navegant vers l'Orient.

VIII.

Y llavors tu, oh Valencia, palaus y temples gòtiche
Basties y els rius feyes esclaus empresonar.
Pera regar les hortes que avuy son ta belles,
Y els rims de tos poetes anavas, Galatea,
Cantant prop de la mar.

IX.

L'Amor, la Fe y la Patria foren tres bones fades
Que'l breçol dels meus pares varen trenar llavors,
La Fe ab les verdes paumes del martiri y la gloria,
La Patria ab los que guarda florsers èterns la historia
Y ab la murtia els Amors.

X.

¡La Patria...! En cortís o en lluytes, ab sanch o ab veu
valenta,
Contra els estranys la terra, los Furs contra el dret real,
Be els defensà Valencia ab clar seny y ab mans fortes,
Per ço el punyal d'en Pere gravà dalt de ses portes:
Durs voltes lleal (1).

XI.

¡La Fe...! Del humil frare mestre Vicents encara,

(1) Divisa de la ciutat de Valencia.

Resó dels antichs setgles retruny l'ardenta veu
Que 'n lo Concili als Papes, als Reys davant sos nobles
Y per les amples places cridà als estols dels pobles
« ¡Haura y temor á Deu! » (2)

XII.

¡L'Amor...! L'ombra de N' Ausias á tan bell mot axeca
Lo front del lit de marbre, fentant los trists esguarts,
Y plant de nou les trobes de sa immortal ferida,
Ell per qui fou la dona entre els dols de la vida
Com un ller entre caris... (3)

XIII.

Jovent de Catalunya, nous trobadores, del nostre
Sagrat avior siaune, jo us prech, custodis fèis.
Si l'arbre hoscà axeca fins al cel blau les branques
Hont los aurells s'aturen y esclaten les flors blanques,
Es perquè enfonsa raïa.

XIV.

May com avuy qu' Espanya ovira envergonyida
Trepcata corona y cepire, brut son mantell de fanch,
Sos fills en lluyta infame, y 's ven menyspreada y sola,
May com avuy n' es digne qui el gonfanó tremola
Ab les barres de sauch.

XV.

May com avuy qu' el Dubte glaça los cors y brolien
Per tot font d' impuresa hont heu lo poble á doll,
May com avuy n' es digne qui diu la oració tendra
Y en les desertes ares cubert lo fron de cendra
Dobla el cap y el genoll.

XVI.

May com avuy que 'l Odi esmola els feresta glavis
Y ven al encant l' anima sos sentiments per l' or
May com avuy n' es digne qui l' olivera planta

(X) Divisa de Sant Vicens Ferrer.

(3) « » Ausias March.

Y coronat de roses al mon, trobadors, canta
La dolça llei d' amor.

Valencia, maig 1872.

VICENTS W. QUEROL.

LO SECRETARI.

«Ditxosos temps y segles ditxosos foren aquells en que sens andrónimas de judicis de concilló y verbals y sens altres mais de cap que la voluntat del Senyor haille, se posaba terme á las quistions per lo que est resolia en dreta y bona llei després de oidas las parts agravadas, y los testimonis, si n' hi havia, y consideraba aquell que era menester. Llavors se passaban anys y panys sens los vehins barallarse; llavors totas las rahons que entre vehinas soles promourens, acababan dientse quatre parauladas y fentse mala cara una setmana ó quinze dias, ó fins que l' una á l' altra s' habian menester; llavors si las cosas arribaban al punt de dalt y a tirarse los plats pel cap, un parell de dias á pa y aygua ó set ó vuit horas de cama al cep, ho arreglaban tot, servint de escarment per tres ó quatre anys. Mes desá que hi ha jutges de pau y secretaris y papeletas y paper sellat, la pau s' es tornat guerra: per un tres y no res la gent se baralla: tot son disputas, y plets y primeras diligencias, y desseguida cap á la presó, abont s' hi podreixen y mentres tant, si l' home es lo pres, á casa ningú guanya y halla tothom los goig de Sant Prim, y si la presa es la dona, las criaturetas abandonadas y l' home desatés, están pitjor que aquella á la presó.»

Aixis s' explicaba en certa ocasió, —ja fa d' aixó vuit ó nou anys, com que jo encara feya de l' ofici, (advocat) com diu la gent, —En Jaume Gallart, rich pagés de aquesta encontrada, de mesprop setanta que seixanta anys, lo qual en companyia de sa muller y d' un canyat, havia vingut á demanarme parer sobre un fet que li estava passant.

—Qualsevol diria, li responguí, vehentlo tant desatinat, que agravis propia vos fan parlar aixis.

—Y s' equivocaria, perquè gràcia a Déu, en ma vida he tingut d' anar per justícia y avans que tenir un plet me deixaria tallar un dit.

—Home fins a tal punt...

—Cia y net: tinch ó no tinch rahó; no la tinch, donchs donaria a qui sia seva; la tinch jo, donchs veurer si 'l pillo que 'm busca conya al cove se contenta ab un, ab dos, ó ab tres; ben segur de que sempre n' eixiré guanyant, puig, de lo contrari me exposo a que lo jutge se las calse al revés, y sortintne ben lliurat, los gastos y los m-ls de cap ningú me 'ls trauria del demunt.

—Volen que os diga la veritat? Si tot hom pensaba aixís, los advocats hi foran de mes.

—Y que vol dir que s' hi perdria gaire?

—No es sols aixó sino que los dolents aprofitantse de semblant manera de pensar, en compte de eixir al camí ral a demanar los diners ó la vida, cosa que ofereix los seus inconvenients, puig poden trobar qui 'ls torne 'l cambi exigentlos un lir, amenassarian ab mourer brega a las genta honradas, pera pescarne un ó dos ó tres, com vos dieu. Déu vos lliure de que coneegan las vostras opinions.

—¿Veus, com lo Senyor es de mon parer? digué en est punt la dona. Jo prou li dich, que si ho saben no s' entendrà de feyna; mes lo mateix cas ne fa y aixís m' escolta com are plouhen figas.

—Es veritat, y per aixó m' esclamo, y per aixó renego dels jutges de pau y del paper sellat y dels secretaris, y del qui 'ls inventa. Llástima de mal de ventre quan semblant idea l' hi esdevingué. Quan no s' hi havia, los pobles eran una bassa d' oli; d' ençà que 's tenim, no 's passa una setmana sens judicis y rahons. Y es net: com lo sou que l' Ajuntament los dona no arriba pera fer bullir la olla y anar ben vist, tenen de buscar feina del ofici, y ab tal de tenirla, capassos foren, me donn de parer, de fer barallar al pare que 's engendrará ab la mare que la va parir.

—Vamos que exageren. A mes de que no deuben essir tots d' aquest calandá.

—Home, fasses compte que es una pila de patatas que s'

haja escalfat: per uno que'n trobe de bona, ni ha cent de podrides.

—¿Pero no veheu que 'ls temps s' ho portan?

—Veten aquí un altra que no ha filat d' avuy. ¿Que 'ls temps s' ho portan? Això prou fora de bon dir; mes si 's tingués de demostrar ja foren úgas d' altre paner. Quan al ivern fa fret m' engipono l gambeto, perque 'ls temps s' ho portan y valg mes ben regit: quan ab lo sol d' Agost suan las pedras, penjo ls habits y no tinc tanta calor: això ho fas jo y ho fa tothom, perque los temps s' ho portan y sentho aixís estem millor. Mes quinas ventatges nos han pervingut d' aqueixa nació dels segretaris que vostè diu que 'ns han portat los temps?

—En primer lloch evitar que 'ls hatiles obren à impuls de son capritxo, y que gulats per l' udi, per las malas volenssas, ó per la ignorancia, castiguen à tort y à dret.

—Si, encara que sobre això hi ha prou que dir.

—Després evitar que la mala fe puga triufar de la honrades, puig quedant escrit lo que s' ha convingut, no hi ha perill que 's torne la paraula entera.

—Per això sí que no hi passo: avans sobre la promesa d' un home hi podia pujar de peus, que per esta rahó deyan l' home per la paraula y lo boo per la banya; y ara densà que hi ha segretaris he vist trencar mes paraulas, ab tot y haberse escrit, que cabells tinc al cap, y no so calvo.

—En tercer lloch no castigar à ningú sens forma de judici, y sens que s' haja esbrinat tot lo succehit.

—¿Y que fa això de bon dir? Com se coneix que no viu vostè en un flogarro com nosaltres perdonam. Segretari hi ha que es capas de probar en blanch y en negre que lo sol se pon à las deu del mati, y per sí no ho vol creurer valg à contarli un fet. Vostè ja coneix al Ton de las Lliambardas.

—Prou, home; que l' any passat tragué la grossa dels empedrats.

—Aquest maleix. ¿Que ja sap de lo que voy parlarli?

—No.

—Com ha parlat de la rifa.

—Perque sé que la va traurer.

—Es que d' això li pervingué tot. Com es mes bocamoll que

un caragol de Seembre 's fou llenguas pera que tothom sabés la sort que l'hi havia esdevingut; mes com també es tant generós com un cerca pous, per mes que li donaren eithoras bonas y li tirabun indirectas pera que pagés un berenar, ell ferm que ferm, y vaja ja pots xiular quan l'asa no vol beurer: no n'hi ha de fet. Lo qui mes se 'n agravia de tanta ruteria fou lo Segretari que jurà per sos deus que l'hi havia de pagar, y miri quina se 'n va pensar per eixir-en ab la seva. Quan un home hi pensa, vaja li dich que n'hi ha pera tornar-se boig.

—Mes que fou?

—Passes compie que la estrafalaria major del mon. Estaba lo pobre Anton, això era per l' Advent, sopant molt tranquil en companyia de la quitxalla, quan truca a la porta y coneixent la veu, no vascià en obrir. Era 'l clavari del poble que d'ordre del Sr. Batlle li manaba que comparegués a la casa del comú. Per no cansarlo: se instruan primeras diligencias per furt de rabassas, y se l'acusaba com autor del fet. Ja pot contar com se quedaria lo minyó; mes com haventli preguntat lo Segretari si era ó no cert que al entrar a casa seva treginaba tres ó quatre rabassas, dignés que era veritat, 's disposà que anassen a cercarlas y las poblaren allí ahont era 'l Batlle, dientli al Anton que ja se 'n podia tornar. No havia passat encara mitja hora que ja era a casa seba 'l minvat del Segretari dientli «Anton, fets mala pesa al teler; mes si 'ns entenem no deus temer poch ni gens.» Com que qui mal no fa, mal no pensa, lo minyó ho prengué a xansa, envlà en hora mala al Segretari dientli que ell no tenia cap seba que li fes courer, los ulls, y... vaja ja te rahó 'l ditxo que per enemich un mosquit es prou: després de passar tres mesos a la presó li feren creu.

—Francament no ho entench, ni poch creurer, que per portar tres ó quatre ceps siquen a ningú a la presó.

—Y si son furtats?

—Ah, si eren furtats ja es punt diferent, he que no fora tan grossa la pena.

—Donchs no eran furtats y ho fou. Arc l'hi diré com. Prop de la pesa del Anton, n'hi te una 'l Sech de la Cameta, y aprofitant la sabó que hi havia, puig ja recordará que pel Novembre d' antany plogué com si may ho hagués-fet, arrencà la

vinya y essent cap vespre, emportassen a casa seua una carretada de ceps, deixantne a la pessa una bona pila per l'endemà. L'Anton plegà mes tardet y trobant en lo camí, aquí un cep, mes enllà un altre y després un altre. 'ls arreplegà y tot dilhent ja 'n tenim per fer foc vuit dias, puig rata ho es, carregat com un ase arribà á Júpuch. No falta qui ho vegé: prou, com que hi havia interès; innovaren al Sech, que 'l Ton de las Llabardas l'hi havia robat una carga de rabassas; lo Sech, que no hi corra molt bé, 'n dona part a la justiola; lo guarda termes confessà que l' havia trobat portant aquells ceps, y encara que ell s' exclamava que 'ls havia trobat pel camí, no li valgueren rahons: lo guarda termes digué que l' havia vist sortir de la pessa del Sech, y es veritat, puig passant per ella l' Anton feya dressera: los experts declararen que 'ls ceps eran iguals als de la vinya que s' havia tallat y com he dit avans, no 's pogué escapar de la presó per mes que juraba que era innocent.

—Fins aquí les apariencias estaban en contra d' ell: fou una desgracia...

—Una desgracia? Una murrada que no te perdó de Deu. Lo que fou, y això 's sabe després, es que 'l Segretari mes viu que la tinya y mes astut que una guilla, comprant de quin peu coixeja 'l pobre Anton, tant bon punt com plegà 'l Sech, se 'n anà a la seva pessa; agafà 'ls tres ó quatre ceps; li deixà caure en lo camí, fora de la pessa, y presumint que veuerlos y agafarlos l' Anton tot fora ho, avisat com tesla al guarda termes pera que vigilàs per aquells voltants, pogué declarar que l' havia vist eixir de la pessa d' ahont s' havian tallat los ceps, y encara que ell digué que 'ls havia trobat pel camí, com lo carreter declarà, y era la veritat, que no 'n calgué cap del carro, y lo Segretari manegaba las ciretas, no tinch mes que dir que á bon entenedor, ja sap lo demés.

—He, mes això ho presumiu. Com saben que no fou mes que una manegada del Segretari?

—No sap que per fondo que 's fassa 'l foc ve que respira? No 'm fassa dir com s' averiguà: lo que puch assegurarli es que es tant cert com que ara som al donatí, que encare no han tocat dotze horas.

— Però convindreu ab mi que aixís se posan de manifest moltes malesas que d' altra manera restarian sens castich.

— Si convé al Segretari prou; mes si no li convé, ó be s' ha posat ell a la corriola pera que no grinyole, ja es punt diferent. Vol que li diga la veritat? Los pecats grossos may se descubrixen; mes en tractanse de malesas que no valen una pesa de dos, com furt de fruita y hortallissas, y altres per l' estil, qu' avans d' haberhi Segretaris al mou si 's descolbian se castigaban ab quatre amenassas y vuit reganyes, y tot lo mes fent treballar un parell de jornals al autor per compte d' algun pobre malalt, sempre s' esbrinan y se castigan y 's fan mes despesas en paper, que no te de valua lo que s' ha pres.

— Aixís se respecta la propietat.

— Si, just: per cada malesa qu' avans s' escometia ara s' en cometen cent. Y es clar, com los segretaris...

— Prou, home prou: sentintvos á vos...

— ¡Ay sant cristiá! si 'm posaba á contarli casos, no acabaria d' aquí á demà. Y per no cansarlo y perque 's convencé que fins en las mes insignificants accions mostran sa dolentaria no 'm cal sino recordarli alló del Replega.

— No se pas que voleu dir.

— Ay caralsus ¿no ho sap?

— No.

— Vingué el cas de tenirse de fè lo padró. Lo pobre Replega que 's guanya la vida anant á cercar ab son carretonet los sachs de gra que 'n deuben portar al moli, que per aixó l' anomenan de moliu Replega, y ningó 'l coneix per altre nom, com no sap d' escriurer y ab prou feinas de llegir, se 'n aná al Segretari pera que li omplís la fulla. «— Com te dius, li preguntá— Joseph Casals, alias Replega— ¿Cuans anys tens?— Tants— ¿Quin ofici?— Cap— ¿Y donchs que vius de renda?— Si, de tirá un carreto. » Y sap com umpli la casilla al gran estafulari? Escrivint burro: de manera que resultaba en lo padró que 'l Replega era burro. Quan ho llegiren en la casa del Comú 's feren un panxó de riurer, que no li dich res.

— ¿Vol que li diga la veritat? L' hi dono tots los segretaris per lo que 'm costan. Dèu lo lliure de sas mans y á mi també. Y

abaqueixa, que a vostè y la companyia los guardi Déu molts anys.

Després se'n anaren la Gallart y la dona y lo germà de aquesta, deixantme mitg cavilós lo que aquell havia dit d'una classe que tinch jo per molt honrada y respectable, siquers hi haja en ella, com en totes, algunes excepcions, puig ja no 'ls fas casorrah de certes travessuras que 'ls solen acumular relatives a eleccions d'Ajuntament, negocis de quintes, comptes municipals, gastos del comú, etcètera, etcètera, de las quals tal vegada no'n tessen ells la culpa, sino certes lleys y certes exigencias de las quals no devem parlar, puig com molt bé havia dit aquell bon home, pel bon entenedor mitja creu val per deu.

Ab tot volgui averiguar si lo Gallart tenia algun motiu especial pera mirar de tant mal ull als segretaris, y aprofitant la visita que'm feu son cunyat, pera recollir lo parer que devia donarli per escrit, com li dirigís una pregunta encaminada a semblant fi, 'm respongué:

—No ho estranye, no 'ls pot veurer ni pahir densà que un d'ells li feu una mala passada.

—Y qué fou?

—Res: que havent sabut la seua deria de no pledejar, anassen lo del seu poble, que per cert no era 'l mateix de quí contà lo fet de l' Antón de las Llambardas, anassen dich a trobar a un dels seus germans y li ompli 'l cap de llíquets dientli que li demanas la legítima. Digueu aquest que ja la tenia rebuda observali lo Segretari que podia demanar suplement de ella, puig no li havian donat lo que corresponia, y després d'haver convingut en que ell lo dirigiria ab tal que li donàs la meitat, com que l' altre no arriscaba res, puig aquell mala pesa l' hi oferí bestraurer lo que los menester, tant bon punt com se vegegé mon cunyat amenassat ab un plet li donà tres unsas, ab lo qual quedà lo germà mes content que un cá ab un os. Què mes volia 'l Segretari? veient que la cosa l' hi havia reeixit, ho digué als demés germans y germanas... Per no cansarlo ah mas rahons: basta dirli que 'l negoci li valgué set unsas y mitja com un llum; esser lo guia y consultor de tots los desesperats; y veurers malheut per mar y terra de tota las gentes de bé, que

quan n' hagueren esment, volian fer-se una com un cove; be que no hi foren á temps, puig tementse la que l' hi esperaba, una nit arplegá 'ls trastos, y entregant al Alcalde un paper que contenia la renuncia, y dient per aquí passen los nostres, deixá á los del poble, com sol dirse ah un pam de nás.

Després de esta explicació, compreguí la mala voluntat que en Jaume Gallart portaba als Segrelaris de poble petit, y lo mal concepte que de ells format tenia.

Consti que lo que es nosaltres, no participam de semblant opinió.

GAYETÀ VIDAL.

Vilafranca, Septembre de 1872.

NA FRANCINETA.

(Balada mallorquina).

I.

A la nit, hi haurá gran ball
Vuy á la vila:
Hi anirán tots los fadrins
Y las fadrinas,
Guitarras y violíns
Farán musica,
Glosadors hi cantarán
Cançons pulidas.
Pels carrers ja han escampat
Murta florida;
Y á la plassa hi ha festers
Y handerinas.
Fluviols y tamborins
Y xirimias
Van sonant, y tot lo món
se regositja.

II.

La collada dels fadrins
Tresca la vila:
—¿Francineta vas al ball
Ab tas amigues?
—Hi aniré, si Deu ho vòl.
—Be; donchs, fes via
Que ja anam a comensar
Dins d' hora y mitja.—
Na Francineta ja s' vest
De ballarina,
Ja li posa oli d' olors
La seua dida
Y 'ls cabells rossets com l' or
Ja li pentina.
Sabatetas ab floquet
Y blanques mitjas,
Giponet ben ajustat
Y faldellinas
D' escambray ab entornpeu
De musselina;
Volantet brodat de punt
Y randas fines,
Cordencillo de vint palms
Y joyas ricas
Que sa mare li llegá
Quant se moria.
Se passa al dit un anell
De ventulinas,
Que tot l' any ne te estojat
Dins capsa fina;
Al mirall s' hi mira un poch,
S' hi veu bonica,
Y contenta cap al ball
S' en va ab sa dida.

III.

Del vell compte l' fill major

Baixa a la vila
Per veure l' ball dels fadrins
Y las fadrinas.
Na Francineta s' en vé
Quant ell arriba;
D' ella n' queda enamorat
Quan se la mira.
—Glosadors, los glosadors,
¿Qui es la nina
Qu' arc acaba d' arrihar
Tan enllestida?—
—Francineta a' diu, senyor,
La mes bonica,
La que 'n porta d' escambray
Las faldellinas.—
Ja s' hi acosta l' jovecell
A la fadrina:
—¿Sonadors, sonau, sonau!
¿Vols ballar, nina?—
—¿Ah! senyor, jo ballaré
Si ho vol la dida.—
—¿La dideta, volveu vos
Que ball' la nina?—
—¿Ay! senyor, massa bona es
La companyia.—
Ja li pren la blanca ma,
Voltan y giran;
Y sens que s' en adonés
La ballarina,
Del ditel li treu l' anell
De ventulinas.

IV.

—¿Francineta, per qué estás
Plorosa y trista?—
—L' anell d' or ahí en el ball
Vaig perdre, dida.
Passa un dia, 'n passen dos,

- Y al tercer día,
Del vell comte l' fill major
Content arriba.
—Francineta, Deu te guard';
¿Per qué estás trista?
—Un anell vaig perdre al ball,
Que molt valla.
—¿Al qui are te 'l tornàs,
¿Qué li daries?
—L' unsa d' or que n' va pagar
La mare mia.
—No n' vol, no l' preu en diners
Lo que desitja
Ferne prest l' anell nupcial
De tu y ell, nina.
—Donáu-me n' rahó, senyor,
De aquí l' tendria.
—Fill major d' un comte n' es
Lo qui t' estima.
La donzella baixa 'ls ulls
D' empagahida.
—¿Francineta, vols esser
La esposa mia?
—¡Ay! senyor... per mi... no sé...
Si ho vol la dita.
—¿La dideta, volen vos
Que m' aym la nina?
—¡Ay! senyor, passat demà
Jo 'us ho diria.

V.

Com antany, hi haurà gran ball
Vay a la villa;
Hi anirán tots los fadrins
Y las fadrinas.
Glosadors hi cantaràn
Cansons pulidas,
Guitarras y violins

Faràn música.
Na Francineta també
Baixa á la vila;
Mes, miráu que no va al ball
Sola ab sa dida;
De brasset va ab son marit,
Aquell qu' un dia
Li va pendre l' anellet
De ventulinas.

MATEU ORIADOR BENNAÏSAR.

Septembre. — 1872.

DON QUIXOT.

CAPITOL II (*).

COM SORTÍ PER PRIMERA VEGADA DE SA TERRA L' ENGINYOS

D. QUIXOT.

Tenint aco aparellat no volgué trigar á metre en obra lo qu' ell tenia al magí, tant mes quan l' esperonava á ferho la falta qu' ell, á son modo de veure, en lo men feya la sua tardaneria, pus molts eran los agravís que hi havia per desfer, torts per adressar, injurias per corregir, mal usos per millorar y deutes per satisfer. Y així fou, com sens dir res y sens que vist los per ningú, una matinada d' un dels pus calorosos dias del mes de juliol, aparellás de totes armas, colca son Rocinans, posás sa mal forjada visera, prengué son escut, empenyá sa llansa, y per la tanca d' un corral ixqué al defora ab molt de plaher y gaubansa al veure qu' havia dal comens á son bon desig sens trobar cosa que l' ne destorbès. Emperó tantost se troba al ras, li vingué un negre y terrible pensament, tal que per poch no li fa deixar ja la sua comensada ventura; y fou que 's recordá de no haver rebut encara l' ordre de la cavalleria, y essent aixís á dreta lley no li era permès, ni devia mesurar sas armas ab las de cap altre cavaller; y si l' hagués rebuda, devia portar armas blanques á semblansa de cavaller novell, y escut sens empresa, fins á tant que per mérits propis la conquerís. Moltes arrels clavaren en son magí aquests duptes y aprop estigueren de desvanéixe sa fai-lera: ab tot pogueut mes en ell la sua fe-

(*) Dem aquest llogi de traducció del Quixot, com é mostra de una que se 'n está fent ja fa temps.

l'ha que no pas altra cosa, pensà ferse ordenar cavaller per la primera persona que trobàs, com aixís fet duyan molts altres segons ell havia llegit en los llibres que d' aqo tractan. Per lo que toca a las armas blanques, pensava necejarlas tan bell punt quan hagués temps, fins que ho fossen mes que l' armell: no 'l va sossegar y sossegar que fou ana lent son camí que no era altre sino 'l que plaxia a son cavall, creyent qu' en fer allò estava la font de las venturas. Aixís y seguint via lo nostre flamant venturer ab ell mateix parlava y deya: «En los esdevenidors temps, al traure a llum la verdadera historia de los meus alts fets, lo savi qui 'ls escriga, quan a contar sia aquella ma primera sortida, tant de matinalada, quin duple te de que ho posará així? Tot just havia lo molt ros Apolo estés damunt l' ample de tota la terra los daurats brins de ses hermosos cabells e tot just los pintats ancellets ab sas dolces llengues saludat havien ab tendre y melosa cantarella la vinguda de la rosada aurora, qu' havent deixat lo llit tou de son gelós espos per la porta e balcons del manxego horitz dels mortals se deixava veure, quan lo prnc cavaller Don Quixot de la Manxa, deixant los flancs colch son famós cavall Roginans e emprengué son camí pel conegut y antich camp de Montiel» (y era cert que per ell anava) e hi afegí dient: «venturosa estat e segle benahurós aquell en lo quís sortiran a llum les meues maravilloses proeses dignes d' esser posades pel cisell en bronzo, de relleu en marbre e en pintura sobre taules, per memoria del esdevenidor. (Oh tu, lo fèdiller savi, sia qui vulles, qu' has d' esser lo cronista d' esta gentil historia, te prech que no t' oblidés pas de mon pobre Roginans, companyó etern meu en tots mes camins e anades.» Aprés com si verament enumerat fos, deya tornantli: «Oh princesa Belgines, senyora d' est cor catiu, molt agraviat m' haveu foragitantme lluny vostre y adolorintme ab l' exprés e rigorós munament de no poder a presència vostra vindre; membrau vos, jo 'us ho demano, senyora, d' est cor tot vostre que tant patia per la vostra amor.» Altres disbarats anava dient al ensemps d' aquests, tots a semblança dels que l' hi havien ensenat ses llibres, estrafent tant com podia llur llenguatje; y ab aixó tan poch a poch feya lo seu camí y 'l sol venia tan depressa y ab tan dale, que gens li haguera costat a n' aquest lo fondeilli 'l cervell si poch o molt n' hagués tingut. En desig anava d' ensepegar tost ah qui poder fer prova del poder de son esfortat bras y aixís era que neguitós n' estava y molt, perque havent caminat tot aquell jorn ni li mes petita cosa digna d' esmentar pervingut si havia. N' hi ha d' autors que dihen que la seua primera ventura fou la del congost del Lápice; d' altres creuben que fou la dels molins de vent, mes lo que jo he pogut traure en clar y 'l que he trobat per escrit en los anyals de la Manxa, es que tot aquell dia altra cosa no va fer que pasarlo caminant y que 'a sent al cap vespre

tan ell com son ròi afadigats y morts de fam estavan; y aixís esguarjant per tot arren si s' ovirava qualcun castell o pleta ahont passar aquella santa nit y minvar las suas penurias, vejà no gaire lluny del camí que feyan un hostal, qual hostal fou per ell com si hagués vist una estela, que si no l' eucamínava al palau de sa redempció, al menys als portals d' ella i d' uya. Va afanyarse en caminar mes depressa e hi va arribar al vespre. Per atzar s' hi trobavan a la porta dos galants joves, d' eixas que s' en diu de bona mda, las quals anavan envers Sevilla en bona companya d' una traginera, y aquella nit de pura pensa feyan parada en l' hostal. Com a n' el nostre venturer tot quan pensava, veyia o esmaginaba li aparia esser fet y posat a la manera de lo que havia llegit, tantost vejà l' hostal li sembla esser un castell torreal dels quatre cayras, ab sos barrets de brillador argent, ab lo seu pont llevada y ampla vall y dencés ab que s' solen pintar castells d' aquesta mena. Atansís poch a poch al hostal (que castell li paria) y quan a xich tret fou estrebat a Roginans fent temps a fi de que l'isqués qualcun nano per extremig dels mariets a dar ab so de corn lo seny de que cavaller al castell venia. Mes semblantli que trigavan massa y que Roginans presa portava en anarsen cap a l' estable, s' avehinà a la porta del hostal y llavors fou quan hagué esment de las duas distratas joves qu' allí a' estavan. Quils joves a ell li paregueren duas hermosas jovencelas o agraciadas y gentils damas que a la porta del castell preñian los vint y un plers. Menires tant volgué l' atzar que un porquer que hi anava aplegant d' uns rostolls una (ab perdó sia dit) manada de porchs sonà un corn, com aixís es cosa acostumada quan volen fer plega d' ells, lo qual tot seguit feu creure a D. Quixot esser posat per obra lo que tan desitjava, go es que qualcun nano feya la senyal de la sua vinguda. Y així fou com, plé d' un estrany contentament, va arribarse fins a l' hostal y ahont eran las damas; las qui tantost vegeren com s' atansava un home talment armat y ab llansa y escut, esportoguidas anavants a metre dins, si no fos que D. Quixot endevinant la seva por per lo modo de fugir, s' alçà la sua visera de cartronel y mostrant sa aixuta y pelsosa cara, ab gentil continent y reposada veu, així l' s' dix: «Les vostres merces no feyen ni tenien pas cap descomodiment, car a l' ordre de cavalleria que seguesch no pertoca, ni pertany ferne a ningó, molt menys a jovencelas tan altes com son les vostres merces a juljar pèl seu posat». Esguardavanlo las joves y ab los ulls tractavan de descóbrerli la cara que la mala visera ls destorbava de veure; emperó ohintse dir *jovencelles*, a qual cosa no hi estavan fetas, lo riure no s' pogueren deturar y de tal modo esclafren que D. Quixot fins pertorbantse ls hi digné: «Molt be escáu lo comodiment en las beyles, de stoltes es riure per tan poch; go no us ho dich perquè vos enujets e mostrets mal continent

car sols es mon desig lo poder vos servir.» Eix llenguatge no compres de las damas y 'l mal portant de nostre cavaller feyen creixe en ellas lo riure y en ell l'enjament, com que d'allò n'hagueran vingut altres coses si per sort en aquell punt no hagues eixit l'hostaler, home gras y com a tal calmos; qual hostaler veyent aquella estrafeia figura coberta d'armes tan despariadas, com eran la brida, lliansa, escut y esberch, de poch li vingué com no acompanya a las jovencelas en las senyals de la sua ganbansa. Mes ab tot senti per la màquina de tots aquells arreus, resolgué parlarli ab molta de cortesia y aixis li va dir: «Si la vostra Merce cerca posada, hi trobarà en eix hostal tot quan vulla y agò en molta abundò, com no sia lilit; car aquí de lilit no 'n tenim pas cap, senyor cavaller». Veyent D. Quixot l'humillesa del castellà, que per tal va pendre a l'hostaler, resposta li'n feu dihent així: «Per mi ab qualsevulla cosa ni ha prou senyor castellà, pus mos arreus son les armes, mon descans lo lluytar etc.» Al sentirse dir castellà, cregué lo bo del hostal, que aquell l'havia pres per fill de Castilla, encas que fos andalus y deis de la platja de Sant Lucar, tan lladre com Caco y tan disbauxador com un estudiant ó un patge. Y així li va respondre dihent: «Llavoras, penyas serán los lilit de la vostra Merce y sempre vetllar lo seu dormir, ab agò descolcarne pot ab la certesa de que trobarà en esta barraca pen y ocasió no tan sols per vetllar una sola nit, sino fins tot un any de carrera». Y dihent aixas rahons aguantava l'estreb a D. Quixot qu'ab molta pena y fadiga baixá de cavall com qui en tot aquell jorn no hagues tastat cosa. Apres encomaná al hostaler sa colcadura, en rabó d'esser la millor menja pa del món. Lo bo del hostalé'l contempla y no li aparegué ni a miljas que fos aytal com deya D. Quixot; y metentlo a l'estable vingué de nou a posarse al manament de son hoste al qui en aquell punt las donzeilas (que ja ab ell havian fet las paus) estavan desarmant, quals donzeilas si be ja l'havian despuliat del pitir y l'espallier en cap manera pogueren ni menys sapigueren desencaixarli la gola, ni treureli la estrafeia sota visera que duya lligada ab unas cintas verdas, per tal que no podentlasi desfer los nusos, arrivá 'l cas precis de haveria de tallar; mes ell no s'hi avingué y aixis fou com tota aquella nit restá ab la sota visera posada, venint a esser la pus estranya y graciosa figura del món. Mentres lo desarmavan (com qu'ell se creya que aquellas presas y deixadas donas que las armes li llevavan, eran senyoras capdals y damas d'aquell castell) las dix molt gentilment:

-Ja may no fou cavaller
De dames tan ben servit
Com ho va ser D. Quixot
Quan de son lurch va venir;

Donzelles cuidaven d' ell,
Prímpees del seu rogi.

Rocinans qu' eix é no altre; Senyores mies, es lo nom del meu cavall, essent lo meu D. Quixot de la Manxa. Proposít tenia fet de no descobrim fins y á tant que les menes gastes fetes en servey é profit vostre, me mostrassen; emperó lo voler lligar ab l' objecte present l' antich romans de Languarot, causa es estada de que mon nom sabessen avans d' hora: mes ja vindrá temps en que les vostres mercés me manarán é jo obediré é á les hores l' esfors del brau meu mostrará l' desig que de servirvos tincb. Las donas aquellas no gaire fetas á sentir conssemblants rethóricas, paraula no responian, sols si li demanaren si era servit de pendre bogi. Respongué D. Quixot y dix: «com qué á lo que 'm sembla 'm pararia be, qualsevol cosa fora de mon grat.» Per sort aquell jorn s' ensopegava á esser divendres y en tot l' hostal solzament hi havia quelcunas racciones d' un peix qu' á Castella s' anomena hadeju, y á la Andalucia bacallá y en altres parts estocafix y en altres penca. Preguntárenli si per ventura li plauria á sa mercé menjar penca, pus altra mena de peix no hi havia per darli. Respongué D. Quixot: «mes d' una penca ja arribará á fer un peix, y á mi poch me fa que 'm duguen vuit rals senzills ó be una peissa de vuit, tant mes quan podria molt ben esser qu' estes penques fossen com la de vadella que es mes bona que l' bou, y com l' anyell qu' es millor que la cabra. Emperó sent veríader que l' pes y fadiga de les armes no 's pot aguantar el l' ventre no va ben arreglat, siga lo que 's vulla lo que pensán donar-me portauho tost.» Parárenli la taula á la porta del hostal perque hi feya fresca y l' hoste li va dur quelcom del mal remugat y pitjorament cuít bacallá acompanyat d' un pa tan negre y seuhós com ho eran las armas. Cas era de riure veurel menjar, pus com duya posada la sota visera y alta la visera, de tot punt impossible li venia á esser lo dur ell mateix per sas propias mans bogi á la boca, si d' altres no li feyan eix servey; y per ço una d' aquellas damas li 'n feu eixa mercé. Ab tot quan fou al heure l' hostaler tingué d' empéndresho pel seu compte y ho feu foradant una canya, lo qual per un cap revia l' vi y per l' altra l' deixava en la boca del cavaller, lo qui per no rompre las cintas de la sota visera, sens monres gots ho anava prenent. Esdevingué qu' en aixó arrivá á l' hostal un capador de porchs y tantost hi fou, feu sonar son xiolet de canyas per quatre ó cinch voltas, cosa que feu creure del tot á D. Quixot que 's trobava en quelcun famós castell y que l' servian ab só d' esturmens, y qu' era l' hadeju peix del pus saborós, de xéixa lo pa y las bagassas damas, y l' hoste castellá del castell y aixis per ben pres dava son determini y sortida. Emperó lo que pus lo agrenjava era l' no veures encara armat cavaller,

donchs creya que á dreta lley, sens rebre l' ordre de cavalleria, no li era pas en cap manera permés lo cercar venturas.

EN OCTUBRE.

A...

¿Vens eixes oroneles
que, sense niu,
crehuen l' espay en busca
d' etern estiu?
¡Aixi tu y yo,
etern l' escalf tornárem
de la ilusió!

Darrer d' elles yingueren
á la montanya
que huy ab sa primer plotja
la Tardor banya:
¿Que m' aconselles?
¿Anemsen á altra terra
darrere d' elles?

Anem: mes si 'l carinyo
sents que 's refreda,
farem niu com la tórtora
qu' ahon naix se queda.
¿De hivern y estiu
es el mes dolç, volentse,
l' escalf del niu!

R. FERRER Y B.

¿QUI TENIA RAHÓ?

Un jove atenés aná á trobar un mestre retórich dels qu' en l' antiga Grecia hi havia, los quals á mes de las reglas de aquest art, ensenyavan d' aprimar y pulir conceptes, dema-

nantll que l' ensenyàs de produhirse be en la paraula, á fi de poderse defensar qualsevol hora que fos cridat davant d' un tribunal. Feren preu; mes lo jove digué que no 'l podria pagar fins que hagués guanyat lo primer plet; á lo que 's convingué lo mestre, y 'l va ensenyar.

Passá molt temps y 'l retórich no cobrava. A la fi cridá al deixeble á judici, lo quin respongué á la acusació:

—Vaig prometre á n' aquest home que 'l pagaria en havent guanyat lo primer plet. Donchs be: aquest es lo primer que só tingut, y si 'l perdo, no 'l linc de pagar, y, si guanyo, tampoch, donchs se té de complir vostre fallo.

—De totes maneres m' ha de pagar replicá 'l mestre: si pert, per' complir vostre manament, y, si 'l guanya, per' complir lo seu tracte.

LA COMPLANTA D' EN GUILLEM.

I.

Planyeuvos, camps de Dela, serra d' Espill!
La vostra flor mes bella no la teniu;
L' arbre de verdes branques calgué y morí!

II.

Los dos barons pugnaven de temps antich:
Tronava la tempesta per valis y cims;
Un jorn l' arc de bonansa verem lluir

III.

Era Guillem de Dela gallart fadri,
En arts de pau y guerra fort y subtil,
Y 'ls cavallers li deyen lo rey dels nins.

IV.

Serventa de la Verga, Blanca d' Espill,
Era conort de pobres y pelegrins,
Per tots anomenada la flor de llir.

V.

«D' Espill pabilla y dona, obra 'm ton pit;
Coneixes al de Dela, lo rey dels nins:
¿Per senyor la voldries?» — «Oh mare, sí!»

VI.

«Hereu de mon llinatge, Guillem mon fill;
Be sabs quina es Na Blanca, la flor de llir;
¿Per sembra la voldries?» — «Oh pare, sí!»

VII.

Reberes als de Dela, palau d' Espill:
Ensemps Guillem y Blanca foren aci;
Que un sol mot se diguessen no 's va sentir.

VIII.

Mes sembla que la sala de llum s' ompli,
Y que olor se movia de Paradis,
Y ella 's torná mes bella, ell mes gentil.

IX.

Ay! de la sort de l' home qui sab la fi:
Vingué una torrentada de sarrahins,
Trecant castells y pobles y monestirs.

X.

Del pont major de Dela ja son al mltj;
Guillem surt ab sa massa forment ferint,
Mes tremolant sageta sen hi va al pit.

XI.

«Adeu, vassalls de Dela, feels amichs!
Adeu, pare, adeu, Blanca, pregau per mi,
Que cap á Jesús vola mon esperit!»

XII.

Ara, ben lluny plantada de sa rahíl,

Adins d' ombrivol claustre benedicti,
Al cel son perfum llansa la flor de lliç.

XIII.

Planyeuvo, camps de Dela, serra d' Espill!
La vostra flor mes bella no la teniu;
L' arbre de verdes branques caygué y morí!
M. MLLA.

ABNEGACIÓ.

(QUINTO DIA.)

Heus aquí que una vegada hi havia un jove qu' es deya Rurou y era fill de un pare virtuós. Un dia qu' anava à la ventura va trobar una jove de maravelliosa hermesura: tantost va saber qui lo seu pare era, va anarli à demanar en matrimoni y lo seu pare li va donar.

Lo dia avans del casament la noya se passejava per lo seu jardí, quan una serpent sota l' herba amagada, li va picar lo peu. Desseguida la seva cama esdevengué blava y va sentir lo fret de la mort. Alguns moments després ja no existia. Rurou s' entregava à son dolor quan ohi una veu del cel que li deya:

— Si vols recobrar à la teva promesa pots ferho: donallí la meytat dels teus dias y tornarà à la vida.

Y Rurou li va donar la meytat dels seus dias.

La jove va tornar à la vida y signé la esposa de Rurou.

Vivian ditxosos quan vingué la peste à rebassar la vila. Rurou signé tocat del mal y anava à morir, quan la seva muller que ni un instant lo deixava senti una veu del cel que li deya:

— Dona, si vols donar la teva vida per la del teu Rurou, viurà; pera després de la teva mort escullirà un' altre esposa.

La jove va respondre:

— Rurou es lo meu espós y lo meu amo, lo meu segon pare. No m' cal donarli la meua vida porque seva es ja, prenia y que salvat siga ppero porque Deu meu m' havén revelat que després de mi escullirà un' altre esposa?

Llavors la veu del cel esclatant com un tró respongué:

— Dona, no acúsis al amo del cel y de la terra! No volgut tentarte y no has calgut. Lo teu espós viurà y tú viuràs ab ell y no tindrà may altra esposa que tú.

LA PERLA DEL VEYNAT.

Com senzill però afectuós obsequi a
la molt apreciable y agraciada senyo-
reia T. G. y F.

¿No coneixes la nineta,
moreneta,
Que 's nomena... *Trinitat*?
Donchs... aqueixa noya hermosa,
candorosa,
n' es..... LA PERLA DEL VEYNAT.

¿No l' haveu vista, alçada,
ben vestida,
y eleganteta, en un ball,
ó en los Archs, ab sas paysanas,
tan galanas,
passejant amunt y avall?....

Donchs... aqueixa gentil noya,
n' es la joya
que 'us retrataré aviat,
Y..... ¡ja hi ha qui se la mira,
qui suspira
per la nina enamoratl..)

Té una cara... moreneta,
¡més maquetat!..
ulls negres, purs y brillants,
y en sa boca, una sonrisa.....
¡qué 'us encisa!..
sas maneras, elegants...

Mes... senzilla, y agradable,
tan amable.....
que 'l jove que la coneix,

díu: «Aquesta senyoreta,
modesteta,
tè un cor... que tot ho mereix.»

Ella 'us parla, carinyosa,
ruborosa,
y ab una veu tan suau.....
que 'us dirà 'l cor, qu' elta nina,
que 's diu *Trina*,
com més va, molt més li plau.

Y es ben cert, perquè 'us agrada
la mirada
que n' expressa aqueix candor...
de la nineta qu' es pura,
la ternura
qu' ella guarda dins son cor.

¿No n' haveu vist bella rosa
que, flayrosa,
son gral perfum n' espargeix?....
Donchs, com aqueixa floreta,
la noyeta,
per son bell cor, m' apareix.

Quant veurén elta donzella,
maca... bella...
així com vos he pintat;
sentireu que..... (ja no estava...
;no pensava
ab lo jove enamorat!....)

Lo jove que se la mira,
la suspira.....
y es tan gentil aymador,
que 'm sembla... que ma paysana,
tan galana,
no li negarà son cor.

Perquè 's diu... qu' ell... la festeja...
la rodeja...
y... que sos prechs no són vans,
y, si 's tenen simpatia,
jo voldria
la diria dels dos amants.

La diria de la nineta,
moreneta,
que 's nomena *Trinitat*;
pus, ho mereix tot, la hermosa
bondadosa,
qu' es *LA PERLA DEL VEGNAT*.

JOAN SOTJAR Y BOLCROGA.

Fan escrita aquesta poesia á invitació del galant jove aymador de *la Perla del vengnat*, ma gentil y apreciable paysana, precisament ara mateix fa *cinch* anys, en un dia del mes d' Octubre de 1867; lo que, sens dubte, haurà estat de bon auguri pels amants, en aquesta diada del arcàngel San Rafael, patró d' aquell galant jove, á qui ha donat, avuy, son cor y sa mà d' esposa, la que de tant temps n' era sa estimada. Apar, donchs, que ab eixa sort, bè podran dir abdos, y ab complacencia, allo de que: «Quant fa *cinch*, l' amor hi tinc».

Y, pus, s' ha complert tan satisfactoriament per' ells, per sas famíllas y 'ls seus amichs; aquell mèu bon desitj expressat en eixa poesia; tinc un pler en felicitar, de bon cor y de bon grat, als amants nuvis, pregant al Senyor que 'ls hi vulla concedir molts anys de goig y de ventura. ¡Dèu ho fassa!....

Y ab la esperansa de que 's veja complert mon prech d' ara com ho fou aquell desitj, trameto la poesia y aquestas ratllas al mèu ben volgut amich Sr. Briz, preguntli que—si es qu' encara hi tingan lloch, y bè li plau,—s' un estampadas en lo *Calendari* del any vinent, per bona recordansa dels esposos y de son afectuós,

SOTJAR.

La Bisbal, 24 d' Octubre de 1872.

UN XICH DE GRAMÀTICA.

Ara qu' entre 'ls lletrats novensans ó principiants «*e*» es feta moda lo us de las «*e*» pels plurals femenins, creyem del cas posar aquí las següents quatre paraulas tretas d' unas breus observacions que sobre 'l mateix assumpto sabem estampa à la fi de sa última obra: «*Las veijnanzas del rey Pere*» en Francesch Polay Rriz.

«Alguns pochtis, empero, usan la «*e*» pels plurals femenins: no creyem acertat aquest us. Encara que no sia sino per no confondre temps de verbs, cal no acceptar aquesta resurrecció de uns quants anys ensá; si així no 'u fessem vindriam à parar à una confusió tal d' indicatius y subjuntius, que ningú fóra capàs d' entendres: confondrianse també tots los plurals de noms mascles termenats en «*e*» en lo singular y 'ls pronoms possessius, y 'ns separariam del tot del nostre bres literari lo *provenzal* que no conegué semblants terminacions (1), y tal volta la nostra llengua pendria (si 's fes lley eixa contra-costum) una fassomia massa afrancesada.

Los que l' usen donan varias rahons en defenement de sa manera d' escriptura. Diuen en primer lloch:

«*Que en los siglos XV y XVI y darreries del XIV, se usaban las e.*»

A n' aixó hi respondrem dihent, que llavors tampoch fou regla constant y que també 's troban en los autors d' aquell temps las dos terminacions. A mes à mes de que no 's poden citar aquells segles com patrons de perfecció ortogràfica, com se pot veure passant los ulls per qualsevol manuscrit ó imprès d' aquellas centurias.

(1) Ditz hom: *ella, ella, altra, aquesta, la, sa, ma; ei* en tots los cas
fueria dita hom: *ellas, ellas, otras, aquellas, las, sus, sus, otras.*

(*Razos de trabax de Ramon Vidal.*)

Y es d' semestar que aquesta regla l' han seguida y respectada tantas quantas gramàticas catalanas han arribat à nostras mans.

La mateixa paraula pren devegades diferents formes en un mateix capítol y fins en una mateixa plana, un cop qu' altre.

Altra de las rahons que donan es:

«Que los femenins plurals se tenen d' escriure ab e perque la a del singular quan es plural sona com una a muda, devent per tant equivocar en la pronuncia lo so de lo e.

Tenim que se sustitueix una e per una a que tampoch se pot pronunciar: llavors tan se valdria posarhi una altre lletra qualsevol.

Y si aquesta e se de pronunciar-se a muda ¿perque cambiar l' e ab e? ¿no fora més natural dir: «Las e de fi de paraula breu son mudas y aixís mateix las dels plurals femenins?»

¿No es mes lògich explicar una modificació de un so de una lletra sens alterar la forma de la mateixa, que no canviantla per una altre que tampoch se se de pronunciar tal com s' escriu? ¿Perque eixir del camp de la realitat per entrar en lo del convencionalisme, que sempre ha estat, es y será una foció?

Ultima rabó que donan los enamorats de las es.

«Encara avuy dia a la montanya (no per tota) s' usen.»

Es cert: mes allà hont parlan las es dels plurals, son mes lògichs que 'ls autors que las escriuen, donchs també usen la e en lo singular. Aixís lo valencià din minyone y minyones y 'l mateix fan los de Tortosa y Lleyda, hont diuen xiquete y xiquetes.

Una observació y prou sapigut es que també existeixen dos classes d' o, d' obertas y de mudas. ¿Com no se 'ls ocorre als partidaris de la modificació dels plurals femenins, inventar una nova vocal per fugir de la confusió que 'ls causa un mateix signe per dos diferents sons? Se 'ns dirá tal volta que per evitar aixó, ab un accent ni ha prou. Llavors 'ls respondrem ¿perque no adoptan lo accent pels femenins plurals?»

MORT DE NERÓ.

La terra, després d' haver aguantat per espay de catorze anys, á un princep com Neró, á la fi vingué que feu sa deguda justícia. Julius Vindex, qui com á propietor comandava llavors las Gallias donà la primera senyal, aixecant la seva provincia. Los astrolochs havian ja avans predit á Neró, que arribaria un dia en que fora despossehit de son trono; lo qual li havia fet pronunciar aquella célebre frase: *L' artista ris per tot.....* Era á Napolis quan va saber la sublevació de las Gallias lo dia mateix qu' havia donat mort á sa mare! Va rebre la nova ab tanta tranquil·litat é indiferencia, que s' arribà á sospitar si veyá ab gaudiment la ocasió de despullar per lo dret de la guerra las mes ricas provincias del imperi. Mogut á la fi per las freqüents é injuriosas proclamas de Vindex, va escriure al Senat exortantli á venjar al Emperador y á la república, escusantse ab un gros mal de coll per no anarhi personalment á queixarse. Y lo que 'l va ofendre mes de tot lo que deyan las proclamas, era que el motejessin de mal cantador, preguntant á tothom si coneixian á algun que tingués millor veu qu' ell.

Lo seu primer afer, al preparar la expedició contra 'ls revoltosos, fou lo escullir los carros pera 'l transport de sos instruments de música, no obstant com corregués la veu de que s' havian revoltat també los altres exercits, resolué esperar fins á l' endemà pera pendre un partit. Haventse despertat á á la nit, va saber que totes las sevas guardias li havian fugit, va saltar del llit abont dormia y va enviar á casa tot los amichs seus, mes no rebent resposta, se 'n va anar ab molt poch acompanyament á cercar refugi d' algun d' ella. Totes las portas li foren tancadas y ningú li va respondre. Llavors se 'n va entornar á sa cambra: los centinellas havian fugit, enduyentse fins lo cobrellit que tapava 'l llit seu y la capsá d' or abont hi guardava 'l veri. Semblá que cercava un amagatall. Phaon, son llibert, li oferi sa masiajá quatre milles de Roma, entre la via Salaria y la via Nomentana. Neró pujá á cavall,

ab la túnica y 'ls peus descalços tal com se trobava. Duya per abrich un vell manto tot destonyit, lo cap cubert, un mocador devant de la cara y per acompanyament quatre personas, entre las quals se trobava Sporus. Al sortir veyent caure un llamp, y sentint tremolar tota la terra, s' esporuguí; quan va passar per lo camp dels Pretorians, va oure sos críls; eran imprecacions contra d' ell y llahors a Galba! Arribat a un camí travesser, feu entornar als cavalls y caminant per entre mlg de punxas y malesas, per un camí cobert de canyas en lo qual no pogué donar un pas mes, sino sent estendre mantells dessota sos peus nusos, arribá no ab poch treball al detrás de la masia. Van obrir un forat á la paret á fi de que pogués entrar segretament y tot arrossegantse, així va ficar-se en una cambra en la que 's va ajeure damunt un vell matalàs, cobert d' un pobre cobrellit.

Tots los qui l' havian seguit li donavan pressa pera que s' amagués lo mes prompte possible á fi de llurarlo dels perills que corria. Va donar ordre d' obrir una fossa al seu devant, de la mida del seu cos, la feu rodejar dels trossos de marbre que van trobarse y posarhl també aprop, aiga y llenya pera tributar los darrers honors al seu cadavre. Plorava á cada ordre que anava donant y no parava may de dir: *¡Quina mort per un tant gran artista! Mentre s' estavan sent tots aquets preparatius, va arribar una lletra pera Phaon. Neró li va pendre de las mans y va llegir que l' Senat lo havia declarat á n' ell enemich de la patria y 'l feya buscar pera castigarlo anyons las antigas lleys: va preguntar quilo era aquest cástich y li van respondre que consistia en despullar al criminal, ficarli 'l coll dins una forca y pegarli ab varas fins á maltar-lo. Tot espantat, agafá los punyals que se 'n havia endut y 'ls hi va probar la punta; mes desseguida los va tornar á la velta, tot dient: «la hora fatal no ha arribat encara.» Tan aviat exortava á Sporus á queixarse y á plorar, com pregava á algú que 's matés pera donarli valor pera morir. Algunas vegadas també 's tirava en cara la seva cobardia y ell mateix se deya: «¡duch una vida vergonyosa y miserable!»—y afegia en grech:—«Aixó no es propi pas de Neró, no es digne d' ell: despertats!»*

S' acostavan ja los que tenian ordre de agafarlo y quan 'ell

los va sentir, tot tremolant, va pronunciar aquest vers grech:

De las lleugers corcers, sento ja 'ls seguits passos.

Y desseguida, ajudat de son segretari Épaphrodít, va clavar-se 'l punyal al coll.... Va morir ab los ulls oberts y fixos, sent objecte per tots quants lo miravan, d' horror y de feresa.

NITS D' AMOR.

Tocan dotze campanadas
on la llunya catedral:
la dama espera la cita,
no deu mancarhi 'l galan.

Fosca es la nit; mes no dista
lo seu castell marletat.
¡Que n' hi ha de cambres y cambras!
¡Que n' hi dormen de vassalls!

Y es tan bona castellana,
que, á tota hora 'l seu portal
obra als bons romens que hi trukan
y als que d' ella han festomat.

Alguns no gosan mirarla;
altres tremolan d' esglay,
y altres la troban tan bella
com una albada de Maig.

¡Oh! si lo vel que 'ns l' amaga
volgués per tothom alzar,
quants que la creüben feresta
romandrian sos amants!

Jo trobador, á sa reixa
vaig cada nit á cantar:

mentres tothom creu que dormo
nosaltres dos festejam.

Com volen deissas las horas
per dos cors enamorats,
a la claror melancòlica
del cadavre del espay!

¡Aymia, ma tendra aymia,
que 'm triga la nit nupcial!
¡quan darà el consent d' unirnos
aquell, del qui som vassalls!

Ell sap ¡ay! que jo l'ensava
pròdich los bens que 'm doná,
y sols firarte podria
de pedras falsas y estany.

Mea, si tu 'm vols, malla a malla
arreconant d' arc envant
te daré anells y arrecadas
y collarets y brillants.

Pero quan los tinga cridam,
ans que me 'ls torni a jugar,
y allavors, ¡ay! aparta
nostre llit de marbre blanc.

Poble Nou de San Martí de Provensals.

DAMAS CALVET.

LO PRIMER POL.

En Sebastia, que li diuhan lo Tinet, es lo petit heren del
Mas del Babalet; aixerit com un pesol, ros com un fil d' or, y

bonich com un Sol, es la alegria del Mas y la diversió de tothom.

Sa mare hi delira y 'l seu pare l' estima que mes no pot: li dinhan que pels Reys li portaran una germana, petita, petita, molt mes que no pas ell, que ja hi treballan á Barcelona, que ja l' acaban de fer y 'l noy sempre pregunta, si portan la germaneta, quan arriba la noya qu' ell sempre la vol.

Ja va vestit d' home, y porta barretina vermella, gech y calces de pana, armilla de bious, y espadenyas ab beta blava qu' ell mira y remira y diu que hi va mes lleuger que cap llebra: també conta y reconta 'ls botons de llautó de l' armilla, 's treu y 's posa la barretina, y si no fos pel coll del gech que li enseta una mica la pell, y las mànegas que li tupan las mans aniria ell mes content ab son traje de festa, que no pas ab sa casaca daurada cap general.

Be te prou feina ab la baldufa que may para d' encordillar y lleansar, mes la baldufa no balla perque en Tianet encara no 'u sap; pero no pert la paciència y hi torna y hi torna y deixeu lo que prou ne sabrá.

La baldufa jau arreconada sota la tramuja de passar farina y es que de la fira li han portat un fluvíol, y ell sona que sona qu' aixorda á tothom. 'L qui mes s' hi enfada es 'l pobre Colom, qu' antich guardiá de la casa, de la que n' es molt mes vell que 'l noy no pot sufrir que 'l destorbín en sa feina que 's dormir sempre al peu de l' escon.

Tant y tant per fi l' amolna, que abandona son estimat sitial y tot roncant surt á defora y també hi va 'l noy y allí 'l misti vell y ple d' enteniment juga ab l' herenet de la casa y pren ab paciència tots los impropers, perque coneix que no hi há malicia y sols juventut y pochs anys.

No te tan bon geni 'l Moreu, que bufant é llfant 'ls mostatros ha donat una arpada al hereu que li ha fet sanguejar las mans.

Heus aquí donchs en Tianet, que encara no ha vist 'l mon per un forat, y lo poch que talaya per la estreta escletja de l' infantesa, tot ho veu bonich, tot hermós, tot de color de rosa, tot es riallá; tot es ceré, blau, pur, sens broma ni boira.

nires que li embrutí la netedat del estret paissatge que s' ofo-
reix a sos ulls de noy.

De la baldusa, al fluvíol, del fluvíol a la pilota, de la pilota,
a las cartas: del Moreu al Mastí, de la cuina al barri y del l' era
a la cuina, passa en Sebastià de la matnada al vespre, pas-
sant de l' una cosa a l' altre, sens pena, sens anyoransa, sens
greu, sens que 'l mes petit névol sombreiji son feliç estat d'
ignoscencia.

Li parla 'l seu pare de que li comprarà un paló y farà fan-
gada: li diuhan las donas qu' anirà a estudi a la vila a apre-
dre de lletra: lo del paló li agrada, lo del estudi no hi pensa
perque encara li diuhan d' aquí a un any, y un any en la edat
de 'n Tianet es espay del que no se 'n veu lo terme.

Mes l' hereuet del Mas Roura, no està per baldusas ni per
pilotas, y 'l fluvíol esquerdat no sona y sempre vā a la eixida
y de l' eixida torna y porta llavor de cánam, y de bon mati,
desperta y encara no es dia crida: ¿que te donchs en Tianet?
¿qu' es lo que tant l' assorella?

Te un verdum, groch com un canari, manso que li pren la
llavor de cánam dels dits, canta y xiula y en Tianet n' està
encantat. Li donaren una cassadora, lo te dins una gavia y en
Tianet l' estima y no pensa mes que ab lo verdum: si te aygua
ó no te aygua, si li faltará menjar, si canta ó si no canta. De
nit se 'l fica dins de'ssa cambra y de dia tot lo dia 'l contempla.

Pobre Tianet, quín dol l' espera! ¿Perque crida, perque
plora? deyan un mati 'ls seus pares sentint los plors del noy.

Es qu' havia deixat la gavia damunt d' una tanla; lo Moreu
durant la nit havia trencat los salchs y com poden pensar va
fer cassera. Al ser 'l mati trovà en Tianet la gavia trencada y
per terra lo cap y las plomas del verdum.

Greus llàgrimas plorà l' hereuet del Mas Roura, per la mort
de son auell estimat. Fou son primer afecte, fou son primer
dol.

¡Pobre Tianet quans te 'n esperan si passas algun temps en
lo mont!

15 de Novembre de 1872.

JOSEPH D' ARACILLO.

MOS AMORS.

(Imitació d' Anacreon.)

Si pots contar las onas
y també las estrellas,
conta 'ls amors que nihan
en mon cor de Poeta.
Cent amors conta, Musa,
per l' ayrosa Figueras;
altres cent per Girona
la de torradas pedras,
la que d' hosts enemigas
ha deumat las rengleras;
per Tarragona antiga,
la que 'l mastral oreja
cent amors no hi abastan,
pus contau dos centenas,
un miler no l' oblidia
per la boyrosa Lleyda
la que lo Estiu abrusa,
la que lo Hivern congela.
¿Prou? No. Per Igualada
dos mostrats ben complerts,
que passi cada mostra
ben be de cinch dotzenas.
Quinze y cent mes per l' altra
la enlayrada Manresa,
la que pot contá 'ls cayres
de las runas mes vellas
de la hermita mes alta
qu' en Montserrat punteja.
De tantas altres vilas
per las que jo 'm daleixo
de mes amors gran nombre
ja 'ls hi pots dar á mans plenas;

mes per quina tinch pit
de darte molta feyna
al contar dels amors
la munió mes espessa,
n' es per la meua dolça
Barcelona la bella,
que á la bora del mar
passa jorns y serenats!
Y aixís no 'is contis, Musa,
que pels amors d' aquesta
que 'm roba 'l cor, no hi bastan
ni ton enginy, ni ta pensa,
per mes que contar sàpigas
espurnejants estelas
onadas rondinayres,
y de isardas rouredas
las retalladas fullas
que á tol vent tremolejan.

B.

TIRANT LO BLANCH.

Com á mostra d' estil y llenguatge de las obras que venhen novament la llum en la *Biblioteca catalana* publicada per En Marian Aguiló, estampem aixos dos capitols del *Tirant lo blanc*, segurs de que 'ns ho han d' agrahir los llegidors del *Calendari*.

CAPITOL CCCXCIII.

Com l'embaxador de Tirant sentorna ab la resposta
del Emperador: e de la princesa.

Aprés pochs dies que l'embaxador hague splicada l'embaxa-
da, l'emperador deslibera que prestament deliuras l'embaxador

de Tirant: e feu fer resposta á la letra: e embaxada d' Tirant. Narrant ala dita letra largament lo punt: e la disposicio en que estava: e tot lo seu Imperi. E feu se venir lembaxador davant: e dona li la letra: e apres lo prega molt afectadament: que ell volgues molt sovint sollicitar á Tirant que fos en recort dell. E que hagues compassio de la sua senectut: e de tans pobles qui staven en perill de renegar la fe de Jesucrist: e de tantes dones: e donzelles qui sesperaven ésser desonrades si donchs lo divinal auxili e lo seu no havien. E molt ben instruit lembaxador per la Imperial magestat licencia pres dell besant li lo peu: e la ma: e per semblant de la Emperadriu. Apres lembaxador ana al monestir hon era la princessa. E dix li com tenia licencia de la magestat del Emperador: e venia asa altesa si li plahia mouar alguna cosa. Respos la princessa: e dix que tenia molt singular plaer de la sua presta partida. Car confiava tant de la sua bondat e gentilea que faria son poder d' fer venir prestament á Tirant per liberar los de la gran necessitat: e perill en que staven. E pregal molt que ago fes ab suma diligencia com per art de cavalleria hi fos obligat. E donali la letra que trametia á Tirant. E finit lo parlament Lembaxador besa la ma a la princessa e pres son comiat. E la princessa lo abraça: e li feu molta honor. E molt ben certificat lembaxador d' totes les coses de que Tirant li havia dat carrech recullis en la nau: e feu dar vela per complir son viatge. Acis lexa lo libre parlar del Emperador e torna a Tirant.

CAPITOL CCCXXIX.

Lo vot que feu lo Rey d' feç per ell e per tots los altres barons.

Acabant de parlar lo Rey de sicilia tots los altres princeps: e barons dreçaren les paraules lurs al Rey de feç suplicant lo volgues per tots parlar confermant e aprouant tot lo que per lo Rey d' sicilia era stat dit. E posat seilenci en lo consell apres hun poch spay se leualo Rey d' feç: e dix tals paraules en semblant still. Continua speriencia de greus maís: e treballs: moltes voltes demostren con se deu hom guardar d' aquelles coses que rahonablement noure porien. E de les coses ben fetes: e

ah deliberacio; tart ve lo penediment. E per ço capità virtuos
 é senyor amí no fretura replicar en les coses que per vostre
 senyoria son stades ben vistes: e bon dites. Mas per tant com
 per les senyories de aquests magnanims senyors per lur molla
 virtut me ha volgut dar carrech que fes la resposta per tots
 considerada la breuitat del temps que mereix en retre la res-
 posta als embaxadors. No vull mes dir per no tenir prolixitat:
 sino que loe: e apraua la resposta feta per la senyoria del Rey
 de Sicilla qui es que será molt ben fet que la magestat del
 senyor Emperador ne sia consultada á fi que vostra senyoria
 reste sens carrech: e nosaltres per ço com los fets son de gran
 importancia e es la fi de tot son be: o mal: en lo cual tots
 nosaltres havem aparticipat e vera merce no restaria sens
 culpa. E yo ah veu de tots aquests senyors e germans meus
 vos concelle que prestament fil tramolau vostra embaxada:
 perque per ço prest se puga retre resposta als embaxadors
 del solda e dit Turch: e seu fi á son parlar. E lo virtuós Tirant
 dix queu posaria en execucio. E així partiren e torna cascu
 en son aleujament.

À LA LLUNA.

No estranyes que mas miradas
 te busquen, quan mor lo dia,
 companya de mas vetlladas:
 ¡m' has fet llum tantas vegadas,
 quan l' ànima no 'n tenia!..

M' encanta, dès dels turons,
 mirar ta groguenca flama
 pintant la mar de vions,
 fent dins l' àygua saltirons
 com un cabridet quan mama.

¡Qu' es bonich lo blau cristall
de la mar, quan tu hi fulguras!..
Cap donzella, á punt de ball,
remirantse en lo mirall
n' ha fet may tantas posturas...

Mentres sota rica aranya
brinda, l' home de fortuna,
lo pobre que 'l pa s' afanya,
del lllindar de sa cabanya
prega á la llum de la lluna.

Y en fe de que 'l prech del fíel
Dèu l' acull, en sa grandesa,
que, en lo gran altar de Abel,
deixá aqueixa llántia encesa
penjada al bell mitj del cel.

¡Ay lluna!.. ¡quántas vegadas,
mirant ton funeral rodó,
jo he pensat en mas vetlladas:
«¿Qui sab si ets una preso
d' ánimas enamoradas!..»

Perqué 'ls juraments d' amor
que 's murmuran á l' orella,
y que, sense far remor,
entran, calant foch, al cor
de la virginal donzella;

Sols la lluna es la que 'ls ou,
sols la lluna es la que 'ls véu;
la noya qu' estima, prou
calla, escolta y 's conhou,
y 's conhou... sols perquè 'ls créu.

Y, si al mitj de sa jornada,
quan l' amor al cor li crida,
una mort inesperada

trenca l'estam de la vida
d'una nena enamorada;

¿Qui sab si es lley de difunts,
que, en aquell tranzit crüel,
quan dos cors foren comuns,
no puga entrar l'un al cel
fins que hi entren tots dos junts?...

Y, després que 'l cos s'enterra,
¿qui sab si se la desterra
per càstich del seu amor,
y espera en la lluna 'l cor
que s'ha deixat en la terra..

¿Qui sab si l'ànima plera
anyorant millor fortuna,
y, á la nit, surt á deshora
á la bella vora, vora...
del cercol que fa la lluna?

Y, ab lo cor aletejant,
s'está alls de centinella,
mirant, sempre, y més mirant
si ovira, de dalt estant,
algú que 's recordi d'ella?..

Y, gelada com la neu,
quan se retira al matí,
mirantse aqueix món, ab greu
s'en vá, dient: «¡Válgam Déu!
ningú 's recorda de mi!...»

Jo no 'n sé... mes, á la nit,
lo cert es que quan la miro,
jo 'm sento 'l cor oprimit,
s'entriscleix mon esperit...
y al mirar sa llum... sospiro!..

Y aqueix sospir volador
que dret al espay s'eleva,

crech que, dès d' un mèn millor,
me 'l xucia, de dins del cor,
algun' ànima qu' es meyal..

† FRANCISCO CAMPRDON.

Torres, 11 d' agost de 1863.

La següent poesia del inspirat Camprdon, fouli demanada, com un recort, pèls sèus amichs de La Bisbal, y la escriguè, improvisantla, moments avans de pendre comiat d' aquesta vila, la primera vegada que la visità, en agost de 1863.

¡Dèu li pach al malaguanyat trovador!..

L' ADEU Á LA BISBAL.

Bona vila ben volguda,
Dèu te guard;
per mon mal t' he coneguda
massa tartí..

T' abandono ab la recansa
mès críel;
del color de la esperança
tens lo cel...

¡Que 'm dolidria que no 'm desais
un recort!..
Quan de mi no l' obtinguessis.....
seré mort!

M' en allunyo ab un xich massa
de calor;
Dèu tan sols sab lo que passa
dins d' un cor!..

Los sospira que 'l cor enquerdan,
no 'ls dich may;
los mès pura, són los que 's perdan
per l' espay.

Com floja que s' esqueixa
bri per bri,
bocinets l' ànima 's deixa
pèl camí.

De mas flors de primavera,
que l' hivern se las endú
sols me queda la darrera...,
y es por' tú.

† FRANCISCO CAMPRDON.

RECORT DE LA INFANTESA.

Per més que brins de nèu lo temps esbullia
per mos cabells castanys,
quan vaig á Montserrat ó á Puig-l'-agulla,
no tinc més que quatr' anys.

La sàlvia, 'l romani, la sajolida,
ab sas fragants olors,
rejuvenintme, apar que 'm fan la crida:
«¡Són las mateixas flors!»

L' avi, quan jo era xich, m' hi conduhia
ab un ram á la mà:
*«Vés á ofrirlo á la Verge, 'm repetia,
qu' Ella 't benchirà.*

Si quan ets gran, la terra t' atropella
y 't persegueix la sort,
quan te vejas perdut, acut ó n' Ella,
y arribaràs á port.»

Y al aixecarme, ab sas dos mans de ferro,
me sostenia dret,
y estirantme, ficava dins d' un gerro
lo mèn humil ramet;

Y 'm foya dir després l' Ave, Maria,
y 'm besava després,

y un cert perfum de cel que allí sentia,
no l' he sentit may més.

No sè si era del cor la pura essència
ó si era il·lusió;
llavors, era jo un àngel d' ignocència,
y ara..... no sè 'l que sò.

Sò un pelegrí que l' ombra necessita
perque acaba 'l dalit,
y torna à visitar la santa ermita,
com quan era petit;

Sò un cor tot fet malbé, que solitari
arriba, cap al tart,
à respirar l' olor del sanctuari,
y à dirli: «Dèn vos guard'!»

Las amplas tombas que la terra enllosa,
me semblan llit suau;
y, fins los morts, me sembla que hi reposan
ab un somni de pau.

Y 'm ressona, al entrar, dins de l' orella,
la veu del avi, mort:
«—Quan te vejas perdut, acut à n' *Ella*,
y arribaràs à port.»

Jo 'ls hi diré à mos fills; no vull que acabi
aquell santíssim zel;
jo 'ls faré dur son ram, com lo meu avi
que Dèn lo tinga al cel..

† FRANCISCO CAMPRODON.

AL CÀURER LAS FULLAS!..

D' anyorament y d' enuig
jau la nina enmalaltida:

tè en lo cor una ferida
per hont la vida li fuig.

Del vespre fins al matí,
com un fret marbre, s' està
ab lo front sobre la mà
y 'l colze sobre 'l coixí.

Y es jove... molt jove encara,
y, no obstant, de dins del pit,
l'esperansa li ha fugit...
y... no sab hont es ni hont paral

Se li posa als ulls un tel,
y no crech errar de gayre
si dich, que 'l mirar en l' ayre,
busca l'esperansa al cel.

Sa cara... quasi s' ha fós:
y al preguntarií, que té,
respon á tothom: «No 'u sé;
finch... una mica de tò...»

¡Ben Déu!... ¿Hont van las despulas
de aqueixa flor tan galana?....
¡Ja 'ns ho dirá una campana
allà... pel caurer las fullas!...

† F. CAMERODON.

(Traducció per En Joan Sitjar de la Bizbal.)

AL CAUERE DE LA BIBLIOTECA